।। विठ्ठल महात्म्य ।।

१) अगाध भूवैकुंठ नगरी । पंढरी हे चराचरी ।।१।। पुंडलिकें आणियेला । मौन्य उभा तोचि ठेला ।।२।। कटावरी ठेवोनी हात । उभा राहिला निवांत ।। ३ ।। चोखा म्हणे रूप आगळे । कार्नी कुंडले शोभलें ।। ४ ।।

२) अनादि निर्मळ वेदांचें जें मूळ । परब्रह्म सोज्वळ विटेवरी ।। १ ।। कर दोन्ही कटी राहिलासे उभा । नीळवर्णप्रभा फांकतसें ।। २ ।। आनंदाचा कंद पाऊलें साजिरी । चोखा म्हणे हरी पंढरीये ।। ३ ।।

३) अनाम जयासी तेचं रूपा आलें । उभें तें राहिलें विटेवरी ।। १ ।। पुंडलिकाच्या प्रेमा युगे अठ्ठावीस । समचरणी वास पंढरीये ।। २ ।। चोखा म्हणे ऐसा भक्तांचा कनवाळू । जाणे लळा पाळू भाविकांचा ।। ३ ।।

४) अनाथांचा नाथ उभा विटेवरी । भक्तां अभय करी पालवितो ।। १ ।। भुक्ति मुक्ति भातुके नर नारी बाळा । पुरवीतसे लळा जया जैसा ।। २ ।। आवडीनें तयाचे कुरवाळी मुख । म्हणे माझें सुख देतों तुम्हां ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा भक्तांचा अंकिला । वर्ततसे बोला माजी तया ।। ४ ।।

५) अवघा प्रेमाचा पुतळा । विठ्ठल पाहा उघडा डोळा ।। १ ।। जन्ममरणाची येरझारी । तुटे भवभय निर्धारी ।। २ ।। ऐसा प्रताप आगळा । गाये नाचे चोखामेळा ।। ३ ।।

६) अंगिकार करी तयाचा विसर । न पडे साचार तयालागीं ।। १ ।। तो हा महाराज चंद्रभागे तटी । उभा वाळुवंटी भक्तकाजा ।। २ ।। अनाथा कैवारी दीना लोभपर । वागवितो भार अनाथांचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझी दयाळू माउली । उभी ती राहिली विटेवरी ।। ४ ।।

७) आणिक दैवतें देतीं काय बापुडीं । काय याची जोडी इच्छा पुरे ।। १ ।। तैसा नव्हे माझा पंढरीचा राजा । न सांगता सहजा इच्छा पुरे ।। २ ।। न लगे आटणी तपाची दाटणी । न लगे तीर्थाटणी काया क्लेश ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाम जपतां सुलभ । रूक्मिणीवल्लभ जवळी वसे ।। ४ ।।

८) आपणची नटलें रूप । भक्तासमीप राहिले ।। १ ।। ऐसें ध्यान गोजिरें विटे । उभेंचि नेहटें देखिलें ।। ३ ।। कर मिरविले कटावरी । तो हा वैकुंठींचा हरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे श्रीमुख । पाहता हरपे ताहानभूक ।। ४ ।।

९) आपुलिया सुखा आपणचि आला । उगलाचि ठेला विटेवरी ।। १ ।। तें हें सगुण रूप चतुर्भूज मूर्ति । शंख चक्र हातीं गदा पद्म ।। २ ।। किरीट कुंडलें वैजयंती माळा । कांसे सोनसळा तेज फाके ।। ३ ।। चोखा म्हणे सर्व सुखाचें आगर । रूप मनोहर गोजिरें तें ।। ४ ।।

१०) आला सुखे पंढरीसी । गाई गोपाळा सरसी ।। १ ।। रूप धरोनी गोजिरें । पाहातां मना मनपण नुरे ।। २ ।। अंगी चंदनाची उटी । केशर कस्तुरी लल्लाटीं ।। ३ ।। पीतांबर सोनसळा । कांसे मिरवला पिंवळा ।। ४ ।। चोखा म्हणे ठाण साजिरें । चरण विटेवरी मिरवलें ।। ५ ।।

११) आवडीचें प्रेम नामया लाघले । तें आम्हां फावलें जन्मोजन्मीं ।। १ ।। म्हणोनी पंढरी विटेवरी हरी । भिवरेचे तिरी कर कटी ।। २ ।। महा पातकियासी दरूशनें उध्दार । ऐसा दिला वर पुंडलिका ।। ३ ।। अठ्ठावीस युगें न बैसे खाली । समचि पाउली उभा असे ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा भक्तांचा आळुका । कनवाळु देखा भाविकांचा ।। ५ ।।

१२) उतरले सुख चंद्रभागे तटीं । पाहा वाळुवंटी बाळरूप ।। १ ।। बहुता काळाचें ठेवणें योगियांचें । ध्येय शंकराचे सुख ब्रह्म ।। २ ।। जयालागीं अहोरात्र विवादती । तो भक्ताचिये प्रीतीं उभा असे ।। ३ ।। चोखा म्हणे सर्व सुखांचे आगर । न कळे ज्याचा पार श्रुति-शास्त्रां ।। ४ ।।

१३) उदार हा पंढरीराव । म्हणोनि धांव मन घेतें ।। १ ।। शरणांगता पायापाशीं । अहर्निशीं ठाव देतो ।। २ ।। न विचारी कुळकर्म । जपतां नाम दिननिशीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा ठसा । धरिला भरवंसा म्हणोनी ।। ४ ।।

१४) करितसे धांवणे आपुलें म्हणवितां । वाहे थोर चिंता अनाथांची ।। १ ।। पतित पावन साजे ब्रीदावळी । पाप ताप जाळी दैन्य त्यांचे ।। २ ।। आपुल्या अंगाची करोनी साउली । राखे जैसी माऊली बाळालागीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे कृपाळु दीनाचें माहेर ।
जेणें धरियेलें कर कटेवरी ।। ४ ।।

१५) करी सूत्र शोभे कटावरी । तोचि हा सोनार नरहरी ।। १ ।। पायीं वाजती रूणझुण घंटा । तोचि नामयाचा नागर विठा ।। २ ।। काम चरणींचा तोडरू । परिसा उठतसे डीगरू ।। ३ ।। दक्षिण चरणीचा तोडरू । जयदेव पदाचा गजरू ।। ४ ।।
विठेवरी चरण कमळा । तो जाणा चोखामेळा ।। ५ ।।

१६) काय वानू तुमचे पवाडे । तुम्हां पुढे देवराया ।। १ ।। मोठा ठकवाणा मोठा ठकवाणा । पंढरीचा राणा विठ्ठला तूं ।। २ ।। मद्याचिया गोडी लावियेलें जगा । गोवियेलें पैं गा लिगाडासी ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा न कळें तुमची भाव । आमुचा हा जीव पायीं असे ।। ४ ।।

१७) केलासे कुढावा जगीं थोरपण । पतितपावन नाम सोपें ।। १ ।। तें हे अगुणाचें रूप तें गोजिरें । पाहा हो साजिरें भीमातीरीं ।। २ ।। बाळ गोपाळाचें खेळतसे मेंळीं । नाचें गदारोळी आनंदाने ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझे मनाचें मोहन । विश्रांतीचें स्थान भाविकांसी ।। ४ ।।

१८) कोण जाणे याचे अंगींचिया कळा । सुखाचा सोहळा विटेवरी ।। १ ।। आपुलिया लोभें आपणचि आलें । आपणचि नटलें रूप देखा ।। २ ।। भक्तांचा प्रेम धरोनी आवडी । उभाविली गुढी विठ्ठलनामें ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसे रंगोनी रंगले । पंढरीये राहिलें भक्तांघरीं ।। ४ ।।

१९) गोजिरें श्रीमुख चांगलें । ध्यानीं मिरवले योगीयांच्या ।। १ ।। पंढरी भूवैकुंठ भिवरेच्या तीरीं । वैकुंठीचा हरी उभा विटे ।। २ ।। राही रखुमाई सत्यभामा नारी । पुंडलिकें सहपरिवारी आणियेला ।। ३ ।। वैजयंती माळ किरीट कुंडलें । प्रेमें आलिंगिलें चोखियानें ।। ४ ।।

२०) चोखट चांग चोखट चांग । एक माझा पांडुरंग ।। १ ।। सुख तयाचे चरणीं । अवघी सुकृतांची खाणी ।। २ ।। महापातकी नासले । चोखट नाम हें चांगले ।। ३ ।। महाद्वारी चोखामेळा । विठ्ठल पाहातसे डोळां ।। ४ ।।

२१) जया जे वासना तेचि पुरवीत । आपण तिष्ठत राहे द्वारीं ।। १ ।। बळीचिया भावा द्वारपाठ होय । सुदामाचें खाय पोहे सुखें ।। २ ।। विदुराचे घरीं आवडी कण्या खाय । हात पसरिताहे भाजी पाना ।। ३ ।। गौळीयाचे घरीं करीतसे चोरी । काला स्वयें करी गोपाळांसी ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा नाटकी श्रीहरी । तोचि हा पंढरी भीमातटीं ।। ५ ।।

२२) जयासाठीं उगाचि आला । मौन्य धरोनी राहिला ।। १ ।। जोडोनिया दोन्ही पाय । उगाचि मुखाकडे पाहे ।। २ ।। न बोले भिडेनें कांहीं । उभा पाठींसी तो पाहीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे पाहातां मुख । हारपली तहान भूक ।। ४ ।।

२३) जयालागीं करिती योगादि साधनें । तें उभें केणें पंढरीये ।। १ ।। आपुलियां सुखें आपण नटलें । आहे ते संचलें जैसें तैसें ।। २ ।। कराया परिहार भोळ्या भाविकांचा । अभय करें साचा पालवितो ।। ३ ।। चोखा म्हणे मंडित सगुण रूपडें । ध्यान हें चोखडें मिरविलें ।। ४ ।।

२४) जयालागीं तप धांवा । तो हा उघडाचि पाहावा ।। १ ।। जयालागीं जप तप । तो हा मदनाचा बाप ।। २ ।। जयालागी शिणवी काया । लागे तयाचिया पायां ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुखांचे सुख । तो हा विटेवरी देख ।। ४ ।।

२५) जो न कळे वेदां शास्त्रां अगोचर । तो हा कटी कर उभा विटे ।। १ ।। गोड गोजिरें ध्यान मिरविलें । तें आम्हां देखिलें पंढरीये ।। २ ।। संत समुदाय पताकांचे भार । करती जयजयकार महाद्वारी ।। ३ ।। चोखा म्हणे सर्व सुखाची विश्रांती । तो हा रमापति पंढरीये ।। ४ ।।

२६) जों वेदासी आकळ पुराणांसी वाड । तो उभा उभा असे उघड पंढरीये ।। १ ।। भावाचा भुकेला भावाचा भुकेला । भावाचा भुकेला विठु माझा ।। २ ।। लावण्यरूपडें तुळशीहार गळा । वैजयंती माळा रूळे कंठीं ।। ३ ।। मुगुट कुंडलें श्रीमुख शोभलें । ध्यानीं मिरविले भाविकांच्या ।। ४ ।। चोखा म्हणे माझा सुखाचा निधान । वोवाळीन प्राण कुरवंडी ।। ५ ।।

२७) ज्या कारणें वेद श्रुति अनुवादिती । तो हा रमापती पंढरीये ।। १ ।। सुखाचें ठेवणें क्षीरसागर निवासी । तो हा पंढरीसी उभा विटे ।। २ ।। भाविकाकारणें उभवोनी हात । उदारपणें देत भुक्ति–मुक्ति ।। ३ ।। न पाहे उंच नीच याती कुळ । स्त्री क्षूद्र चांडाळ सरते पायीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा भावाचा भुकेला । म्हणोनियां स्थिरावला भीमातटीं ।। ५ ।।

२८) ज्याचे वर्णिता पवाडे । कळिकाळ पायीं दडे ।। १ ।। तो हा पंढरीचा राणा । रूपें अरूप देखणा ।। २ ।। वेद जयां गाती । श्रुति म्हणती नेति नेति ।। ३ ।। भोळ्या भाविकांचा ऋणी । चोखा म्हणे माझी धणी ।। ४ ।।

२९) ज्या सुखाकारणे योगी शिणताती । परी नव्हे प्राप्ति तयांलागी ।। १ ।। तें प्रेमभावें पुंडलिका वोळलें । उघडेंचि आलें पंढरीये ।। २ ।। कर ठेवोनि कटीं उभा पाठीमागें । भक्तांचिया पांगे बैसेचि ।। ३ ।। युग अठ्ठावीस होऊनिया गेलें । नाहीं पालटलें अद्यापवरी ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा कृपाळू श्रीहरी । कीर्ति चराचरीं वानिताती ।। ५ ।।

३०) दुर्लभ होतें तें सुलभ पैं झालें । आपण नटलें सगुण रूप ।। १ ।। धरोनी आवडी पंढरीये आलें । उभेंचि राहिलें कर कटीं ।। २ ।। युगें अपरंपार न कळे ज्याचा पार । वैष्णवांचा भार शोभतसे ।। ३ ।। दिंड्या गरूड टके पताका शोभती । बागडे नाचती हरिदास ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसें धरोनियां भीड । उभा उभी कोड पुरवितो ।। ५ ।।

३१) देखिला देखिला योगियांचा रावो । रूक्मादेवीनाहो पंढरीचा ।। १ ।। पुंडलिकासाठीं युगें अठ्ठावीस । धरोनी बाळवेष भीमातटीं ।। २ ।। गाई गोपाळ वत्सें वैष्णवांचा मेळ । नाचत गोपाळ विठ्ठल छंदें ।। ३ ।। चोखामेळा तेथें वंदितो चरण । घाली लोटांगण महाद्वारी ।। ४ ।।

३२) धन्य पुंडलिक सखा । उभें केले मायबापा ।। १ ।। निरा भिवरेचे तटीं । कट धरोनियां करी ।। २ ।। महापापिया उध्दार । एका दरूशनें निर्धार ।। ३ ।। चोखा म्हणे विटेवरी । रूप सांवळे श्रीहरीं ।। ४ ।।

३३) निगमाचे शाखे आगमाचें फळ । वेद शास्त्रा बोल विठ्ठल हा ।। १ ।। पुराणासी वाड योगियांचे गुज । सकळां निजबीज विठ्ठल हा ।। २ ।। निगम कल्पतरू भक्तांचा मांदुस । तोही स्वयंप्रकाश विठ्ठल हा ।। ३ ।। चोखा म्हणे तो तूं जगाचें जीवन । संतांचें मनरंजन विठ्ठल हा ।। ४ ।।

३४) पाहतां पाहतां वेधियेला जीव । सुखाचा सुखसिंधू पंढरीराव ।। १ ।। माझा हा मीपणा हरपला जाणा । कळल्या आगम निगमाच्या खुणा ।। २ ।। भवसागराचा दाता । विठ्ठल विठ्ठल वाचे म्हणतां ।। ३ ।। उभा राहुनि महाद्वारीं । चोखामेळा दंडवत करी ।। ४ ।।

३५) पाहा क्षीरसागरीचा हरी । तोचि आला भीमातीरी ।। १ ।। भक्तां पुंडलिका कारणें । केलें सुखे येणें पेणें ।। २ ।। पेठ वसविली पंढरी । भूवैकुंठ मही वरी ।। ३ ।। निरे भिवरेचे तटीं । कर मिरवलें कटीं ।। ४ ।। ठेविले विटेवरी समचरण । चोखा घाली लोटांगण ।। ५ ।।

३६) पाहा हो वैकुंठनिवासी । उभा भिवरेतीरासी । कट धरोनी हृषीकेशी । विटे समररचणीं देखिला ।। १ ।। धन्य धन्य बाळरूप । शोभलें गोमटे स्वरूप । जयासाठी करिती तप । सिध्द मुनि सर्वथा ।। २ ।। जो सकळ देवांचा हा देव । चतुर्भुज पंढरिराव । अतर्क्य ना भाव । तो देवाधिदेव विटेवरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे ज्याची लीला । वेदशास्त्रां अगम्य कळा । पुंडलिकासी वोळला । भावबळें हृदयी ।। ४ ।।

३७) बहु मत ग्रंथ करितां पठण । सुख समाधान नव्हे तेणें ।। १ ।। वेदशास्त्र पुराण करितां श्रवण । सुखसमाधान नव्हे तेणें ।। २ ।। अष्टांग साधन करितां जप यज्ञ । सुख समाधान नव्हे तेणें ।। ३ ।। उपवास पारणें आणि धूम्रपान । सुख समाधान नव्हे तेणें ।। ४ ।। चोखा म्हणे सुख समाधान वृत्ति । पाहतां विठ्ठल मूर्ति विटेवरी ।। ५ ।।

३८) बहु भुलवणा बहु भुलवणा । पंढरीचा राणा मनीं घ्याऊं ।। १ ।। न कळे न कळे शेषादिका भाव । वेदशास्त्र हांव भरी झालें ।। २ ।। भागलीं पुराणें पळती रानोरान न कळे महिमान तुमचे देवा ।। ३ ।। चोखा म्हणे साही दरूशनें वेडावलीं । तुमचीं तों चाली आहे ऐसी ।। ४ ।।

३९) बहुत कनवाळु बहु हा दयाळु । जाणे लळा पाळू भाविकांचा ।। १ ।। जात वित गोत न पाहेचि कांहीं । घालावी ही पायीं मिठी उगी ।। २ ।। न मागतां आभारी आपेंआप होतो । भाविकासी देतो भुक्ति मुक्ति ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा लाघवी श्रीहरी । भवभय वारी दरूशने ।। ४ ।।

४०) बहुतांचे धांवणे केलें बहुतापरी । उदार श्रीहरी वैकुंठीचा ।। १ ।। तोचि महाराज चंद्रभागें तीरीं । उभा विटेवरी विठ्ठल देवो ।। २ ।। भक्तीचा आळुका भावाचा भुकेला । न कळे ज्याची लीला ब्रह्मादिका ।। ३ ।। चोखा म्हणे तो हा नांदतो पंढरी । दरूशनें उध्दरी जडजीवां ।। ४ ।।

४१) भक्तांचिया लोभा वैकुंठ सांडिलें । उभेंचि राहिले पंढरीये ।। १ ।। कनवाळु उदार तो हा श्रीहरि । जडजीवा उध्दरी नामें एका ।। २ ।। बांधियेलें ब्रीद तोडर चरणीं । त्रैलोक्याचा धनी पंढरीये ।। ३ ।। चोखा म्हणे आमुचा कैवारी विठ्ठल । नलगे काळ वेळ नाम घेतां ।। ४ ।।

४२) भाविकांच्या लोभा होऊनी आर्तभूत । उभाचि तिष्ठत पंढरीये ।। १ ।। काय करों प्रेम न कळे या देवा । गुंतोनिया भावा राहे सुखें ।। २ ।। वर्ण अभिमान न धरी कांही चाड । भक्तिसुख गोड तयालागीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसी कनवाळु माउली । कृपेची साउली दीनां करी ।। ४ ।।

४३) मज तो नवल वाटतसे जीवी । आपुली पदवी विसरले ।। १ ।। कवणिया सुखा परब्रह्म भुललें । गुंतोनि राहिलें भक्तभाके ।। २ ।। निर्गुण होतें तें सगुण पैं झालें । विसरोनी गेले आपआपणा ।। ३ ।। चोखा म्हणे कैसा हा नवलाव । देवाधिदेव वेडावला ।। ४ ।।

४४) मुळींचा संचला आला गेला कोठें । पुंडलीक पेठे विटेवरी ।। १ ।। विठोबा देखणा विठोबा देखणा । योगियांचा राणा पंढरिये ।। २ ।। भाविका कारणें उभारोनि हात । वाट जो पहात अनुदिनी ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा भक्तांचा कृपाळ । दीनांचा दयाळ पंढरीये ।। ४ ।।

४५) लावण्याचा गाभा त्रैलोक्याची शोभा । विटेवरी उभा पंढरीये ।। १ ।। पाउलें गोजिरीं श्रीमुख शोभलें । ध्यान मिरविलें भीमातीरीं ।। २ ।। वैजयंती माळा किरीट कुंडलें । परिधान केले पीत वस्त्र ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा लावण्य पुतळा । तो आम्हीं देखिला दृष्टी भरी ।। ४ ।।

४६) विठोबा पाहुणा आला आमुचे घरा । निंबलोण करा जीवें भावें ।। १ ।। पंचप्राण ज्योती ओंवाळुनी आरती । ओंवाळीला पती रखुमाईचा ।। २ ।। षड्रस पक्कानानें विस्तारिलें ताट । जेवूं एकवट चोखा म्हणे ।। ३ ।।

४७) व्यापक व्यापला तिन्हीं त्रिभुवनीं । चारी वर्ण बाणी विठू माझा ।। १ ।। शंख चक्र करीं वैजयंती माळा । नेसला पिवळा पितांबर ।। २ ।। कटावरी जेणें कर हे ठेविले । ध्यान मिरविलें भीमातीरीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे आनंदाचा कंद । नाम हे गोविंद मिरवलें ।। ४ ।।

४८) सकळा आगराचें जें मूळ । तो हा सोज्वळ विठू माझा ।। १ ।। वेदांचा विचार शास्त्रांची जे गती । तोचि हा श्रीपती विठू माझा ।। २ ।। कैवल्य देखणा सिध्दांचा जो राणा । भाविकासी खुणा विठू माझा ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझ्या हृदयीं बिंबला । त्रिभुवनीं प्रकाशला विठू माझा ।। ४ ।।

४९) सर्वही सुखाचें वोतिलें श्रीमुख । त्रिभुवन नायक पंढरीये ।। १ ।। कर दोन्हीं कटीं समय पाय विटे । शोभले गोमटें बाळरूप ।। २ ।। जीवांचे जीवन योगियांचे धन । चोखा म्हणे मंडन तिन्हीं लोकीं ।। ३ ।।

५०) सुखाची मिराशी । आमुची हे पंढरीसी ।। १ ।। बाप माझा विटेवर । उभा कटीं ठेवोनि कर ।। २ ।। वाम भागी आमुची माता । रूक्मादेवी हे तत्वत: ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुखराशी । वोळली आम्हांसी कृपेनें ।। ४ ।।

५१) सुखाचें जें सुख चंद्रभागेतटी । पुंडलिकापाठीं उभें असे ।। १ ।। साजिरें गोजिरें समचरण उभें । भक्ताचिया लोभें विटेवरी ।। २ ।। कर दोनी कटीं श्रीमुख चांगलें । शंख चक्र मिरवले गदा पद्म ।। ३ ।। चोखा म्हणे शोभे वैजयंती कंठीं । चंदनाची उटी सर्व अंगीं ।। ४ ।।

५२) सुंदर मुखकमळ कस्तुरी मळवटीं । उभा देखिला तटीं भीवरेच्या ।। १ ।। मकराकार कुंडलें श्रवणीं ढाळ । देती गळां वैजयंती मुक्तमाळा ।। २ ।। शंख चक्र गदा पद्म चहूं करीं । गरूडवाहन हरी देखियला ।। ३ ।। चोखा म्हणे सर्व सुखाचें आगर । निरा भिवरा तीर विठ्ठल उभा ।। ४ ।।

५३) श्रवणाचें श्रवण घ्राणाचें जें घ्राण । रसने गोडपण विठ्ठल माझा ।। १ ।। वाचा जेणें उठी डोळा जेणें भेटी । इंद्रियांची राहाटी विठ्ठल माझा ।। २ ।। प्राण जेणें चळे मन तेणें वोळे । शून्यातें वेगळें विठ्ठल माझा ।। ३ ।। आनंदी आनंद बोधा जेणें बोध । सकळां आत्मा शुध्द विठ्ठल माझा ।। ४ ।। मुळाचें निजमूळ अकुळाचें कूळ । चोखा म्हणे निजफळ विठ्ठल माझा ।। ५ ।।

५४) श्रीमुख चांगले कांसे पितांबर । वैजयंती हार रूळे कंठी ।। १ ।। तो माझ्या जीवीचा जिवलग सांवळा । भेटवा हो डोळां संतजन ।। २ ।। बहुतांचे धावणें केलें नानापरी । पुराणें ही थोरी वानिताती ।। ३ ।। चोखा म्हणे वेदशास्त्रांसी जो साक्षी । तोचि आम्हा रक्षी नानापरी ।। ४।।

५५) श्रीमुखाची शोभा कस्तुरी मळवट । उभा असे नीट विटेवरी ।। १ ।। कर दोनीं कटीं कुंडल झळकती । तेज हे फांकती दशदिशा ।। २ ।। वैजयंती माळा चंदनाची उटी । टिळक लल्लाटीं कस्तुरीचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझ्या जीवींचा जीवनु । पाहतां तनु मनु भुलोनी जाय ।। ४ ।।

।। पंढरी ।।

५६) अवघी पंढरी भूवैकुंठ नगरी । नांदतसे हरि सर्वकाळ ।। १ ।। चतुर्भुज मूर्ति शंख चक्र करीं । पीतांबरधारी श्यामवर्ण ।। २ ।। श्रीमुख शोभलें किरीट कुंडलें । तेंचि मिरवले चंद्रसूर्य ।। ३ ।। पितांबरी कांसे सोनसळा विराजे । सर्वांगी साजे चंदनउटी ।। ४ ।। मिरवलें कर दोनीं कटावरी । ध्यान ते त्रिपुरारि ध्यात असे ।। ५ ।। सनकादिक भक्त पुंडलिक मुनी । सुखसमाधानी सर्वकाळ ।। ६ ।। आनंदाचा कंद उभा विटेवरी । चोखा परोपरी नाचतसे ।। ७ ।।

५७) इनामाची भरली पेठ । भूवैकुंठ पंढरी ।। १ ।। चंद्रभागा वाळवंट । संत घनदाट नाचती ।। २ ।। टाळ मृदंग मोहरी । वैष्णव गजरीं आनंदें ।। ३ ।। चोखा जातो लोटांगणी । घेत पायवणी संतांची ।। ४ ।।

५८) एक वेळां पंढरी वाचे जो उच्चारीं । मोक्ष त्याचे घरीं नांदतसे ।। १ ।। सदां सर्व काळ विठ्ठल चिंतन । करिती कीर्तन दिवस राती ।। २ ।। ते माझे सोयरे सज्जन सांगाती । जे आठविती विठोबासी ।। ३ ।। चोखा म्हणे ते परलोकीचे सखे । गाती नाम मुखें विठाबाचें ।। ४ ।।

५९) कोठें एक कोठें दोन । आहे परिपूर्ण पंढरीये ।। १ ।। कोठें देव कोठें तीर्थ । आहे सर्व पंढरीये ।। २ ।। कोठें आसन कोठें वसन । विटे समचरण पंढरीये ।। ३ ।। कोठें निजे कोठें बैसे । उभाची असे पंढरीये ।। ४ ।। चोखा म्हणे कोठें कांही । उभारूनी बाही पंढरीये ।। ५ ।।

६०) जयाची वासना जयापरि असे । तैसी पुरवीतसे पांडुरंग ।। १ ।। विठ्ठल हें नाम जगासी तारक । ऐसी दिली भाक पुंडलिका ।। २ ।। पंच महापातकी गांजले तिहीलोकीं । तयां मोक्ष मुक्ती पंढरीये ।। ३ ।। चंद्रभागें स्नान करी प्रदक्षिणा । घाली लोटांगणा महाद्वारीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे वर्म संतीं सांगितलें । तेंचि धरिले हृदयकमळीं ।। ५ ।।

६१) जाणतें असोनी नेणतें पैं झालें । सुखाला पावलें भक्तांचिया ।। १ ।। कैसा हा नवलाव सुखाचा पहा हो । न कळे ज्याची माव ब्रह्मादिकां ।। २ ।। तो हरी समर्थ पंढरीये उभा । त्रैलोक्याची शोभा शोभतसे ।। ३ ।। चोखा म्हणे आमुचें दिनांचे माहेर । तें पंढरपूर भीमातटीं ।। ४ ।।

६२) टाळी वाजवावी गुढी उभारावी । वाट हे चालावी पंढरीची ।। १ ।। पंढरीचा हाट कउलांची पेठ । मिळाले चतुष्ट वारकरी ।। २ ।। पताकांचे भार मिळाले अपार । होतो जयजयकार भीमातीरीं ।। ३ ।। हरिनाम गर्जतां भय नाहीं चिंता । ऐसे बोले गीता भागवत ।। ४ ।। खट नट यावें शुध्द होउनि जावें । दवंडी पिटी भावें चोखामेळा ।। ५ ।।

६३) देव हा उभा देव हा उभा । देव हा उभा विटेवरी ।। १ ।। सर्वांठायीं देव उभा । त्रैलोक्य शोभा पंढरीये ।। २ ।। देव पाहा कोणी देव पाहा कोणी । उभा समचरणीं विटेवरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुखाची सुखराशी । आमुची मिराशी पंढरीये ।। ४ ।।

६४) न करी आळस जाय पंढरीसी । अवघी सुखराशि तेथें आहे ।। १ ।। पाहातां भिंवरा करी एक स्नान । घाली लोटांगण पुंडलिका ।। २ ।। कान धरोनी सुखें नाचा महाद्वारीं । तयां सुखासरि दुजी नाहीं ।। ३ ।। पाहातां श्रीमुख हरे ताहान भूक । चोखा म्हणे सुख विठुपायीं ।। ४ ।।

६५) पंढरी पंढरी वाचे जो उच्चारी । तोचि संसारी तरे जाणा ।। १ ।। ऐसा हा वर आहे सकळिका । पुंडलिकें देखा मागितलें ।। २ ।। युगें अठ्ठावीस कर दोनीं कटीं । उभा असे तटीं भिवरेच्या ।। ३ ।। जोडोनियां पाय उभारोनी बाह्या । दरूशनें देता हे मोक्ष मुक्ति ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसी दिली असे भाक । साक्ष पुंडलिक तयापासीं ।। ५ ।।

६६) पंढरीचें सुख नाहीं त्रिभुवनीं । प्रत्यक्ष चक्रपाणी उभा असे ।। १ ।। त्रिभुवनीं समर्थ ऐसें पैं तीर्थ । दक्षिणमुख वाहात चंद्रभागा ।। २ ।। सकळ संतांचा मुगुटमणि देखा । पुंडलीक सखा आहे जेथें ।। ३ ।। चोखा म्हणे तेथें सुखाची मिराशी । भोळ्या भाविकासी अखंडित ।। ४ ।।

६७) पुंडलिकें सुख दाखविलें लोकां । विठ्ठल नाम नौका तरावया ।। १ ।। जाय पंढरीसी जाय पंढरीसी । पाहे विठोबासी डोळेभरी ।। २ ।। अवघा पर्वकाळ तयाचिये पायीं । नको आणिके ठायीं जाउ वाया ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा लाभ बांधा गाठीं । जावोनिया मिठी पायीं घाला ।।४ ।।

६८) बहुत हिंडलो देश देशांतर । परी मन नाहीं स्थिर झालें कोठें ।। १ ।। बहुत तीर्थें फिरोनियां आलों । मनासवें झालों वेडगळची ।। २ ।। बहुत प्रतिमा ऐकिल्या पाहिल्या । मनाच्याा राहिल्या वेरझारा ।। ३ ।। चोखा म्हणे पाहतां पंढरी भूवैकुंठ । मनाचे हे कष्ट दूर गेले ।। ४ ।।

६९) वारी पंढरीची तोचि वारकरी । दया क्षमा बरी वसे तेथें ।। १ ।। तोचि माझा जीव प्राणाचाहि प्राण । जीव वोवाळीन तयावरी ।। २ ।। आसनीं शयनीं पंढरीचें ध्यान । वाचे नारायण जप सदा ।। ३ ।। चोखा म्हणे तोचि माझा हे सांगाती । तयाचे संगती देव जोडे ।। ४ ।।

७०) विठ्ठल विठ्ठल गजरीं । अवघी दुमदुमली पंढरी ।। १ ।। होतो नामाचा गजर । दिंड्या पताकांचा भार ।। २ ।। निवृत्ती ज्ञानदेव सोपान । अपार वैष्णव ते जाण ।। ३ ।। हरिकीर्तनाची दाटी । तेथें चोखा घाली मिठी ।। ४ ।।

७१) वैकुंठ पंढरी भिंवरेचे तिरीं । प्रत्यक्ष श्रीहरि उभा तेथें ।। १ ।। रूप हें सांवळें गोड तें गोजिरें । धणि न पुरे पाहतां जया ।। २ ।। कांसे सोनसळा नेसला पिंवळा । वैजयंती माळा गळां शोभे ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसें सगुण हें ध्यान । विटे समचरण ठेवियेले ।। ४ ।।

७२) सुखाची सुखराशि पंढरीसी आहे । जावोनियां पाहे अरे जना ।। १ ।। अवघाचि लाभ होईल तेथींचा । न बोलावे वाचा मौनावली ।। २ ।। अवघिया उध्दार एकाचि दरूशनें । भुक्तीमुक्ती केणें मिळे फुका ।। ३ ।। प्रत्यक्ष चंद्रभागा अमृतमय साचार । जडजीवा उध्दार पहातां दृष्टी ।। ४ ।। चोखा म्हणे आनंदे नाचा महाद्वारीं । वाचे हरि हरि म्हणे मुखें ।। ५ ।।

।। आत्मनिवेदन ।।

७३) शुध्द चोखामेळा । करी नामाचा सोहळा ।। १ ।। यातीहीन मी महार । पूर्वी निळाचा अवतार ।। २ ।। कृष्णनिंदा घडली होती । म्हणोनि महार जन्म प्राप्ती ।। ३ ।। चोखा म्हणे विटाळ । आम्हां पूर्वीचें हें फळ ।। ४ ।।

।। कालाबाल – क्रीडा ।।

७४) कवतुक गोकुळीं करीं गोपाळांसी । खाय उचिष्टासी दहीं भात ।। १ ।। चोरितसे लोणी घरोघरीं त्यांचें । खावोनी तयांचे म्हणे नाहीं ।। २ ।। गौळणी गाऱ्हाणें देतां मातेपासीं । देखोनी तियेसी हांसतसे ।। ३ ।। डाई धरोनिया जाय तिचे घरा । करी चाराचुरा खापराचा ।। ४ ।। सोडोनी गोंधनें जाय यमुनेतटीं । धांवे धेनुपाठीं करी काला ।। ५ ।। चोखा म्हणे ऐंसे दावोनी लाघव । आपुली ती माव कळों नेदी ।। ६ ।।

७५) कोणासी हें वर्म न कळे तुमचें । ब्रम्हादिक पिसे वेडे झाले ।। १ ।। तयांसी न कळे तुमचें लाघव । केली असे माव बाळपणीं ।। २ ।। वेडावोनी ब्रह्मा लागतसे चरणीं । तुमची करणी न कळे कांही ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुमचा ऐसा तो खेळ । असे तो आकळ वेदशास्त्रां ।। ४ ।।

७६) गोधनें चारी गोपाळांसवें । चोरूनी शिदोऱ्या त्यांच्या खाय । नाहीं म्हणोनी खरी आण वाहे । खोटे खरे तेथे न पाहे ।। १ ।। ऐसा वैकुंठींचा सांवळा हरी । खेळू खेळे गोकुळा माझारी । बाळपणी केल्या दैत्या भोंवरी । पांडवा साहाकारी हरि जाला ।। २ ।। इंद्र कोपतां शिळा धारी । नखावरी धरियेला गिरी । काळिया कंसासुरा मारी । तोचि श्रीहरी पंढरीये ।। ३ ।। चोखा म्हणे भावाचा लंपट । म्हणोनी नावडे वैकुंठ । येथें आवडले वाळवंट । पुंडलिक पेठ आवडी ।। ४ ।।

७७) नेणते तयासी नेणता लहान । थोरा थोरपणें दिसे बरा ।। १ ।। पावा वाहे वेणु खांदिया कांबळा । रूळताती गळां गुंजहार ।। २ ।। मुखीं दहींभात कवळ काल्याचें । उष्टें गोपाळांचे खाय सुखें ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा वैकुंठींचा हरी । गोपाळा गजरीं काला वांटी ।। ४ ।।

।। परिपूर्णता – समाधान ।।

७८) आम्हां आनंद झाला आम्हां आनंद झाला । देवोचि देखिला देहामाजी ।। १ ।। देखणें ऊडालें पाहणें लपालें । देवे नवल केलें देहामाजी ।। २ ।। मागें पुढें देव रिता ठाव कोठें । हृदयींच भेटें देहीं देवो ।। ३ ।। चोखा म्हणे देव देखिला पंढरी । उभा भीमातीरीं विटेवरी ।। ४ ।।

७९) कर्मातें वाळिलें धर्मातें वाळिलें । सर्व हारपलें जेथिचें तेथें ।। १ ।। विधीतें वाळिलें निषेधा गिळिलें । सर्व हारपले जेथिंचें तेथें ।। २ ।। वेदातें वाळीलें । शास्त्रातें वाळीलें । सर्व हारपलें जेथिंचे तेथें ।। ३ ।। चोखा म्हणजे माझा संदेह फिटला । देहीच भेटला देव आम्हां ।। ४ ।।

८०) देवा नाहीं रूप देवा नाही नाम । देव हा निष्काम सर्वांठाई ।। १ ।। डोळियाचा डोळा दृष्टीच भासला । देव प्रकाशला आदिअंतीं ।। २ ।। नवल वाटलें नवल वाटलें । देव कोंदाटले मागें पुढें ।। ३ ।। चोखा म्हणजे माझा संदेश फिटला । देव प्रगटला देहामाजीं ।। ४ ।।

८१) नवल पाहीं नवल पाहीं । पाहों जावें तेणें पाहिलें नाही ।। १ ।। निर्गुणीं सगुण सगुणीं निर्गुण । दोहींचे कारण तेच ठाई ।। २ ।। चोखा म्हणे पाहतां पाहणें लपावे । हृदयीं बिंबले हृदयचि ।। ३ ।।

।। करूणा ।।

८२) अखंड माझी सर्व जोडी । नामोच्चार घडोघडी । आतां न पडे सांकडीं । पडो कबाडी वाया दु:खाचिया ।। १ ।। हाचि मानिला निर्धार । आतां न करी वाउगा विचार । वायां काय बा करकर । धरोनी धीर बैसलों ।। २ ।। धरणें घेऊनि तुमचे द्वारीं । बैसेन उगाच मी गा हरी । कांही न करीं भरोवरी । नाम हरी गाईन ।। ३ ।। तुमची लाज तुम्हांसी । आपुलिया थोरपणासी । ब्रीद बांधिलें चरणासी । तें चोख्यासी दाखवीं ।। ४ ।।

८३) अगाध हे कीर्ति विठ्ठल तुमची । महिमा आणिकांची काय सांगों ।। १ ।। पुराणें भागलीं नेति नेति शब्द । श्रुतीचा अनुवाद खुंटलासे ।। २ ।। शेषादिकां जेथें न कळेचि अंत । तेथे मी पतित काय वानूं ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा नाहीं अधिकार । कैसा हा विचार होईल नेणों ।। ४ ।।

८४) अधिकार माझा निवेदन पाई । तुम्ही तो गोसावी जाणतसां ।। १ ।। अवघ्या वर्णा माजी हीन केली जाती । विटाळ विटाळ म्हणती क्षणोक्षणीं ।। २ ।। कोणीही अंगिकार न करिती माझा । दूर हो जा अवघे म्हणती ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुम्ही घ्याल पदरीं । तरीच मज हरी सुख होय ।। ४ ।।

८५) अवघें मंगळ तुमचें गुणनाम । माझा तो श्रम पाहातां जाये ।। १ ।। गोड हें गोजिरें नाम तुमचें देवा । आठव हा द्यावा मजलागीं ।। २ ।। या परतें मागणें दुजें नाहीं आतां । पुरवावी अनाथनाथा आळी माझी ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा होउनी उदार । ठेवा कृपाकर माथां माझ्या ।। ४ ।।

८६) असेंच करणें होतें तुला । तरी का जन्म दिला मला ।। १ ।। जन्म देवोनी सांडिलें । कांहो निष्ठुर मन केलें ।। २ ।। कोठें गेला माझे वेळीं । केलें कोणाचें सांभाळी ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा । नको मोकलूं केशवा ।। ४ ।।

८७) अहो पंढरीराया विनवितों तुज । अखंड संतरज लागो मज ।। १ ।। नामाची आवडी उच्चार हा कंठी । करी कृपा दृष्टी मजवरी ।। २ ।। पंगतीचे शेष उच्छिष्ट प्रसाद । तेणें सर्व बाध हरे माझा ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा हाचि नवस । पुरवी सावकाश देवराया ।। ४ ।।

८८) अहो करूणाकरा रूक्मिणीच्या वरा । उदारा धीरा पांडुरंगा ।। १ ।। काय म्यां पामरें वानावें जाणावें । न कळे कैसें गावें नाम तुमचें ।। २ ।। विध अविध कोणता प्रकार । न नेणों कळे साचार मजलागीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज कांहींच न कळे । उगाचि मी लोळे महाद्वारी ।। ४ ।।

८९) अहो पतित पावना पंढरीच्या राया । भक्त विसाविया मायबापा ।। १ ।। धांवे दुडदुडा आपुलिया काजा । येई गुरूडध्वजा मायबापा ।। २ ।। दाही दिशा उदास तुम्हांविण झाल्या । न करीं पांगिला दुजीयासी ।। ३ ।। चोखा म्हणे आता दावीं मज वाट । मग मी बोभाट न करीं कांही ।। ४ ।।

९०) आणिकाचें आणिक मत । तेणें होत चित्त तळमळ ।। १ ।। म्हणोनिया पाय धरोनिया जीवीं । राहिलोसे ठायीं आपुलिया ।। २ ।। सर्व इंद्रियांची बांधोनियां मोट । ठेविले निकट विठुपायीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा करोनी निर्धार । घातियेला भार विठुवरी ।। ४ ।।

९१) आतां नकां भरोवरी । तूं तों उदार श्रीहरी ।। १ ।। शरणांगता पायापाशीं । अहर्निशी राखावें ।। २ ।। ब्रीद गाजे चराचरीं । कृपाळु हरि दीनांचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे भरंवसा । दृढ सरसा मानला ।।४ ।।

९२) आतां कासया हा दाखवितां खेळ । म्यां तंव सकळ जाणितला ।। १ ।। जेथें ब्रह्मादिक वेडे पिसे झाले । न कळे वहिलें तयांलागीं ।। २ ।। कोणासी हा पार न कळे तुमचा । काय बोलों वाचा कीर्ति तुमची ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुमचा अविठ हा खेळ । भुललें सकळ ब्रह्मांडाचि ।। ४ ।।

९३) आतां कणकण न करी वाउगी । होणार तें जगीं होउनी गेलें ।। १ ।। दारीं परवरी झालोसे पोसणा । तुम्हांसी करूणा न ये कांहीं ।। २ ।। होयाचें ते झालें असो कां उदास । धरोनिया आस राहों सुखी ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज हेंचि बरें दिसे । न लावीं पिसें जीवा कांही ।। ४ ।।

९४) आतां याचा संग (अर्थ) पुरे पुरे देवा । येऊं द्या कनवाळा तुम्हांलागी ।। १ ।। गुंतलोंसे काढा यांतोनी बाहेरी । माझें तो हरि कांही न चाले ।। २ ।। वारंवार करूणा करितों देवराया । कां न ये कनवाळा तुम्हांलागीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां न करा उदास । पुरवावी आस मायबापा ।।४ ।।

९५) आतां याचा छंद नकोसा हा झाला । वोकुठा आला संसाराचा ।। १ ।। विटलें जें अन्न घेतसे चिळशी । तैसे ये विषयीं झालें असे ।। २ ।। आतां हें अवघे दु:खाचे प्रकार । न सोसवे धीर धरवेना ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां पुरे याचे जिणें । पुढील तें पेणें अंतरलें ।। ४ ।।

९६) आतां कोठवरी । भीड तुमची धरूं हरि ।। १ ।। दार राखीत बैंसलों । तुम्हीं दिसे मोकलिलों ।। २ ।। ही नीत नव्हे बरी । तुमची साजे तुम्हा थोरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे काय बोलों । आमुचे आम्ही वायं गेलों ।। ४ ।।

९७) आतां कोठवरी करूं विवंचना । कां हे नारायणा तुम्हां न कळे ।। १ ।। सांपडलों जाळीं गुंतलोंसे गळी । जीव हळहळीं वाऊगाचि ।। २ ।। कामक्रोधांचे सांपडलों हातीं । बहुत फजीति होय तेणें ।। ३ ।। नेणों कैसें दु:ख पर्वतायेवढें । सुख राई पाडें झालें मज ।। ४ ।। चोखा म्हणे तुमचें नाम न ये वाचे । बहु संकल्पाचें वोझें माथा ।। ५ ।।

९८) आन साधनें सायास । कांहीं न करीं आयास । नामचाचि उल्हास । ह्रदयीं वास असावा ।। १ ।। हेचि मागतसे देवा । हीच माझी भोळी सेवा । पायांसी केशवा । हाचि हेवा मानसीं ।। २ ।। जन्म देई संताघरीं । उच्छिष्टाचा अधिकारी । आणिक दुजी थोरी । दारीं परवरी लोळेन ।। ३ ।। नका मोकलूं दातारा । विनंती माझी अवधारा । अहो रूक्मादेवीवरा । आवरा पसारा चोखा म्हणे ।। ४ ।।

९९) आपुल्या आपण सांभाळोनी घ्यावें । आहे नाहीं ठावें तुम्हां सर्व ।। १ ।। वायांचि करणें लौकिकाचा गोवा । कोठवरी देवा बोलणें हें ।। २ ।। अंगा नाहीं आलें तंव तें साहालें । खादलें पचलें तरी तें हित ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुमचें तुम्हासी सांगणें । माझें यांत उणें काय होते ।।४।।

१००) आम्हां तो न कळे कांही हें विंदान । ठेविली पायीं जाण डोई देवा ।। १ ।। काढा जी दयाळा भवाचें हें जाळें । गुंतलोंसे बळें माया पाशी ।। २ ।। हाव भरी मन करी माझें तुझें । बैसलासे वोझें माथा भार ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा अहो तुम्हा सुजाणा । तुमच्या तुम्हीं मना उमजावें ।। ४ ।।

१०१) आम्ही कोणावरी सत्ता । करावी बा पंढरीनाथा । होईल साहता दुजा । तत्वता तो सांगा ।। १ ।। तूंचि बळिया शिरोमणि । आहेसि या त्रिभुवनीं । देवाधिदेव मुगुटमणि । कींव भाकणें यासाठीं ।। २ ।। केला माझा अंगिकार । आतां कां करितां अव्हेर । तुमचा तुम्ही साचार । करा विचार मायबापा ।। ३ ।। जन्मोजन्मींचा पोसणा । तुमचाचि नारायणा । भाकितों करूणा । आना मना चोखा म्हणे ।। ४ ।।

१०२) इतुकेंच देई रामनाम मुखीं । संतांची संगती सेवा सार ।। १ ।। निरंतर घोष जयाचे मंदिरीं । तयाचिये घरी सुखे मज ।। २ ।। उच्छिष्ट धणिवरी पोटभरी घाये । दुजी नको सोय देवराया ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझी पुरवावी आळी । माय तूं माउली कृपाळु देवा ।। ४ ।।

१०३) एक वेळां करी शीतळ तळमळ । मग मी मळमळ न करीं कांहीं ।। १ ।। चिंतोनिया पाय राहीन धणीवरी । सुख तें अंतरी साठवीन ।। २ ।। लाग या लोभाचा न धरी आधार । घालीन सर्व भार तुजवरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां वारा हें सांकडें । भवाचें तें कोडें भय देवा ।। ४ ।।

१०४) एकांति बैसोनि करी गुजगोष्टी । धरोनि हनुवटी बुझावित ।। १ ।। नको बा मानूं संसाराचा शीण । तुज एक खूण सांगतो मी ।। २ ।। होणार ते होय न होणर ते न होय । सुख दुःख पाहे कर्माधिन ।। ३ ।। देव म्हणे चोख्या नको मानूं शीण । तुज माझी आण भक्तराया ।। ४ ।।

१०५) ऐसा पुत्र देगा देवा । जग म्हणे त्याला बाबा ।। १ ।। ऐसा भक्तराज गुंडा । त्याचा तिहीं लोकीं झेंडा ।। २ ।। इतुकें न देवे तुझ्यानें । माझे करी गा निसंतान ।। ३ ।। दोहीं माजी एक लेखा । बोले केशवदास चोखा ।। ४ ।।

१०६) ओंगळ वासना टाकिली जाळोनी । घातली चरणीं मिठी देवा ।। १ ।। गोड अथवा कडू तुमचें तुम्ही जाणा । माझी ती वासना अमंगळ ।। २ ।। मन नाहीं हातीं करिंता खटपट । वाउगा बोभाट काय बोले ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुम्ही आहेत सुजाण । माझी आठवण कांही धरा ।। ४ ।।

१०७) करोनियां दया । सांभाळा जी देवराया ।। १ ।। मी तो पतीत पतीत । तुमचाचि शरणांगत ।। २ ।। लाज येईल तुमचे नांवा । मज उपेक्षितां देवा ।। ३ ।। आपुलें जतन । करा अभय देवोन ।। ४ ।। चोखा म्हणे हरि । आतां भीड न धरीं ।। ४ ।।

१०८) कवणावरी आतां देऊं हे दूषण । माझें मज भूषण गोड लागे ।। १ ।। गुंतलासे मीन विषयाचें गळीं । तैसा तळमळी जीव माझा ।। २ ।। गुंतला हरिण जळाचिया आशा । तो गळां पडे फांसा काळपाश ।। ३ ।। वारितां वारेना सारितां सारेना । कितीसा उगाणा करूं आतां ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा पडलों प्रवाहीं । बुडतसों डोहीं भवाचिया ।। ५ ।।

१०९) कशासाठीं तुम्हां शरण रिघावें । आमुचें वारावें सुख दुःख ।। १ ।। आमुचें संचित भोग क्रियामान । तुमचें कारण तुम्ही जाणा ।। २ ।। आमुचा तों येथें खुंटलासे लाग । न दिसे मारग मोकळाचि ।। ३ ।। चोखा म्हणे काय करू आतां । तुमचि हे सत्ता अनावर ।। ४ ।।

११०) कळेल तैसे बोल तुजचि बोलेन । भीड मी न धरीन तुझी कांही ।। १ ।। काय करूं देवा दाटलों जाचणी । न या चक्रपाणी सोडवण्या ।। २ ।। कोठवरी धांवा पोकारूं केशवा । माझा तंव हेवा खुंटलासे ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां पुरे चाळवण । आमुचें कारण जाणों आम्हीं ।। ४ ।।

१११) काम क्रोध लोभ सुने लागलेसे पाठी । पाडिलासे तुटी परमार्थी ।। १ ।। गोडाचें गोड तें झालें कडू । मुळींचे जें कडू तें झालें गोडु । ऐसा हा अनुभव आपुल्याच देही ।। ३ ।। पाहता पाहणे गेले ठायीच्या ठायी । चोखा म्हणे ऐसा नवलाव गोष्टी । देह विदेहाची खुंटली गाटी ।। ४ ।।

११२) काम क्रोध वैरी लागले पाठीं । पाडिलीसे तुटी तुमची माझी ।। १ ।। आतां लवकरी सोडवी दातारा । चुकवा वेरझारा जन्ममरण ।। २ ।। बहु काकुलती येतों करूणा करा । न दिसे दुजा थारा तुम्हांविण ।। ३ ।। चोखा म्हणे तूं आमुची माऊली । कृपेची साऊली करीं देवा ।। ४ ।।

११३) काय जाणों तुमचा महिमा । मज न कळे अधमा । भक्तिभाव प्रेमा । कांही न कळे विठोबा ।। १ ।। गातों नाचतों भलतें छंदें । आपुले मनाचे आनंदें । न कळे भेदा भेदें । मज कांहीं विठोबा ।। २ ।। शरण संतांचे पायीं । पडोन राहीन तये ठायीं । उच्छिष्टासोयी । हीच आस विठोबा ।। ३ ।। चोखा म्हणे हेंचि देई । वास सदा तुमचे पायीं । मागणें दुजें नाहीं । हेचि एक विठोबा ।। ४ ।।

११४) काय मानूं आता निश्चिंति देहासी । हा तों काळामुखी जाईल कीं ।। १ ।। वाउगा वाढलों वाउगा पोसलों । वाउगाचि झालों हाव भरी ।। २ ।। न घडेचि कांहीं संतांचें पूजन । नोहे सेवा जाण करूं त्यांची ।। ३ ।। याति हीन देह करी कळकळ । लागली तळमळ कैसें करूं ।। ४ ।। बाळ तरूणपण नासलें या लोभें । अवघे माझें म्हणितलें ।। ५ ।। आतां अवसान सेवटासी आलें । अवघे पळाले टाकोनियां ।। ६ ।। झाकिले डोळे उघडे ते केले । न दिसे आपुले कोणी आतां ।। ७ ।। चोखा म्हणे मज आलासे गहिंवर । न सुचे विचार काय करूं ।। ८ ।।

११५) काय हे दु:ख किती ह्या यातना । सोडवी नारायणा यांतोनियां ।। १ ।। जन्मावें मरावें हेंचि भरोवरी । चौऱ्यांशीची फेरी भोगाभोग ।। २ ।। तुम्हांसी करूणा न ये माझी देवा । चुकवा हो गोवा संसाराचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा निवारावा शीण । म्हणोनी लोटांगण घाली जीवें ।। ४ ।।

११६) काय हें मातेसी बाळें शिकवावें । आपुलया स्वभावें वोढतसे ।। १ ।। तैसाच प्रकार तुमचीये घरीं । ऐसीच निर्धारी आली वाट ।। २ ।। तेचि आजी दिसे वोखटें कां झालें । संचिताचें बळें दिसे ऐसें ।। ३ ।। चोखा म्हणे हा तो तुम्हां नाहीं बोल । आमुचें सखोल कर्म दिसे ।। ४ ।।

११७) काया ही वाउगी जातसे वाया । आतां देवराया काय करूं ।। १ ।। मुख ते चांगले ते हि वाया जाण । न सुचे उपाय काय करूं ।। ३ ।। हात पाय हे तो दिसती बरवे । हे हि वाया गेले काय करूं ।। ३ ।। चोखा म्हणे सारे जातील हे लया । आतां देवराया तूंचि माझा ।। ४ ।।

११८) कासया करूं तपाचे डोंगर । आणिक अपार व्रतदान ।। १ ।। कासया जाऊं दूर दिगंतरी । राहीन पंढरी पशुयाती ।। २ ।। कासया उपवास निराहार पारणें । संत संग पेणें जन्मोजन्मीं ।। ३ ।। कासया विविनिषेधाची मात । सुखाचा सांगात तुमचा माझा ।। ४ ।। कासया भ्रमण देश तीर्थाटणी । सेवीन पायवाणी संता घरीं ।। ५ ।। कासया करावें पंचाग्नि साधन । उच्छिष्ट भक्षीन संताद्वारीं ।। ६ ।। चोखा म्हणे सुख येईल घरासी । जाईन संतांसी शरण देवा ।। ७ ।।

११९) कासया मानिसी दु:खाचे पर्वत । पुरवीन हेत सर्व तुझा ।। १ ।। महाद्वारीं सुख सुखाची जे राशी । ते नामयासी प्राप्त झालें ।। २ ।। त्या सुखाचा अधिकारी तुज मी करीन । दृष्टी हे ठेवीन तुजवरी ।। ३ ।। तूं माझा प्राण जिवाचा आवडता । तुज मी तत्वतां न विसंबे ।। ४ ।। चोखा म्हणे देवा पुरवी माझा लळा । विसंबे दयाळा मजलागीं ।। ५ ।।

१२०) कांहो केशिराजा दूजे पैं धरितां । हें तों आश्र्यर्यता वाटे मज ।। १ ।। एकासी आसन एकासी वसन । एक तेचि नग्न फिरताती ।। १ ।। एकासी कदान्न एकासी मिष्ठान्न । एका न मिळे कोरान्न मागतांचि ।। ३ ।। एकासीं वैभव राज्याची पदवी । एक गांवोगांवीं भीक मागे ।। ४ ।। हाचि न्याय तुमचें दिसतो कीं घरीं । चोखा म्हणे हरी कर्म माझें ।। ५ ।।

१२१) कांही तरी अभय न मिळे उत्तर । ऐसे कां निष्ठुर झालां तुम्ही ।। १ ।। मी तों कळवळोनी मारितसे हांक । तुम्हां पडे धाक कासयाचा ।। २ ।। बोलोनी उत्तरें करी समाधान । ऐवढेंचि दान मज द्यावें ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझी पुरवावी आस । न करी उदास माझे माये ।। ४ ।।

१२२) किती धांवाधांवी करावी कोरडी । न कळें कांहीं जोडी हानि लाभ ।। १ ।। जे जे करितों तें तें फलकट । वाउगेंचि कष्ट दु:ख भोगी ।। २ ।। निवांत बैसोनी नामाचें चिंतन । करूं जातां मन स्थिर नाहीं ।। ३ ।। दान धर्म करूं तो नाहीं धन पदरीं । जन्माचा भिकारी होउनी ठेलों ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा करंटा मी देवा । काय तुझी सेवा करूं आतां ।। ५ ।।

१२३) किती किती लडिवाळें । कवतुकें पुरविले लळे ।। १ ।। तया परिस तुझे घरीं । भुललासे देखो हरि ।। २ ।। नावडे आसन वसन । नावडेचि सिंहासन ।। ३ ।। भूक ताहान नाठवे कांही । चोखा म्हणे नवल पाही ।। ४ ।।

१२४) कैसा मी वानूं कैसा मी वानूं । कैसा ध्याना आणूं पांडुरंग ।। १ ।। कैसी ते सेवा करूं ते प्रकार । नव्हेचि अंतर स्थिर माझें ।। २ ।। वारिंता हें मन न येचि हातां । कितीसी हे चिंता करूं आतां ।। ३ ।। चोखा म्हणे येथें खुंटला उपाय । कैसेनि पाय आतुडती ।। ४ ।।

१२५) कोण माझा आतां करील परिहार । तुजवीण डोंगर उतरी कोण ।। १ ।। तूं वो माझी माय तूं वो माझी माय । दाखवीं गे पाय झडकरी ।। २ ।। बहु कनवळा तुझिया गा पोटीं । आतां नको तुटी करूं देवा ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज घ्यावें पदरांत । ठेवा माझें चित्त तुमचें पायीं ।। ४ ।।

१२६) घेतलासे भेव । आतां न चले उपाव ।। १ ।। आतां आलें आड । एकाहुनी एक वाड ।। २ ।। पाहे आपुलियाा चाडा । देखे अवघीच पीडा ।। ३ ।। सुखाचिया वाटे । अवघे दु:खाचेच पेटे ।। ४ ।। जो जो धरूं जाय संग । चोखा म्हणे होय भंग । ५ ।।

१२७) जगामध्यें दिसे बरें की वाईट । ऐसाचि बोभाट करीन देवा ।। १ ।। आतां कोठवरी धरावी हे भीड । तुम्हीं तो उघड जाणतसां ।। २ ।। ब्रीदाचा तोडर बांधलासे पायीं । त्रिभूवनीं ग्वाही तुमची आहे ।। ३ ।। चोखा म्हणे जेणें न ये उणेपण । तेंचि तें कारण जाणा देवा ।। ४ ।।

१२८) जनक तूं माझा जननी जगाची । करूणा आमुची कां हो नये ।। १ ।। कासया संसार लावियेला पाठीं । पडलीसे तुटी तुमची माझी ।। २ ।। जन्म जरा मरण आम्हां सुख दु:ख । पाहासी कौतुक काय देवा ।। ३ ।। गहिंवरूनी चोखा उभा महाद्वारीं । विनवी जोडूनि करीं विठोबासी ।। ४ ।।

१२९) जन्मांची वेरझारी । तुम्हाविण कोण वारी । जाचलों संसारी । सोडवण करी देवराया ।। १ ।। शरण शरण पंढरीराया । तुम्हां आलो यादवराया । निवारोनियां भया । मज तारा या सागरीं ।। २ ।। तुम्हांविण माझे कोडें । कोण निवारी सांकडें । मी तों झालों असे वेडे । उपाय पुढें सुचेना ।। ३ ।। चोखा म्हणे दीनानाथ । आतां निवारीं हे भवव्यथा । म्हणोनी ठेवितसें माथा । चरणांवरी विठूच्या ।। ४ ।।

१३०) जन्मोजन्मींचे तुम्हीं सांगाती । कां हो मज घातिलें भ्रांती । नाहीं कोठें सुख विश्रांति । पंढरीवांचोनी सर्वथा ।। १ ।। विठोबा कां न कळे तुम्हां । सर्व जगाचा तूं आत्मा । पुराण पुरूष परमात्मा आम्हां दीना उपेक्षिसी ।। २ ।। पाहा न्याय नाहीं तुमचें घरीं । एका दु:ख एक राज्य करी । ऐसी नीत नव्हे बरी । साजे थोर थोरपणें ।। ३ ।। चोखा म्हणे नवलाव । आमळां न कळे ठाव भाव । तुमचा कैसा घाव ढाव । कांहींच तो विठोबा ।। ४ ।।

१३१) जयांचियासाठीं जातो वनाप्रती । ते तों सांगाती येती बळें ।। १ ।। जयांचियासाठीं टाकिला संसार । ते तों बलवत्तर पाठीं येती ।। २ ।। जयाचिया भेणें घेतिलें कपाट । तो तेणें वाट निरोधिली ।। ३ ।। जयाचिया भेणें त्यागियेलें जग । तो तेणें उद्योग लावियेला ।। ४ ।। चोखा म्हणे नको होऊं परदेशी । चिंतीं विठोबासी ह्रदयामाजी ।। ५ ।।

१३२) जिकडे पाहे तिकडे बांधलोंसे हरी । सुटायाचा करी बहु यत्न ।। १ ।। परी तें वर्म भज न कळे कांही । अधिंकचि डोहीं बुडतसे ।। २ ।। एका पुढें एक पडती आघात । सारितां न सरत काय करूं ।। ३ ।। चोखा म्हणे येथें न चलेंचि कांही । धांवे माझे आई विठाबाई ।। ४ ।।

१३३) जीविंचा जिवलग प्राणांचा तो प्राण । धरीन चरण जीवें भावें ।। १ ।। आषाढी-कार्तिकी पंढरीची वारी । होईल तया घरीं पशुयाती ।। २ ।। विठ्ठल नामाचा छंद जया मनीं । संसार काचणी तया नाहीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाहीं दुजा छंद मनीं । जागृती स्वप्नीं पंढरिराव ।। ४ ।।

१३४) जें कांही करितों ते वायाचि जाय । न कळे उपाय साच कांही ।। १ ।। धरूं आतां गोडू लागतसे कडु । तैसा हा उघडु माया मोह ।। २ ।। नाथिलेंचि सारें मृगजळ प्राणी । काय लाभ हानि पाहतिया ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसें वांयाचि सकळ । वाटतें नवल मज याचें ।। ४ ।।

१३५) जें नेणतें ना जाणतें भलें । तें त्वां भुलविलें तयासी ।। १ ।। धन्य दैवाचा आगळा । काय वर्णूं तुझी लीला ।। २ ।। माझिया बापातें गिंवसिलें । मोकळेंचि उभें केलें ।। ३ ।। कैसा हा तुझा नवलाव । चोखा म्हणे देवांचा तूं देव ।। ४ ।।

१३६) तुमच्या चरणी जें कांही आहे । तें सुख पाहे मज द्यावें ।। १ ।। सर्वांसी विश्रांति तेथें मन ठेवीं । तें सुख शांति देई मज देवा ।। २ ।। सर्वांभूती दया संतांची ते सेवा हेंचि देई देवा दुजें नको ।। ३ ।। चोखा म्हणे आणिक दुजें नको कांहीं । जीव तुझे पायीं देईन बळी ।। ४ ।।

१३७) तुमच्या कृपेचे पोसणें मी हरी । तुम्हांविण दु:ख वारी कोण माझें ।। १ ।। भवताप श्रम निवारी दयाळा । मागणें गोपाळ हेचि असे ।। २ ।। काया वाचा मनें संतांची ते सेवा । आन नको हेवा दुजा कांही ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा नको धरूं दुजें । उतरा हें वोझें संसाराचें ।। ४ ।।

१३८) तुम्हांसी शरण बहुत मागं आले । तयांचे साहिले अपराध ।। १ ।। तैसा मी पामर यातिहीन देवा । माझा तो कुढावा करा तुम्ही ।। २ ।। नाहीं अधिकार उच्छिष्टा वेगळा । म्हणवोनी कळवळा पाळा माझा ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज कांही तें न कळे । नामाचिया बळें काळ कंठी ।। ४ ।।

१३९) तुम्ही आतां उपेक्षितां । काय चाले माझी सत्ता ।। १ ।। तुमच्या उच्छिष्टाचा दास । ऐसा माझा विश्वास ।। २ ।। नामा वांचोनि कांहीं नेणें । हेंचि दृढ धरिलें मनें ।। ३ ।। चोखा म्हणोनी पडतो पाया । कृपा करा देवराया ।। ४ ।।

१४०) तुम्हीं वाढविलें तुम्हीं पोसियेलें । तुम्हींच दाविलें जग मज ।। १ ।। तुमचा प्रकार तुमचा तुम्ही जाणा । आमुचिया खुणा जाणों आम्हीं ।। २ ।। तुम्हांसी तों भीड कासयाची देवा । हेचि केशवा सांगा मज ।। ३ ।। चोखा म्हणे काय बोलूं येयावरी । माझा तूं कैवारी देवराया ।। ४ ।।

१४१) देवा तुम्ही उदार असा त्रिभुवनीं । तोडर चरणीं ब्रीदावळीं ।। १ ।। ती आजि माझी पुरवावी आस । नका करूं उदास जीवित्वासी ।। २ ।। न करी न करी आन साधनासी । गाईन सर्व भावेसी नाम तुमचें ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा ही माझी वासना । पुरवा नारायणा कोड माझें ।। ४ ।।

१४२) देवा कां हें साकडें घातिलें । निवारा हें कोडें माझें तुम्ही ।। १ ।। समर्थे आपुल्या नामासी पाहावें । मनीं उमजावें आपुलिया ।। २ ।। यातिहीन आम्हां कोण अधिकार । अवघे दूरदूर करिताती ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा हीन नरदेह । पडिला संदेह काय करूं ।। ४ ।।

१४३) धरोनिया आशा टाकिलासे ठाव । अवघाचि वाव झाला दिसे ।। १ ।। कवणासी सांकडें सांगू पंढरीराया । कांहो न ये दया माझी तुम्हां ।। २ ।। बाळकाचे परी लडिवाळपणें । तुमचें पासणें मी तों देवा ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज तुम्हीं मोकलितां । काय आमुची कथा आतां चाले ।। ४ ।।

१४४) धरोनी विश्वास राहिलेंसें द्वारीं । नाम श्रीहरी आठवीत ।। १ ।। कळेल तैसें करा जी दातारा । तारा अथवा मारा पांडुरंगा ।। २ ।। मी तंव धरणें घेवोनी बैसलों । आतां काय बोलों येयापरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा हाचि नमे आतां । तुम्हीं कृपावंत सिध्दि न्यावा ।। ४ ।।

१४५) धांव घाली विठु आतां चालुं नको मंद । मज मारिती बडवे कांहीतरी अपराध ।। १ ।। विठोबाचा हार तुझ्या कंठी कैसा आला । शिव्या देऊनी मारा म्हणती देव कां बाटला ।। २ ।। तुमचे दारीचा कुतरा नका मोकलूं दातारा । अहो चक्रपाणी आहां जीमेदारा ।। ३ ।। कर जोडोनी चोखा विनवितो देवा । बोलिलो उत्तर याचा राग नसावा ।। ४ ।।

१४६) धरि माझे मना । नाहीं नाहीं नारायणा ।। १ ।। बहुचि जाचलों संसारें । झालों दु:खाचे पाझरे ।। २ ।। भोग भोगणें हें सुख । परि शेवटीं आहे दु:ख ।। ३ ।। भारवाही झालों । वाउग्या छंदा नागवलों ।। ४ ।। दया करा पंढरीराया । चोखा लगातसे पायां ।। ५ ।।

१४७) नको मज मान अथवा अपमान । दोहींचे कारण मज नाहीं ।। १ ।। सुख अथवा दु:ख संचिताचा ठेवा । संकल्पाचा ठेवा जैसा तैसा ।। २ ।। जन्म मरण हें तों बांधिलें पदरीं । वायां हाव भरी येणें संगें ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा नेमियेला नेम । तेंचि हें वर्म भोगूं आतां ।। ४ ।।

१४८) न लगे भुक्ति मुक्ति वैकुंठींचा वास । सुखे पंढरीस राहीन देवा ।। १ ।। आणिक सांकडें घडोत नानापरी । परी मी पंढरी सोडोनी न वजे कोठें ।। २ ।। खावयासी जरी न मिळेचि अन्न । उदक सवान धणिवरी ।। ३ ।। कोणी निंदो कोणी म्हणोत का वेडा । जेणें नव्हें पीडा भजनासी ।। ४ ।। चोखा म्हणें मज आहे हेंच सुख । आणिकें ठायीं दु:ख नानापरीचें ।। ५ ।।

१४९) न सुचे मज कांहीं शेवट हा आला । आजिवरि झाला वारावार ।। १ ।। आतां अवसान कोणाचें चिंतन । नव्हे मज जाण मायामोहें ।। २ ।। केले तें अवघें झालें फलकट । वाउगा बोभाट करोनी काई ।। ३ ।। वाया गा पसारा माझें आणि तुझें । गुंतलो वाउगें मृगजळा ।। ४ ।। चोखा म्हणे मज न कळें हें कांहीं । उपायचि नाहीं दुजा आतां ।। ५ ।।

१५०) नाहीं देह शुध्द याति अमंगळ । अवघे वोंगळ गुण दोष ।। १ ।। करूं जातां विचार अवघा अनाचार । आणिक प्रकार काय बोलूं ।। २ ।। वाणी नाहीं शुध्द धड न ये वचन । धि:कारिती जन सर्व मज ।। ३ ।। अंगसंग कोणी जवळ न बैसे । चोखा म्हणे ऐसे जीवित माझें ।। ४ ।।

१५१) नेणों तुमचे मन कठिण कां झालें । मज कांहीं न कळे पूर्व कर्म ।। १ ।। किती आठवण मागिलाचि करूं । तेणें पडे विचारू पुढीलासी ।। २ ।। आतां अवघड दिसतें कठीण । मनाचें हें मन चिताडोहीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे काय करूं तें आठवेना । निवांत वासना कई होय ।। ४ ।।

१५२) नेत्रीं अश्रुधारा उभा भीमातीरीं । लक्ष चरणावरी ठेवोनियां ।। १ ।। कां गा मोकलीलें न येसी गा देवा । काय मी केशवा चुकलोंसे ।। २ ।। नेणें करूं भक्ति नेणें करूं सेवा । न येसी तूं देवा कळलें मज ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझ्या जीविचा विसावा । पुकारितों धावां म्हणोनियां ।। ४ ।।

१५३) पाहा लाघवी सूत्रधारीं । कैशी नाचवी धरोनी दोरी ।। १ ।। चारी खाणी चारी वाणी । लक्ष चौऱ्यांशीचा धनी ।। २ ।। त्रैलोक्य वैभव ज्याची सत्ता । चोखा म्हणे माझ्या ताता ।। ३ ।।

१५४) बरें झालें येथें आलोंसे सायासें । सुख दु:ख लेशे भोगोनियां ।। १ ।। मागिला लागाचें केलेंसें खंडण । तेणें समाधान वृत्ति होय ।। २ ।। एकसरें मन ठेविलें बांधोनी । नितांत चरणीं तुमचीया ।। ३ ।। चोखा म्हणे काम क्रोध तोडियेले ।येर ते ही केले देशधडी ।। ४ ।।

१५५) बरें हें वाईट आहे माझे भाळीं । तें सुखें हो बळी जीवें माझ्या ।। १ ।। आतां कोणावरी रूसों नये देवा । भोग तो भोगावा आपुलाची ।। २ ।। आहे जें संचित तैसें होत जात । वाउगा वृत्तांत बोल काय ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां बहु लाज वाटे । झालें जें वोखटें कर्म माझें ।। ४ ।।

१५६) बहु कनवाळु होसी गा देवराया । म्हणोनी सखया शरण आलों ।। १ ।। निवारीं या तापापासोनी सोडवीं । करूणा भाकावी किती तुम्हां ।। २ ।। माझियाचि काजा विलंब दातारा । कां न करीं त्वरा देवराया ।। ३ ।। चोखा म्हणे बहु पडिलों काचणी । सोडवीं चक्रपाणी वेगीं आतां ।। ४ ।।

१५७) बहु जन्म बहु फेरे । बहु शिणलों वेरझारें । वाळले पांझरे । दया न ये विठोबा ।। १ ।। आतां पुरे तुमच्या गोष्टी । कोरडे चाळवण दृष्टी । झालो बहु कष्टी । दु:खभरें विठोबा ।। २ ।। किती संसाराचा छंद । राति दिवस हाचि छंद । राम कृष्ण हरि गोविंद । नाठवेचि विठोबा ।। ३ ।। चोखा म्हणे नको मुक्ति । घडो संतांची संगती । उच्छिष्ट पंगती हेंचि द्यावें विठोबा ।। ४ ।।

१५८) बावरलें मन करीं धांवा धावी । यांतुनी सोडवीं देवराया ।। १ ।। लागलासे चाळा काय करूं आतां । नावरे वारितां अनावर ।। २ ।। तुमचें लिगाड तुम्हींच वारावें । आम्हांसी काढावें यांतोनियां ।। ३ ।। चोखा म्हणे तरीच जीवा होय सुख । नका आतां दु:ख दाऊं देवा ।। ४ ।।

१५९) भवाचिया भेणें येतो काकुळती । धावें करूणामूर्ति देवराया ।। १ ।। पडीलोंसे माया मोहाचीये जाळीं । येवोनी सांभाळी देवराया ।। २ ।। कवणाची आस पाहूं कोणीकडे । जीविचें सांकडें वारीं देवा ।। ३ ।। गहिंवर नावरे चोखियाचे मनीं । धांवें चक्रपाणी देवराया ।। ४ ।।

१६०) भ्रमण न करितां भागलों जी देवा । न मिळे विसावा मज कोठें ।। १ ।। लागलेंसे कर्म आमुचे पाठारीं । आतां कोणावरी बोल ठेऊं ।। २ ।। सांपडलों वैरियाचे भांडवली । न कळे चिखलीं रोवियेलों ।। ३ ।। चोखा म्हणे अहो पंढरीनिवासा । तुम्हाविण फांसा उगवी कोण ।। ४ ।।

१६१) मजचि कां करणें लागला विचार । परी वर्म साचार न कळे कांही ।। १ ।। कैशी करूं सेवा आणिक ते भक्ति । न कळे विरक्ति मज कांही ।। २ ।। आणिक तो दुजा नाहीं अधिकार । कैसा हा विचार करूं आतां ।। ३ ।। चोखा म्हणे बहु होती आठवण । कठिण कठिण पुढें दिसे ।। ४ ।।

१६२) मागें तुम्हीं कोणी उपेक्षिलें । ब्रीद हें गाजलें त्रिभुवनीं ।। १ ।। ध्रुव उपमन्यु प्रल्हाद राखिला । उध्दार तो केला गजेंद्राचा ।। २ ।। ब्रह्महत्याराशि वाल्ह्या घडलें । रामायण केलें रामा आधीं ।। ३ ।। अजामेळ नष्ट गणिका कुंटिणी । तारिली भिल्लिणी नामासाठीं ।। ४ ।। कंसादि असुर महादुराचार । उतरिला भार भक्तांहाती ।। ५ ।। पुंडलिकाचे भक्ती ठेवोनी कर कटीं । उभा वाळुवंटी पंढरीये ।। ६ ।। चोखा म्हणे ऐसी अनाथांची माउली । ती आम्ही पाहिली निजदृष्टीं ।। ७।।

१६३) माझा मी विचार केला असे मना । चाळवण नारयणा पुरें तुमचें ।। १ ।। तुम्हांवरी भार घातिलेसें वोझे । हेंचि मी माझे जाणतसें ।। २ ।। वाउगें बोलावें दिसे फलकट । नाहीं बळकट वर्म आंगीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुखें बैसेन धरणा । तुमच्या थोरपणा येईल लाज ।। ४ ।।

१६४) माझा तंव अवघा खुंटला उपाय । रिता दिसे ठाव मजलागीं ।। १ ।। करितोचि दिसे अवघेचि वाव । सुख दु:ख ठाव अधिकाधिक ।। २ ।। लिगाडाची माशी तैसी झाली परी । जाये तळीवरी सुटका नव्हे ।। ३ ।। चोखा म्हणे अहो दीनांच्या दयाळा । पाळा कळवळा माझा देवा ।। ४ ।।

१६५) माझें मज हें झालेंसे पारखें । नवल कवतुके मज वाटे ।। १ ।। होऊनी काबाडी वागविलें सारें । माझे मजवर फिरलेसें ।। २ ।। वोखटें गोमटें तोडीचें घातिलें । पिंड हे पोसिले सुखासाठी ।। ३ ।। चोखा म्हणे झालें एकटा एकला । पळाली अवकळा देखोनियां ।। ४ ।।

१६६) माया माहोजाळे गुंतलोंसे बळें । यांतोनी वेगळें करीं गा देवा ।। १ ।। न कळेचि स्वार्थ अथवा परमार्थ बुडालोंसे निभ्रांत याचमाजी ।। २ ।। न घडे देवार्चन संतोंचें पूजन। मन समाधान कधीं नव्हें ।। ३ ।। नसतेचि छंद लागती अंगासी । तेणें कासावीस जीव होय ।। ४ ।। चोखा म्हणे याही चोरें नागविलों । माझा मीचि झालो शत्रु देवा ।। ५ ।।

१६७) मी तो विकलों तुमचिये पायीं । जीवभाव सर्वहि अर्पियेला ।। १ ।। माझा मीच झालों उतराई देवा । तुमचें तुम्हीं पाहा आम्हांकडे ।। २ ।। नव मास माता वोझें वाहे उदरीं । तैसीच ही परी तुमची माझी ।। ३ ।। अपत्य आपुलें फिरे देशीदेशीं । ही लाज कोणासी चोखा म्हणे ।। ४ ।।

१६८) यातीहीन मज म्हणती देवा । न कळे करूं तुमची सेवा ।। १ ।। आम्हां नीचांचे तें काम । वाचें गावें सदां नाम ।। २ ।। उच्छिष्टाची आस । संत दासाचा मी दास ।। ३ ।। चोखा म्हणे नारायणा । पदरीं घेतलें मज दीना ।। ४ ।।

१६९) वारंवार किती करूं करकर । माझा तंव आधार खुंटलासे ।। १ ।। न बोलावें आतां हेंचि शहाणपण । होउनी पाषाण पडो द्वारीं ।। २ ।। केव्हां तरी तुम्हां होईल आठवणे । हाचि एक भाव धरूं आतां ।। ३ ।। चोखा म्हणे मग येशील गिवसित । तोंवरी चित्त दृढ करूं ।। ४ ।।

१७०) शरणांगता मोकलितां । काय येईल तुमचे हातां । पुराणें सांगती जुनाट कथा । ते सर्व अप्राप्त ।। १ ।। शरणांगता अव्हेर । करितां बोल लागेल फार । ऐसा माझा निर्धार । डांगोरा पिटीन ।। २ ।। ब्रीद कां बांधिलें चरणीं । तें सोडी सोडी चक्रपाणी । वायाचि झालीसे कहाणी । कोण निर्वाणी सोडी मज ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुम्ही सुजाण । वेदां न कळे महिमान । श्रुति शीणती नेति नेति म्हणोन । तेथें मी दीन काय वानूं ।। ४ ।।

१७१) श्वान अथवा सुकर होका मार्जार । परी वैष्णवाचें घर देईं देवा ।। १ ।। तेणें समाधान होय माझ्या जीवा । न भाकीं कींव आणिकासी ।। २ ।। उच्छिष्ट प्रसाद सेवीन धणिवरी । लोळेन परवरी कवतुकाने ।। ३ ।। चोखा म्हणे कोणी जातां पंढरीसी । दंडवत त्यासी घालीन सुखें ।। ४ ।।

१७२) समर्थांसी रंकें शिकवण जैशी । माझी वाणी तैशी बडबड ।। १ ।। शुभ हें अशुभ न कळे बोलतां । परि करीं सत्ता लंडपणें ।। २ ।। उच्छिष्टाची आशा भुंकतसे श्वान । तैसा मी एक दीन आहें तुमचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे एका घासी चाकरी । करितों मी द्वारीं तुमचीया ।। ४ ।।

१७३) साच जें होतें तें दिसोनियां आलें । आतां मी न बोले तुम्हां काहीं ।। १ ।। तुमचें उचित तुम्हींच करावें । आम्हीं सुखें पाहावें होय तैसें ।। २ ।। विपरीत सुपरीत तुमचीये घरीं । तुमची तुम्हां थोरी बरी दिसे ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा हा नवलाव । न कळेचि भाव ब्रह्मादिका ।। ४ ।।

१७४) सुखाचिया लागीं करितों उपाव । तो अवघेंचि वाव दिसो येतें ।। १ ।। करितां तळमळ मन हें राहिना । अनावर जाणा वासना हे ।। २ ।। अवघेचि सांकडें दिसोनियां आलें । न बोलावे तें भलें कोणा पुढें ।। ३ ।। चोखा म्हणे मी पडिलों गुऱ्हाडीं । सोडवी तातडी यांतूनीयां ।। ४ ।।

१७५) सुखें पंढरिराया । माझी निववावी काया ।। १ ।। बहु तापलों संसारा । कोठवरी वेरझारा ।। २ ।। अवघे दु:खाचें सांकडें । न सरेचि हें कोडें ।। ३ ।। शिणलों दातारा । चोखा म्हणे मत तारा ।। ४ ।।

१७६) सोस हा बहुत केलासे लागाचा । परी वाउगाचि साचा शीण झाला ।। १ ।। पुढील चुकले मागील मुकले । दोनी ठाव गेले काय करूं ।। २ ।। लिगाडाची मासी गोडपणा गुंतली । फडफडे बुडाली अधिकाधिक ।। ३ ।। चोखा म्हणे मीन गळातें गिळी । मग तळमळी न चले कांहीं ।। ४ ।।

१७७) संसाराचें नाहीं भय । आम्हां करील तो काय । रात्रंदिवस पाय । झालों निर्भय आठवितां ।। १ ।। आमुचें हें निजधन । जोडियेले तुमचे चरण । आणि संतांचें पूजन । हेंचि साधन सर्वथा ।। २ ।। कामक्रोधादिक वैरी । त्यांसी दवडावे बाहेरी । आशा तृष्णा वासना थोरी । पिडिती हरी सर्वदा ।। ३ ।। आतां सोडवी या संगासी । न करीं पांगिला आणिकांसी । चोखा म्हणे हृषिकेशी । अहर्निशीं मज द्यावे ।। ४ ।।

१७८) हीन याती माझी देवा । कैसी घडे तुझी सेवा ।। १ ।। मज दूर दूर हो म्हणती । तुज भेटूं कवण्या रीती ।। २ ।। माझा लागतांचि कर । सिंतोडा घेताती करार ।। ३ ।। माझ्या गोविंदा गोपाळा । करूणा भाकी चोखामेळा ।। ४ ।।

।। नाम ।।

१७९) अखंड चिंतन मनासी । तोचि आवडे देवासी । या परतें साधनासी । दुजें मानसी धरूं नका ।। १ ।। हेंचि तपाचें महातप । पूजा ध्यान अवघा जप । आन नाहीं बा संकल्प । नाम जप सर्वदां ।। २ ।। मग सुखा नाहीं पार । अवघा देखे जगदाकार । दुजा न देखे संचार । आपपर सारिखें ।। ३ ।। अवघी निवारली गुंती । उडोनि गेली माया भ्रांती । चोखा म्हणे कमळापती । दुजी विश्रांति नको मज ।। ४ ।।

१८०) अखंड नामाचें चिंतन सर्व काळ । तेणें सफळ संसार होय जनां ।। १ ।। सर्व हें मायिक नाशिवंत साचें । काय सुख याचें मानितसां ।। २ ।। निर्वाणी तारक विठोबाचें नाम । येणें भवश्रम दूर होय ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाम जपें दिननिशी । येणें सदां सुखीं होसी जना ।। ४ ।।

१८१) अवघा आनंद राम परमानंद । हाचि लागो छंद माझे जीवा ।। १ ।। हेंचि साधन निकें जगासी उद्धार । आणिक साचार दुजें नाहीं ।। २ ।। क्रोधांचे न पडतां आघात । वाचे गातां गीत राम नाम ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा भरंवसा नामाचा । जेथें कळिकाळांचा रीघ नाहीं ।। ४ ।

१८२) अवघ्या साधनांचे सार । रामकृष्ण हा उच्चार ।। १ ।। येणें घडे सकळ नेम । वाचें नाम जपतांचि ।। २ ।। भाग्यें होय संत भेटी । सांगू गोष्टी सुखाच्या ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज आनंद झाला । जीवलग भेटला मायबाप ।। ४ ।।

१८३) आतां माझा सर्व निवेदिला भाव । धरोनी एक ठाव राहिलोंसे ।। १ ।। जेथें काळाचाहि न पुरे हात । तयाचे पायीं चित्त समर्पिलें ।। २ ।। भय नाहीं चिंता कोणता प्रकार । झालोंसे निर्भय नामबळें ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां लागलासे झरा । विठोबा दातारा याचि नामें ।। ४ ।।

१८४) आनंदे वाजवावी टाळी । विठ्ठल म्हणा वेळोवेळी ।। १ ।। अवघा मंगळचि दिन । विठ्ठल विठ्ठल निजधन ।। २ ।। अवघ्या धर्माचे हें सार । विठ्ठल नामाचा उच्चार ।। ३ ।। आन दुजे नेणों कांही । चोखा म्हणे विठ्ठल गाई ।। ४ ।।

१८५) आपुल्या स्वहिता वाचेसी उच्चारा । आळस न करा क्षणभरी ।। १ ।। जाईल हा देह वाउगाचि उगा । अभ्रांची छाया जयापरी ।। २ ।। असारा साराचे नका पडूं भरी । सार तेंचि धरी हरिनाम ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाम हाचि मंत्र सुगम । नको आन श्रम जाय वांया ।। ४ ।।

१८६) आमुचें संचित जैसें जैसें आहे । तेथें तो उपाय न चले कांही ।। १ ।। सुखें आठवीन तुमचें हें नाम । न होय तेणें श्रम जीवा कांही ।। २ ।। कासया करूं जिवासी आटणी । नाम निर्वाणी तारीतसे ।। ३ ।। मागेही तरले पुढेंही तरती । चोखा म्हणे चित्तीं दृढ वसो ।। ४ ।।

१८७) आम्हां अधिकार उच्छिष्ट सेवन । संतांचे पूजन हेंचि बरें ।। १ ।। सुलभ सोपारें विठाबाचें नाम । आणिक नाहीं वर्म दुजें काहीं ।। २ ।। आवडीनें नाम गाईन उल्हासें । संतांच्या सहवासें खेळीं मेळीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझी आवडी ही देवा । पुरवावी केशवा जन्मोजन्मी ।। ४ ।।

१८८) आम्हां न कळे ज्ञान न कळे पुराण । वेदांचे वचन न कळे आम्हां ।। १ ।। आगमाची आठी निगमाचा भेद । शास्त्रांचा संवाद न कळे आम्हां ।। २ ।। योग याग तप अष्टांग साधन । न कळेची दान व्रत तप ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा भोळा भाव देवा । गाईन केशवा नाम तुझें ।। ४ ।।

१८९) केला अंगिकार । उतरिला माझा भार ।। १ ।। अजामेळ पापराशी । तो ही नेला वैकुंठासी ।। २ ।। गणिका नामेंचि तारिली । चोखा म्हणे मात केली ।। ३ ।।

१९०) कोणासी सांकडें गातां रामनाम वाचें । होय संसाराचें सार्थक तेणें ।। १ ।। येणें दो अक्षरीं उतराल पैलपार । नाम निरंतर जप करा ।। २ ।। अनंततीर्थराशि वसे नामापाशी । ऐसी साक्ष देती वेदशास्त्रें ।। ३ ।। चोखा म्हणे हेचि ग्रंथांचे पैं सार । राम हा निर्धार जप करीं ।। ४ ।।

१९१) गणिका अजामेळें काय साधन केलें । नामाचि उच्चारिलें स्वभावतां ।। १ ।। नवल हें पहा नवल हें पहा । अनुभवें अनुभवा देहामाजीं ।। २ ।। उच्चारितां नाम वैकुंठीचें पेणें । ऐसें दुजें कोणें आहे कोठें ।। ३ ।। ब्रम्हहत्या जयासी घडल्या अपार । वाल्हा तो साचार उध्दरिला ।। ४ ।। सुफराटें नाम न येचि मुखासी । मारा मारा ध्यासीं स्मरतां झाला ।। ५ ।। चोखा म्हणे ऐसा नामाचा महिमा । उध्दार अधमा स्त्री शूद्रां ।। ६ ।।

१९२) गातां नाम विठ्ठलाचें । भय नाहीं त्या यमाचें ।। १ ।। ऐसा धरावा विश्वास । नाम जपा सावकाश ।। २ ।। जप तप तीर्थाटणीं । नको आटणी दाटणी ।। ३ ।। सायासाचें नाहीं काम । अखंड जपे रामनाम ।। ४ ।। चोखा म्हणे हेंचि सार । वेदशास्त्रांचा निर्धार ।। ५ ।।

१९३) त्रैलोक्य वैभव ओवाळोनि सांडावें । नाम सुखें घ्यावें विठोबाचें ।। १ ।। आणिक साधनें आहेत बहुतांपरी । नामाची ती सरी न पवती ।। २ ।। म्हणोनि सुलभ विठ्ठल एक नाम । गातां नाचतां प्रेमें मुक्ति तया ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा अनुभव उघडा । भवभय पीडा येणें वारें ।। ४ ।।

१९४) न करीं न करीं कांही खटपट । वाउगा बोभाट परता सारूं ।। १ ।। न करूं आळस नाम मुखी गातां । तेणें भय चिंता निवारेल ।। २ ।। अवघा परिहार होईल दु:खाचा । छंद या नामाचा लागलिया ।। ३ ।। अवघेचि सुखें आपेआप घरा । येतील दातारा तुमच्या बळें ।। ४ ।। तें नाम सोपें वाचे जप करी । आणिकाची न करीं आस आतां ।। ५ ।। चोखा म्हणे वेळोवेळां नाम । गातां निजधाम जोडतसे ।। ६ ।।

१९५) नाम हें सोपी जपतां विठ्ठल । अवघेंचि फळ हातां लागे ।। १ ।। योग याग जप तप अनुष्ठान । तीर्थ व्रत दान नाम जपतां ।। २ ।। सुखाचें सुख नाहीं यातायाती । बैसोनी एकांतीं नाम स्मरा ।। ३ ।। चोखा म्हणे येणें साधेल साधन । तुटेल बंधन भवपाश ।। ४ ।।

१९६) नामाचा महिमा त्रिभुवनीं थोर । तरले अपार जीवजंतु ।। १ ।। नामेंचि नेलें पातकी वैकुंठी । नाम जपे कंठी शिवराणा ।। २ ।। गजेंद्र गणिका अजामेळ वाल्हा । नामेंचि पावला निजपद ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाम साराचें हें सार । कलियुगीं उध्दार जडजींवा ।। ४ ।।

१९७) नामाचें सामर्थ्य विष तें अमृत । ऐसी हे प्रचीत आहे जीवा ।। १ ।। तें नाम सोपें विठ्ठल विठ्ठल । नको काळ वेळ जपें आधीं ।। २ ।। नेम धर्म कांहीं नलगे साधन । सुखे नारायण जप करीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज भरंवसा नामाचा । येणें कळिकाळाचा भेव नाहीं ।। ४ ।।

१९८) नामाचें सामर्थ्य न कळे ब्रह्मादिकां । वेडावली देखा वेदशास्त्रें ।। १ ।। ते कलियुगीं सुलभ पैं झालें । उभें तें राहिलें पंढरीये ।। २ ।। आगमां निगमां न कळेची पार । तो गोकुळीं साचार चोरी करी ।। ३ ।। जयालागी श्रुति अनुवादतां भागली । ठकलीच ठेली नेति शब्दें ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा दुर्लभ सर्वांसी । तो हा पंढरीसी उभा विटे ।। ५ ।।

१९९) नामाचें चिंतन माझें हेंचि अनुष्ठान । यापरतें साधन न कळे कांही ।। १ ।। नामाचि सार नामाचि सार । उतरेल भवपार पैलतीर ।। २ ।। आणिक सायास नको काया क्लेश नामाविण सोस करूं नको ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज भरंवसा नामाचा । जेथें कळिकाळाचा रीघ नाहीं ।। ४ ।।

२००) नारायण नाम सुलभ हें सोपें । अखंड तूं जपे सदाकाळीं ।। १ ।। नका धरूं आशा मनाशा कल्पना । नाम नारायण सुखें जपे ।। २ ।। अकाळ हें काळी नारायणी टाळी । जपतां होय होळी पातकांची ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाहीं आणिक साधन । नाम नारायण हेंचि पुरे ।। ४ ।।

२०१) नाशिवंतासाठीं करितोसी आटी । दृढ धरा कंठीं एक नाम ।। १ ।। भवासी तारक विठ्ठलची एक । नाहीं आणिक सुख येतां जातां ।। २ ।। एक एक योनी कोटी कोटी फेरा । नरदेहीं थारा तईच लाभे ।।३।। चोखा म्हणे येथें एकचि साधन । संतासी शरण जाईं सुखें ।। ४ ।।

२०२) भवदु:ख हरण नाम नारायण । हेंचि चिंतन करा सुखें ।। १ ।। नारायण गाय नारायण ध्याय । वाचे सदां गाय नारायण ।। २ ।। आसनीं शयनीं नारायण नाम । तेणे भवश्रम निवारले ।। ३ ।। नारायण नामें निवाली हे काया । सुफळ जन्म तया चोखा म्हणे ।। ४ ।।

२०३) भवाचें भय न धरा मानसीं । चिंता अहर्निशी रामनाम ।। १ ।। मंत्र हा सोपा न लगे सायास । जपा रात्रंदिवस सुलभ तें ।। २ ।। दुर्लभ सर्वांसी न ये जो ध्यानासी । वेडावले ऋषि जयालागीं ।। ३ ।। आदिनाथ कंठी जप हा सर्वदा । पवित्र हे सदा अखंड जपे ।। ४ ।। चोखा म्हणे येथें सर्वांधिकार । उंच नीच अपार तरले नामें ।। ५ ।।

२०४) भेदाभेद कर्म न कळे त्यांचे वर्म । वाऊगाचि श्रम वाहाती जगीं ।। १ ।। नामापरता मंत्र नाहीं त्रिभुवनीं । पाप ताप नयनीं न पडेचि ।। २ ।। वेदाचा अनुभव शास्त्रांचा अनुवाद । नामचि गोविंद एक पुरे ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज कांहींच न कळे । विठ्ठलाचे बळें नाम घेतों ।। ४ ।।

२०५) महादोष राशि पापाचे कळप । नामें सुखरूप कलियुगीं ।। १ ।। म्हणोनि आळस करूं नका कोणी । नाम जपा वाणी सर्वकाळ ।। २ ।। आसनीं शयनीं नामाचा आठव । आन ठावाठाव करूं नका ।। ३ ।। चोखा म्हणे खातां जेवितां वाचें । नाम श्रीविठ्ठलांचे उच्चारावें ।। ४ ।।

२०६) माझ्या तो मनें केलासे विचार । आणिक प्रकार नेणें कांही ।। १ ।। नाम वेळोवेळां आठवावे वाचे । दुजें आणिकांचे भय नाहीं ।। २ ।। आवडी बैसली विठूचे चरणीं । आतां दुजेपणीं नाहीं गोष्टी ।। ३ ।। चोखा म्हणे दृढ केलोसे संती । म्हणोनी विश्रांती जीवा झाली ।। ४ ।।

२०७) मोहळा मक्षिका गुंतली गोडीसी । तैशापरी मानसीं नाम जपे ।। १ ।। मग तुज बंधन न घडे सर्वथा । राम नाम म्हणतां होसी मुक्त ।। २ ।। न करी कायाक्लेश उपवास पारणें । नाम संकीर्तनें कार्यसिध्दी ।। ३ ।। चोखा म्हणे एकांतीं लोकांती नाम जपे श्रीराम । तेणें होसी निष्काम इये जनीं ।। ४ ।।

२०८) येणें जाणें दोनी खुंटती मारग । आणिक नाहीं लाग माझें अंगी ।। १ ।। सुलभ हें सोपें नाम आठवितां । हरि हरि म्हणतां कार्य सिध्दी ।। २ ।। सोपें वर्म आम्हां सांपडले निकें । येणें भव दु:खे पीडा टळे ।। ३ ।। चोखा म्हणे संती सांगितली खूण । तेंचि प्रमाण मानूं आतां ।। ४ ।।

२०९) योग याग जप तप अनुष्ठान । नामापुढें शीण अवघा देखे ।। १ ।। नामचि पावन नामचि पावन । अधिक साधन दुजें नाहीं ।। २ ।। कासया फिरणें नाना तीर्थाटणी । कासया जाचणी काया क्लेश ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुखे जपता विठ्ठल । सुफळ होईल जन्म त्याचा ।। ४ ।।

२१०) योग याग तप व्रत आणि दान । करितां साधन नाना कष्ट ।। १ ।। सुलभ सोपारें नाम विठोबाचें । सकळ साधनांचें मूळ बीज ।। २ ।। येणें भवव्यथा तुटेल जीवाची । प्रतिज्ञा संतांची हीच असे ।। ३ ।। म्हणोनि नामाचा करा गदारोळ । म्हणे चोखामेळ विठ्ठल वाचे ।। ४ ।।

२११) राम हीं अक्षरें सुलभ सोपारी । जपतां निर्धारीं पुरे कोड ।। १ ।। मागें बहुतांसी उध्दरिलें देखा । ऐसें बळ आणिका नाही अंगी ।। २ ।। नामामृत पाठ घेईं कां घुटका । होईल सुटका संसाराची ।। ३ ।। नाम हेंचि सार नाम हेंचि सार । भवसिंधु उतार दो अक्षरीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे नाम सुलभ सोपारें । जपावें निर्धारें एका भावें ।। ५ ।।

२१२) वोखटें गोमटें असोत नरनारी । दोचि अक्षरीं पावन होती ।। १ ।। न लगे अधिकार वर्णावर्ण धर्म । नाम परब्रह्म येचि अर्थी ।। २ ।। योगायोगादि जपतप कोटी । एक नाम होठीं घडे तेंचि ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा आहे शिष्टाचार । नाम परिकर श्रीरामाचें ।। ४ ।।

२१३) सरळ वांकुडें अबद्ध चोखडें । वाचें नाम पुढें विठ्ठल हरी ।। १ ।। भोळेपणें गावें देवा तेंचि पाहावें । दांभिका तें न ये स्वप्नीं देखा ।। २ ।। कान धरोनी नाचे महाद्वारीं साचें । अवघ्या तपाचें हेंचि तप ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज सांपडली खूण । नामयानें जाण दाखविली ।। ४ ।।

२१४) सुखा कारणें करी तळमळ । जपें सर्वकाळ विठ्ठल वाचे ।। १ ।। तेणें सर्व सुख होईल अंतरा । चुकती वेरझारा जन्ममरण ।। २ ।। न लगे वेचावें धनाचिये पेटी । धरा नाम कंठीं विठोंबाचे ।। ३ ।। बैसोनी निवांत करावें चिंतन । राम कृष्ण नारायण दिननिशीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा करावा निर्धार । नाम एक सार विठोबाचें ।। ५ ।।

२१५) हातींच्या कांकणा कासया आरसा । धरावा भरवंसा विठ्ठलनामीं ।। १ ।। नलगे साचार याग यज्ञ विचार । जप निरंतर विठ्ठलनामी ।। २ ।। योग्यांचिया वाटे नलगे खटपट । नामचि फुकट जपा आधीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुख संताचे संगती । नाम अहोरात्रीं जप करा ।। ४ ।।

।। संत ।।

२१६) आजी दिवस धन्य सोनियाचा । जीवलग विठोबाचा भेटलासे ।। १ ।। तेणें सुख समाधान झाली विश्रांती । दुजे नाठवती चित्तीं कांही ।। २ ।। समाधानें जीव राहिला निश्चळ । गेले हळहळ त्रिविध ताप ।। ३ ।।

२१७) कोणी पंढरीसी जाती वारकरी । तयांचे पायांवरी भाळ माझें ।। १ ।। आनंदें तयांसी भेटेन आवडी । अंतरीची गोडी घेईन सुख ।। २ ।। ते माझें मायबाप सोयरे सज्जन । तयां तनु मन वोवाळीन ।। ३ ।। चोखा म्हणे ते माहेर निजाचें । जन्मोजन्मांतरिचे साहाकारी ।। ४ ।।

२१८) ते माझे सायरे सज्जन सांगाती । जे आठविती विठोबासी ।। १ ।। तयांचे संगती बहु लाभ झाला । ठेवा जो जोडला पांडुरंग ।। २ ।। मागिला पुढीला झाला परिहार । तें माझें माहेर भेटलेसें ।। ३ ।। तयांचे संगती सुखाची विश्रांती । जे कां आठविती विठोबासी ।। ४ ।। चोखा म्हणे ते भवाचे तारक । वैकुंठनायक दाखविती ।। ५ ।।

२१९) धन्य ते सभाग्य नर आणि नारी । करिताती वारीं पंढरीची ।। १ ।। तयांचे चरणीं माझा दंडवत । जे नेमें माझ्या गात विठोबासी ।। २ ।। दिवाळी दसरा अवघे पर्वकाळ । नांदती सकळ तया घरीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे धन्य धन्य ते संसारीं । नेमें करिती वारी पंढरीची ।। ४ ।।

२२०) माझा शिण भाग अवघा हरपला । विठोबा देखिला विठेवरी ।। १ ।। अवघ्या जन्मांचें सार्थक पैं झालें । समचरण देखिलें डोळेभरी ।। २ ।। चंद्रभागे तीरीं नाचती वारकरी । विठ्ठलनाम गजरीं आनंदानें ।। ३ ।। दिंड्या गरूड टके पताकांचे भार । होतो जयजयकार नामघोष ।। ४ ।। तो सुखसोहळा देवांसी दुर्लभ । आम्हां तो सुलभ चोखा म्हणे ।। ५ ।।

२२१) माझ्या मना तूं धरी कां विचार । न करी प्रकार आन कांहीं ।। १ ।। पंढरीसी कोणी जाती वारकरी । सुखें त्यांचे घरी पशुयाती ।। २ ।। तयाचिया सवें घडेल चिंतन । चंद्रभागे स्नान एकादशी ।। ३ ।। जागर क्षिरापती वैष्णव सांगाते । घडेल आपैतें लाभ मज ।। ४ ।। चोखा म्हणे घडेल संतांची संगती । सहज पंगती बैसेन मी ।। ५ ।।

२२२) वेध कैसा लागला वो जीवा । नाठवेचि हेवा दुजा कांहीं ।। १ ।। पंढरीचे वाटे येती वारकरी । सुखाची मी करीं मात तयां ।। २ ।। माझ्या विठोबाचें गाती जे नाम । ते माझे सुखधाम वारकरी ।। ३ ।। लोटांगणें सामोरा जाईन तयांसी । क्षेम आनंदेसी देईन त्यांसी ।। ४ ।। चोखा म्हणे माझा प्राणाचा तो प्राण । जाईन वोवाळोन जीवें भावें ।। ५ ।।

२२३) सप्रेम निवृत्ति आणि ज्ञानदेव । मुक्ताईचा भाव विठ्ठल चरणीं ।। १ ।। सोपान सांवता गोरा तो कुंभार । नरहरी सोनार प्रेम भरित ।। २ ।। कबीर कमाल रोहिदास चांभार । आणिक अपार वैष्णव जन ।। ३ ।। चोखा तया पायीं घाली लोटांगण । वंदितो चरण प्रेमभावें ।। ४ ।।

।। उपदेश ।।

२२४) अखंड समाधि नामाच्या चिंतनें । साधियेलें पेणें वैकुंठीचें ।। १ ।। तोचि योगी जाणा सिध्दाचा तो राणा । अनुभविल्या खुणा सर्व जेणें ।। २ ।। ऐहिक परत्र साधिलें साधन । तोडोनी बंधन काम क्रोध ।। ३ ।। चोखा म्हणे तोचि योगियांचा रावो । देवांचा तो देवो हृदयीं ज्याच्या ।। ४ ।।

२२५) अखंड समाधी होउनी ठेलं मन । गेलें देहभान विसरोनी ।। १ ।। विधिनिषेध भेणें न मोडे समाधी । तुटली उपाधी लिगाडाची ।। २ ।। चालतां बोलतां न मोडे समाधी । मूळ अंतरशुध्दी कारण हें । चोखा म्हणे ऐसा समाधी सोहळा । जाणे तो विरळा लक्षामाजीं ।। ४ ।।

२२६) असोनि नसणें या नांव स्वार्थ । येथेंचि परमार्थ सुखी होय ।। १ ।। स्वार्थ परमार्थ आपुलेची देहीं । अनुभवोनि पाहीं तुझा तूंची ।। २ ।। सुख दु:ख दोन्हीं वाहू नकां ओझें । मी आणि माझें परतें सारीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे तोचि योगियांचा राणा । जिहीं या खुणा अनुभविल्या ।। ४ ।।

२२७) असोनि नसणें संसाराचे ठाईं । हाचि बोध पाहीं मना घ्यावा ।। १ ।। संतांची संगती नामाची आवडी । रिकामी अर्ध घडी जावों नेदी ।। २ ।। काम क्रोध सुनेपरी करी दूरी । सहपरिवारी दवडी बापा ।। ३ ।। चोखा म्हणे सुख आपेआप घरा । नाहीं तर फजीतखोरा जासी वायां ।। ४ ।।

२२८) आपुला विचार न कळे जयांसी । ते या संसाराशी पशू आले ।। १ ।। पशूचा उपयोग बहुतांपरी आहे । हा तो वायां जाय नरदेह ।। २ ।। परि भ्रांति भुली पडलीसे जीवा । आवडी केशवा नाठविती ।। ३ ।। चोखा म्हणे नाम जपतां फुकाचें । काय याचें वेचे धन वित्त ।। ४ ।।

२२९) आम्हांसी हा संसार दाखविला । गोड गोड भला म्हणो जगीं ।। १ ।। प्रिया पुत्र धन आप्त हे सोयिरे । ते म्हणती साचोकारे माझे मांझें ।। २ ।। प्रत्यक्ष ते भुलले मृगजळासी । ममता संसाराची ऐसी आहे ।। ३ ।। पुढील विचार न करीं साचार । यमाचा पाहुणेर भोगी सुखें ।। ४ ।। चोखा म्हणे यासी पडिलीसे भ्रांती । माझें माझें म्हणती घरदार ।। ५ ।।

२३०) आला नरदेहीं पाहीं । शुध्दी नेणें ठायींचे ठायीं ।। १ ।। करी प्रपंच काबाड । भार वाही खर द्वाड ।। २ ।। न ये राम नाम मुखीं । नाहीं कधीं संत ओळखी ।। ३ ।। करी वाद अपवाद । नाही अंत:करण शुध्द ।। ४ ।। मळ नासोनि निर्मळ । चोखा म्हणे गंगाजळ ।। ५ ।।

२३१) उदंड शहाणे होवोत तार्किक । परी न कळे अलौकिक महिमा कांहीं ।। १ ।। उदंड वाचन जरी झालें साचें । परी महिमान ययाचे न कळे कांहीं ।। २ ।। उदंड ब्रह्मज्ञान सांगताती गोष्टी । परी अनुभव कसवटी एका नाहीं ।। ३ ।। संतांचे उदंड घेताती सोंग । कामनेचा त्याग करितां न ये ।। ४ ।। उदंड वैराग्य दाखविती जन । परी वासना भोग त्या त्यागितां न ये ।। ५ ।। कीर्तनीं सांगती अनुभव गोष्टी । परि धन कांता दृष्टी त्याग नव्हे ।। ६ ।। चोखा म्हणे हे तो पोटाचे बांधले । म्हणोनी पांगिले घरोघरीं ।। ७ ।।

२३२) उदंड नागवले वाहावले पुरीं । ऐसी याची थोरी काय सांगों ।। १ ।। ब्रह्मादिक जेणें बहु नागविले । सिध्द ऋषि भुलविले येणें देखा ।। २ ।। इंद्रादि चंद्रा लावियेले काळें । कामाचिया बळें अहिल्येसी ।। ३ ।। प्रत्यक्ष शूळपाणि तपियां मुगुटमणी । तो हिंडविला वनीं भिल्लणीमागें ।। ४ ।। वृंदेचे घरीं विष्णु धरणें करी । अभिलाष करी मनें धरिला ।। ५ ।। चोखा म्हणे येणें बहु नाडियेले । काय आतां बोल याज पुढें ।। ६ ।।

२३३) ऊंस डोंगा परी रस नोहे डोंगा । काय भुललासी वरलीया रंगा ।। १ ।। कमान डोंगी परी तीर नोहे डोंगा । काय भुललासी वरलीया रंगा ।। २ ।। नदी डोंगी परी जळ नव्हे डोंगे । काय भुललासी वरलीया रंगा ।। ३ ।। चोखा डोंगा परी भाव नव्हे डोंगा । काय भुललासी वरलीया रंगा ।। ४ ।।

२३४) एकाची फजीती होती ते पाहती । शाहाणे गुंतती तये ठायीं ।। १ ।। आपुला आपाण पायीं घाली खोडा । मग चरफडा करीतसे ।। २ ।। कोसल्याचे परी मानिताती सुख । पुढें निर्गमा दु:ख गांड फाडी ।। ३ ।। गोडपणे मासी गुंतली लिगाडी । तैसी होय जोडी स्त्री पुत्रां ।। ४ ।। चोखा म्हणे याचा संग नव्हे बरा । किती फजीतखोरा सांग आतां ।। ५ ।।

२३५) कशासाठीं आतां करूं मी घोकणी । जिवासी आटणी काय काज ।। १ ।। लिहिलें संचितीं न चुके कल्पांतीं । वाउगीं कां श्रांति धरूं जीवीं ।। २ ।। होणार तें होय न होणार तें न होय । वाउगा उपाय शीण मानूं ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसी उफराटी चाली । आजि म्यां देखिली तुमचें घरीं ।। ४ ।।

२३६) कोणें देखियेले जग । पांडुरंगा मी नेणें ।। १ ।। मौन्यें पारूषली वाणी । शब्द खाणी विसरली ।। २ ।। एका आधी कैचे दोन । मज पासोन मी नेणे ।। ३ ।। चोखा मेळा म्हणती संत । हे ही मात उपाधी ।। ४ ।।

२३७) घरदार वोखटें अवघें फलकटें । दु:खाचे गोमटें सकळही ।। १ ।। नाशिवंतासाठी रडती रांडा पोरें । काय त्याचें खरें स्त्री पुत्र ।। २ ।। लावूनियां मोह भुलविलें आशा । त्याचा भरंवसा धरिती जन ।। ३ ।। सकळही चोर अंती हे पळती । चोखा म्हणे कां न गाती रामनाम ।। ४ ।।

२३८) चंदनाचे संगे बोरीया बाभळी । हेकळी टाकळी चंदनाची ।। १ ।। संतांचिया संगें अभाविक जन । तयाच्या दर्शनें तेची होती ।। २ ।। चोखा म्हणे ऐसा परमार्थ साधावा । नाहीं तरी भार वाहवा खरा ऐसा ।। ३ ।।

२३९) जन्मला देह पोशिला सुखाचा । काय भरंवसा याचा आहे ।। १ ।। येकलेंचि यावें येकलेंचि जावें । हेंचि अनुभवावें आपणाची ।। २ ।। कोण हे आघवे सुखाचे संगती । अंतकाळी होती पाठीमोरे ।। ३ ।। चोखा म्हणे याचा न धरीं भरंवसा । शरण जा सर्वेशा विठोबासी ।। ४ ।

२४०) जन्मांचे साकडें नाहीं माझे कोडें । जेंणें तुम्हां पडे वोझें देवा ।। १ ।। कोणत्याही कुळीं उंच नीच वर्ण । हे मज कारण नाहीं त्यांचे ।। २ ।। वैष्णवाचे घरीं लोळेन परवरी । करीं अधिकारी उच्छिष्टाचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे जया घडे पंढरीची वारी । तयाचिये घरी पुशयाती ।। ४ ।।

२४१) जया जे वासना तया ती भावना । होतसे जाणा आदि अंतीं ।। १ ।। कामाचे विलग आवरावें चित्त । क्रोधाचा तो ऊत शांतवोनी ।। २ ।। ममताही माया दंभ अहंकार । आवरावे साचार शांति सुखें ।। ३ ।। चोखा म्हणे याचा न धरावा संग । तरीच पांडुरंग हाता लागे ।। ४ ।।

२४२) डोळियाचा देंखणा पाहतांच दिठी । डोळाच निघाला देखण्या पोटी ।। १ ।। डोळ्याचा देखणा पाहिला डोळा । आपेआप तेथें झांकला डोळा ।। २ ।। चोखा म्हणे नवलाव झाला । देखणा पाहतां डोळा विराला ।। ३ ।।

२४३) तुटला आयुष्याचा दोरा । येर वाउगा पसारा ।। १ ।। टाकोनी पळती रांडा पोरें । अंती होती पाठमोरे ।। २ ।। अवघे सुखाचे संगती । कोणी कामा नये अंती ।। ३ ।। चोखा म्हणे फजितखोर । माझें माझें म्हणे घर ।। ४ ।।

२४४) तुम्ही तों सांकडें बहुत वारिलें । आतां कां उगलें बोलूं देवा ।। १ ।। आजीवरी पडिलों लिगाडाचे गुंतीं । तेणेंचि फजिती झाली दिसे ।। २ ।। झाला दिसे मज मोकळा मारग । धिक्कारिती जग मागें पुढें ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसें विरीत देखिलें । तें साचचि संचलें मनीं माझ्या ।। ४ ।।

२४५) देव म्हणे नारदासी । जाय निर्मळा तीर्थासी ।। १ ।। तीर्थ निर्मळे संगमी । स्नान करी नारदस्वामी ।। १ ।। नारदाची नारदी सरी । धन्य धन्य मेहुणपुरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे हेंचि देई । स्नान घडो तये ठायी ।। ४ ।।

२४६) देह बुध्दीवेगळें जें आकारलें । निर्गुण तें सगुणपणें उभें केलें ।। १ ।। देव पहा तुम्हीं देव पहा । तुम्हीं देव पहा तुम्ही आपुले देहीं ।। २ ।। उघडाचि देवो जगीं प्रकाशला । नागव्याक्तानें देव ग्रासीला ।। ३ ।। चोखा म्हणे नागवे उघडे झाले एक । सहज मीपण देख मावळले ।। ४ ।।

२४७) देहीं देखिली पंढरी । आत्मा अविनाश विटेवरी ।। १ ।। तो हा पांडुरंग जाणा । शांती रूक्मिणी निजांगना ।। २ ।। आकारलें तितुकें नासे । आत्मा अविनाश विठ्ठल दिसे ।। ३ ।। ऐसा विठ्ठल हृदयी ध्यायी । चोखामेळा जडला पायीं ।। ४ ।।

२४८) देही देखिला पंढरी । विठू अविनाश विटेवरी ।। १ ।। रूक्मिणी अंगना । आत्मा पुंडलिक जाणा ।। २ ।। आकार तितुका नासे । निराकार विठ्ठल दिसे ।। ३ ।। ऐसें गुज ठायीचा ठायी । चोखा म्हणे लागा पायी ।। ४ ।।

२४९) दु:खरूप देह दु:खाचा संसार । सुखाचा विचार नाहीं कोठें ।। १ ।। कन्या पुत्र बाळें सुखाचे सांगाती । दु:ख होतां जाती आपोआप ।। २ ।। सोयरे धायरे कवणाचे कवण । अवघा वाटे शीण मना माझ्या ।। ३ ।। चोखा म्हणे अहो पंढरीनिवासा । सोडवी भवपाशा पासोनिया ।। ४ ।।

२५०) धिक् तो आचर धिक् तो विचार । धिक् तो संसार धिक् जन्म ।। १ ।। धिक् तें पठण धिक् तें पुराण । धिक् यज्ञ हवन केलें तेणें ।। २ ।। धिक् ब्रह्मज्ञान वाउग्या ह्या गोष्टी । दया क्षमा पोटी शांति नाहीं ।। ३ ।। धिक् ते आसन जटाभार माथा । वायंचि हे कंथा धरिली जेणें ।। ४ ।। चोखा म्हणे धिक् जन्मला तो नर । भोंगी नरक घोर अंतकाळीं ।। ५ ।।

२५१) न करीं सायासाचें काम । गाईन नाम आवडीं ।। १ ।। या परतें कांही नेणें । आन साधनें कोणतीं ।। २ ।। सुखाचेंचि अवघें झालें । नाहीं उरलें दु:खातें ।। ३ ।। चोखा म्हणे भवनदी उतार । नामें पैलपार तरेन ।। ४ ।।

२५२) निर्गुणा अंगी सगुण बाणलें । निर्गुण सगुण एकत्वा आलें ।। १ ।। शब्दाची खूण जाणती ज्ञानी । येरा गबाळा अवघी कहाणी ।। २ ।। निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान भले । निर्गुण सगुण त्याही गिळियेलें ।। ३ ।। चोखा म्हणे त्यांच्या पायींची पादुका । वागवितो देखा ऐक्यपणें ।। ४ ।।

२५३) नेणपणें मिठी घालीन पदरा । बैसेन द्वारांत तयाचिया ।। १ ।। आशा हे पाठी घेवोनी सांगातें । निचेष्ट निरूतें भरीन माजी ।। २ ।। लाभाचा हा लाभ येईल माझे हाती । मग काय चिंता करणें काज ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज हेचि वाटे गोड । आणिक नाहीं चाड दुजी कांही ।। ४ ।।

२५४) नेणो काय आवडी भक्तांची जीवा । म्हणोनी केशवा लोभापर ।। १ ।। आपुलें थोरपण सांडोनी परतें । वैकुंठ सरतें केलें जेणें ।। २ ।। लोभाळु मायाळु दीनांचा दयाळु । दुष्टांचा काळु प्रत्यक्ष हा ।। ३ ।। शरण शरण म्हणतां होय त्याचा दास । न पाहे याति कुळास चोखा म्हणे ।। ४ ।।

२५५) नेणों कोणे काय देवासी दिधलें । मागत वाहिलें तयापाशीं ।। १ ।। पेरावें जें शेती तेचि फळप्राप्ती । वाया काय गुंती आपुले मनीं ।। २ ।। तेव्हां घ्यावें हेंचि पूर्वापार । पुराणी विचार हाचि आहे ।। ३ ।। चोखा म्हणे उगें देवासी रूसती । आपुले मनाप्रती पुसती ना ।। ४ ।।

२५६) पांडुरंगी लागो मन । कोण चिंतन करी ऐसें ।। १ ।। देहभाव विसरला । देव गेला बुडोनी ।। २ ।। जीव उपाधि भक्ती वंद्य । तेथें भेद जन्मला ।। ३ ।। मुळींच चोखा मेळा नाहीं । कैंचा राही विठाळ ।। ४ ।।

२५७) फुलाचे अंगी सुवास असे । फूल वाळलिया सुवास नासे ।। १ ।। मृत्तिकेचे घट केले नानापरी । नाव ठेविलें रांझण माथण घागरी ।। २ ।। विराली मृत्तिका फुटले घट । प्राणी कां फुकट शोक करी ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसें मृगजळ पाही । विवेकी तिये ठायीं न गुंतेची ।। ४ ।।

२५८) बावरे मन रात्रंदिवस झालें । नावरे वाहिलें काय करूं ।। १ ।। येणें माझा कैसा घेतिलासे लाहो । आतां कोठे जावो देशांतरीं ।। २ ।। न धरीं तयाची संगतीची गोडी । झाली वोढावोढी साच दिसे ।। ३ ।। चोखा म्हणे याचा न तुटे संबंध । येणें मज बाध लाविलासे ।। ४ ।।

२५९) बैसोनि निवांत करीन चिंतन । काया वाचा मनसहित देवा ।। १ ।। नामाचा आठव हेचि सोपें वर्म । अवघें कर्माकर्म पारूषती ।। २ ।। या परतें साधन आन कांही नेणें । अखंड वाचे म्हणे रामकृष्ण ।। ३ ।। सुलभ हा मंत्र तारक जीवासी । येणें भवासी उतार होय ।। ४ ।। चोखा म्हणे मज सांगितलें कानीं । राम कृष्णा वाणीं जप सदा ।। ५ ।।

२६०) भाक समुद्रीं भरियलें केणें । आणियेलें नाणें द्वारकेचें ।। १ ।। बाराही मार्गाची वाणीज्ज करी । पंढरी हे पुरी नामदेव ।। २ ।। चोखा म्हणे लोटांगणीं जाऊं । नामदेव पाहू केशवाचा ।। ३ ।।

२६१) माकडाचे परी हालविती मान । दावी थोरपण जगामध्यें ।। १ ।। स्वहिता मुकले स्वहिता मुकले । बळें झाकी डोळे नाक धरी ।। २ ।। माळा आणि मुद्रा दावितातील सोंग । डोलविती अंग रंग नाहीं ।। ३ ।। पोटाचा पोसणा विटंबना करी । भीक दारोदारी मागतसे ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा जगामध्ये भोंदु । तया कोण साधु म्हणे देवा ।। ५ ।।

२६२) मागें बहुतानें हेंचि वारिलें । तेणें ते पावले निजधाम ।। १ ।। तयाचिया वाटे चालूं जातां सुख । अवघेंचि दु:ख निरसेल ।। २ ।। बहुतांचा हाचि आहे उपदेश । तोचि सुखरस सेऊं आतां ।। ३ ।। चोखा म्हणे आम्हां सांपडली वाट । मारग हा नीट येतां जातां ।। ४ ।।

२६३) मागें बहुतांनी केलीसे आटणी । ते मी काचणी करूं नेणें ।। १ ।। नाहीं अधिकार तैसा या जीवा । उगेचि धांवा धांवा करूं मनें ।। २ ।। सहावेल तें वोझे वाहावें मस्तकीं । भार झाल्या चुकी कुंथा कुंथीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे पाहावा आपुला विचार । तरीच पैलपार भवनदी ।। ४ ।।

२६४) याचिया छंदा जे लागले प्राणी । त्याची धुळधाणी केली येणें ।। १ ।। याचा संग पुरे याचा संग पुरे । अंतरी ते उरे हांव हांव ।। २ ।। स्वार्थ परमार्थ घातिलासे चिरा । किती फजीतखोरा बुझवावें ।। ३ ।। न जावें तेथें हाटेची जाय । करूं नये तें करीं स्वयें न धरीं कांही ।। ४ ।। चोखा म्हणे तुज तुझीच आण । होई समाधान घटिकाभरी ।। ५ ।।

२६५) लिहिलें संचितीं न चुके कल्पांतीं । वायां कुंथाकुंथी करूनी काय ।। १ ।। जन्ममरण सुखदु:खाचें गांठोडें । हें तों मागें पुढें बांधलेंसे ।। २ ।। निढळींची अक्षरे साच तेचि खरे । आतां वोरबार करील कोण ।। ३ ।। चोखा म्हणे आमुची जैशी कां वासना । तैशीच भावना होत जात ।। ४ ।।

२६६) वाढलें शरीर काळाचें हें ग्वाजें । काय माझें तुझें म्हणतोसी ।। १ ।। बाळ-तरूण दशा आपुलेच अंगीं । आपणची भोगी वृध्दपण ।। २ ।। आपुला आपण न करी विचार ।काय हे अमर शरीर याचें ।। ३ ।। चोखा म्हणे भुलला मोहळाचे परी । मक्षिके निर्धारी वेढियेला ।। ४ ।।

२६७) वांया हांव भरी गुंतले कबाडी । करिताती जोडी पुढीलाची ।। १ ।। ऐसे तें वोंगळ देख आंधळे । भोगिताती बळें सुख दु:खं ।। २ ।। नाशिवंत अवघे मानियेलें साच । करिती हव्यास जन्मोजन्मीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे यासी काय उपदेश । भोगी नर्कवास कल्पवरी ।। ४ ।।

२६८) वायां हांव भरी नका घालूं मन । चिंतावे चरण विठोबाचे ।। १ ।। हेंचि साधन साराचें सार । येणं भवपार उतरती ।। २ ।। न करी आळस नामचा क्षणभरी । कामक्रोध दुरी पळे यणें ।। ३ ।। दया क्षमा शांति संतांची संगती । यां परती विश्रांती दुजी नाहीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे दृढ धरावा विश्वास । नामाचा निजध्यास सर्वकाळ ।। ५ ।।

२६९) विषयाचे लोलंगित गुंतले हे जन । न कळे साधन यासी कांही ।। १ ।। जन्मती मरती जन्मती मरती । ऐसी हे फजिती होती जाती ।। २ ।। काय हे आंधळे जाणोनियां झाले । झांकिताती डोळे देखानिया ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसे भुलोनिया गेले । शेवटीं खाती टोले गांडीवरी ।। ४ ।।

२७०) षड्रस पक्कान्न भोजनीं बैसतां । मक्षिके तत्त्वतां घात केला ।। १ ।। जातीचा स्वभाव अमंगळ आहे । कवणें तेथें लाहे भिन्न भिन्न ।। २ ।। श्वानाचा स्वभाव बैसतांहि गादी । नरकादि शुध्दि पाहो धांवे ।। ३ ।। आपुलें पारखे न कळेचि तया । भुंके भलतिया स्वभावेंचि ।। ४ ।। चोखा म्हणे तैसें दुर्जनाचें जिणें । सदा लाजिरवाणें जनांमध्ये ।। ५ ।।

२७१) साधन तें एक जगासी प्रमाण । परदारा परधन वमन जैसें ।। १ ।। ऐसा ज्याचा भाव तोचि एक साधु । येर अवघे भोंदु जगामाजी ।। २ ।। काम आणि क्रोध जिरवोनी अंतरी । वांचे हरि हरि जप करी ।। ३ ।। आन वासना विराली कल्पना । शांति क्षमा ह्या जाणा अंगीं वसे ।। ४ ।। चोखा म्हणे याचा भार वाही देवा । ऐसा ज्याचा भाव एकविध ।। ५ ।।

२७२) सुख पाहावया नाना उपाय । अवघेंचि होय दु:खमय ।। १ ।। ऐसी हे चाली उफराटी देखिली । वाउगी ती बोली श्रम वाया ।। २ ।। दोराचा सर्प भासतसे साचा । तैसा हा देहाचा परिणाम ।। ३ ।। चोखा म्हणे याचे मानिताती कोड । कैसे हे दगड जन्मा आले ।। ४ ।।

२७३) सुखाची सुखराशी आम्हांसी वोळली । ती गाय देखिली पंढरीये ।। १ ।। ज्ञानदेव फावली नामदेवा लाधली । प्रेमें पान्हा घाली भाविकांसी ।। २ ।। गोरा आणि सांवता परिसा भागवत । वासुरें पाजित आवडींने ।। ३ ।। चोखा म्हणे गाय ती पंढरीये आहे । एक वेळां पाहे अरे जना ।। ४ ।।

२७४) स्त्री पुत्र धन कोणाचें हें कोण । याचा अभिमान धरती प्राणी ।। १ ।। देवांचा हा देव तया ठकविती । बापुड्या पूजिती मायराण्या ।। २ ।। अगाडे बगाडे करिती नवस । ते काय आस पुरविती ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसे आंधळे आहे जन । नाशिवंत धन मागताती ।। ४ ।।

२७५) संतांचा अनुभव संतची जाणति । येर ते हांसती अभाविक ।। १ ।। नामाचा प्रताप प्रल्हादचि जाणें । जन्म मरण जेणे खुंटविलें ।। २ ।। सेवेचा प्रकार जाणे हनुमंत । तेणें सीताकांत सुखी केला ।। ३ ।। सख्यत्वें पूर्णता अर्जुना बाणली । ऐक्य रूपें चाली मिरवली ।। ४ ।। चोखा म्हणे ऐसा आहे श्रेष्ठाचार । तेथे मी पामर काय वानूं ।। ५ ।।

।। भाव ।।

२७६) आमुचा आम्ही केला भावबळी । भावें वनमाळी आकळीला ।। १ ।। भावचि कारण भावचि कारण । भावें देव शरण भाविकासी ।। २ ।। निज भावबळें घातिलासे वेढा । देव चहूंकडा कोंडियेला ।। ३ ।। चोखा म्हणे देव भावाचा बांधला । भक्तांचा अंकिला म्हणुनी झाला ।। ४ ।।

२७७) शुध्द भाव शुध्दमती । ऐसें पुराणें वदती ।। १ ।। जयासाठीं जप तप । तो हा विश्वाचाचि बाप ।। २ ।। नामें पातकी तारिले । जड जीव उध्दरिले ।। ३ ।। विश्वास दृढ धरा मनीं । चोखा मिठी घाली चरणीं ।। ४ ।।

।। विटाळ ।।

२७८) काळाचा विटाळ जीवशिवा अंगीं । बांधलासे जगीं दृढ गांठीं ।। १ ।। विटाळी विटाळ चवदाही भुवनीं । स्थावर जंगम व्यापुनी विटाळची ।। २ ।। सुखासी विटाळ दु:खासी विटाळ । विटाळीं विटाळ वाढलासे ।। ३ ।। विटाळाचे अंगी विटाहाचे फळ । चोखा तो निर्मळ नाम गाय ।। ४ ।।

२७९) कोण तो सोंवळा कोण तो वोंवळा । दोन्हींच्या वेगळा विठ्ठल माझा ।। १ ।। कोणाची विटाळ कशाचा जाहला । मुळींचा संचला सोंवळाची ।। २ ।। पांचांचा विटाळ येकाचिये आंगा । सोंवळा तो जगामाजी कोण ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा विठ्ठल सोंवळा । अरूपें आगळा विटेवरी ।। ४ ।।

२८०) उपजले विटाळीं मेले ते विटाळीं । रहिले विटाळीं ते ही जाती ।। १ ।। रडती पडती ते ही वेगें मरती । परि नाम न गाती भुली भ्रमें ।। २ ।। कायरे हा देह सुखाचा तयासी । उघडाचि जासी अंतकाळी ।। ३ ।। चोखा म्हणे याचा न धरीं भरंवसा । अंती यम फांसा गळां पडे ।। ४ ।।

२८१) नीचाचे संगती देवा विटाळला । पाणीये प्रक्षाळोनि सोंवळा केला ।। १ ।। मुळींच सोवळा कोठें तो वोंवळा । पाहतां पाहाणें डोळा जयापरी ।। २ ।। सोवळ्यांचे ठाई सोवंळा आहे । वोवळ्या ठाई वोंवळा कां न राहे ।। ३ ।। चोखा म्हणे देव दोन्हींचा वेगळा । तोचि म्यां देखिला दृष्टीभरी ।। ४ ।।

२८२) पंचही भूतांचा एकचि विटाळ । अवघाचि मेळ जगीं नांदे ।। १ ।। तेथें तो सोंवळा वोंवळा तो कोण । विटाळाचें कारण देह मूळ ।। २।। आदिअंतीअवघा विटाळ संचला । सोंवळा तो झाला कोण न कळे ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज नवल वाटतें । विटाळा परतें आहे कोण ।। ४ ।।

२८३) वेदासी विटाळ शास्त्रासी विटाळ । पुराणें अमंगळ विटाळाचीं ।। १ ।। जीवासी विटाळ शिवासी विटाळ । काया अमंगळ विटाळाची ।। २ ।। ब्रह्मिया विटाळ विष्णूसी विटाळ । शंकरा विटाळ अमंगळ ।। ३ ।। जन्मतां विटाळ मरतां विटाळ । चोखा म्हणे विटाळ आदिअंती ।। ४ ।।

।। भक्तवत्सलता ।।

२८४) आमुची भावना आम्हांसी फळली । उफराटी चाली दिसोनी आली ।। १ ।। तुमचे संगती कोण सुख झालें । आमुचे आम्हां कळले वर्म त्याचें ।। २ ।। प्रल्हादें घेतिला तुमचा नाम छंद । केला असे वध पितियाचा ।। ३ ।। पहा ते रावण कुंभकर्ण सहपरिवारें । मारियलें वैरें तुम्ही त्यासी ।। ४ ।। अज्ञान बाळका लागलासे छंद । गोंविला अढळ पद देवोनियां ।। ५ ।। ब्राह्मणाचे पोर रडे दुधासाठी । दिली तया वाटी क्षीरसिंधु ।। ६ ।। द्रौपदी कारणें कौरवांची शांती । करोनी धर्माप्रति राज्य दिलें ।। ७ ।। ऐसेचि ठकविले मोठे मोठे जाणा । कितीसा उगाणा करूं तुमचा ।। ८ ।। नामयासी वेडे पिसें केलें त्वां हरी । काय तुझी थोरी सांगू आतां ।। ९ ।। माळी कुंभाराचें निसंतान केलें । आपणचि उठविलें मूल त्याचें ।। १० ।। चोखा म्हणे ऐसा विपरीत खेळ । खेळतां सकळ तुम्ही देवा ।। ११ ।।

२८५) एकदां ऐसें नवल झालें । देव अकल्पित आले ।। १ ।। येवोनी बैसले परवरी । म्हणे देई कांही नेहरी ।। २ ।। जनी म्हणे दवराया । आपुल्या हातों घेई सखया ।। ३ ।। देवें अवघें पाहिलें । तों झाकणीं झाकण ठेविलें ।। ४ ।। लाहे लाहे देव गेला । झाकणी कण्या घेऊनी आला ।। ५ ।। धरोनी जनीचा हात । घास घालीत मुखांत ।। ६ ।। दोघे जेवोनियां घालें । तृप्तीचे ते ढेकर दिले ।। ७ ।। चोखा उभा तो बाहेरी । उष्ट्यासाठीं पदर पसरी ।। ८ ।।

२८६) ऐसा आवडी भुकेला । भक्तिसाठीं लाचावला ।। १ ।। अवघें ठेविलें परतें । थोरपण हें निरूतें ।। २ ।। मानापमान न पाहे कांही । भुलला भक्ति भावाठायीं ।। ३ ।। चोखा म्हणे नवल कळा । नानापरी दावी लीळा ।। ४ ।।

२८७) काय दुकाळें झालेसे भुकाळु । म्हणोनिया दळूं लागे जनीसी ।। १ ।। सिळें तें वाळले कुटके तियेचे । पाचां साता दिवसांचे खाय सुकें ।। २ ।। मोडकें खाटलें वाकळेची शेज । तेथें तुज नीज आली देवा ।। ३ ।। पाहांटे वेचोनी आणितसें सेणी । चोखा म्हणे धनी आमुचा तो ।। ४ ।।

२८८) घरही झाडणें साळीहि कांडणे । केर तो भरणें अंगणीचा ।। १ ।। आणितसे पाणी वेगें चक्रपाणी । घालितसे वेणी आपुले हातें ।। २ ।। बैसोनी निवांत पाहांत केशांत । उवा तो मारीत लाहे लाहे ।। ३ ।। चोखा म्हणे हें तो प्रेमाचें काज । न धरी कांही लाज थोरवीची ।। ४ ।।

२८९) न म्हणे याति कुळ । शुचि अथवा चांडाळ ।। १ ।। कैशी प्रीत आवडीची । पोहे भक्षी कोरडेचि ।। २ ।। खावोनिया भाजी पान । घाली दुर्वासा भोजन ।। ३ ।। पाहा विदुराच्या कण्या । आवडल्या माझ्या धन्या ।। ४ ।। चोखा म्हणे जनीच्या घरी । दळूं लागतो श्रीहरी ।। ५ ।।

२९०) नामदेवा हातीं स्वयें दूध प्याला । अपमान केला बादशहाचा ।। १ ।। करितां कीर्तन देऊळ फिरविलें । प्रत्यक्ष दाविलें अवंढ्यासी ।। २ ।। अकबरें गाय वत्स मारियेल । कीर्तनीं उठविले नामदेवें ।। ३ ।। परिसा भागवतें परिस पैं दिधला । राजाईनें ठेविला आपणापासीं ।। ४ ।। तयालागीं वाळुवंटी परिस केले । अज्ञान निरसिलें परिसीयाचें ।। ५ ।। चोखा म्हणे ऐसी कृपेची माउली । आम्हां ती वोळली जन्मोजन्मी ।। ६ ।।

२९१) पाहा नामयाचे घरीं । सेट्या होऊन धान्य भरी ।। १ ।। गोष्टी बोले राजाईसी । सांगू नका नामयासी ।। २ ।। विठ्ठल सेटी नाम माझें । कोठें बोलू नका वोजें ।। ३ ।। ऐसं बोलोनी तियेसी । देव आले राऊळासी ।। ४ ।। नामां घरासी जो आला । पाहोनि बोले गोणाईला ।। ५ ।। आजि दिसतो नवलाव । सकळ सुखाचें वैभव ।। ६ ।। गोणाई म्हणे विठ्ठल सेटी । धान्य घेऊनी गोणी लोटी ।। ७ ।। नामा हांसे आपुले मनीं । वेगी धांवे हे ब्राह्मणी ।। ८ ।। बोलावोनी ब्राह्मणासी । धान्य वांटिलें तयांसी ।। ९ ।। ऐसा नवलाव देखोन । चोखा घाली लोटांगण ।। १० ।।

२९२) भक्तांचा कैवारा न होय पाठमोरा । धांवतसे सैरा तया काजा ।। १ ।। धर्मांघरीं झाली वाहतसे पाणी । काढिलें निर्वाणी आगीतुनी ।। २ ।। गौळीयाचे घरीं गाई राखी सुखें । कालाही कौतुके सवे करी ।। ३ ।। ज्ञानियाची भिंत अंगेंचि वेढिली । ख्याती ती दाविली चांगदेवा ।। ४ ।। माळी सांवत्याचें खुर्पण केलें । भाजणें घडिलें गौरियाचें ।। ५ ।। सोनार चांभार शिंपी तो नामा । जिवाहुनी प्रेमा तयावरी ।। ६ ।। जनीचिया घरी दळणें कांडणें । केरही भरणें शेण्या वेची ।। ७ ।। चोखा म्हणे ऐसा भक्तांचा कनवाळू । जाणें तो लळापाळू भाविकांचा ।। ८ ।।

२९३) वैकुंठ सोपें केलेंसे पायरी । ऐसी हे थोरी काय वानूं ।। १ ।। तो माझा जीवींचा प्राण हा विठ्ठल । भाविकासी बोल प्रेमाची हे ।। २ ।। अमृतासी उणें वाचे उच्चारितां । सुलभ सर्वथा आवडीचें ।। ३ ।। चोखा म्हणे तो हा विठ्ठल पंढरी । नामयाचे घरीं करीं कामें ।। ४ ।।

२९४) शिणले वेद चारी । साही नेणती निर्धारी ।। १ ।। तो आपुलिया लाजा । धांवे भक्ताचिया काजा ।। २ ।। ज्ञानियाची भिंत वोढी । गोरियाचें मडके घडी ।। ३ ।। माळी सांवत्यास । खुर्पू लागे सावकाश ।। ४ ।। ऐसा भक्तांचा अंकिला । चोखा म्हणे भला भला ।। ५ ।।

।। समाजाचे वर्णन ।।

२९५) बहुत प्रकार बहुत या जगाचे । काय वानूं त्याचे गुणदोष ।। १ ।। नीच हे याति अनामिक नांव । तेथें भावाभाव कोण कैचा ।। २ ।। चाहाड चोर जार भ्रष्ट ते साचे । हीनत्व जन्मांचे पदरीं आहे ।। ३ ।। चोखा म्हणे त्यांचे संगती पडिलों । बहु हे पीडिलों वियोगानें ।। ४ ।।

२९६) येथें तो संग आहे दुर्जनांचा । म्हणोनी शीण त्याचा होत आहे ।। १ ।। यातीचा प्रकार अमंगळ खाणार । मद्य मांस आहार करिताती ।। २ ।। मुखें ते वाईट बोलती कश्मळ । तेणें हळहळ जीव करी ।। ३ ।। चोखा म्हणे ऐसा पडिलों काचणी । सोसूं हे जाचणी कोठवरी ।। ४ ।।

।। पांडुरंगाचा वियोग ।।

२९७) आई रखुमाई आठवे सत्यभामा । धरिलासे प्रेमा मजवरी ।। १ ।। संत समारंभ आठवे मानसी । गजर वाळुवंटी आठवे तो ।। २ ।। आठवे निरा आणि ती भिवरा । आठवे माहेरा पंढरीये ।। ३ ।। चोखा म्हणे आठवे श्रीमुख चांगले । तें डोळियां परते झालें देवा ।। ४ ।।

२९८) केधवां सुटेन ऐसं जाले जीवा । गोवियेलें देवा कांहीं येथें ।। १ ।। आतां झडकरी धांवे लवकरी । सोडवी बाहेरी मजलागी ।। २ ।। प्राण हा कंठी धरीला तुजसाठीं । निर्वाण दृष्टी पाहसी काय ।। ३ ।। चोखा म्हणे वांया चालिलासे वेळ । आला असे काळ निकट दिसे ।। ४ ।।

२९९) माझा तो समय निकट दिसे आला । लेख तो लेखिला तैसें झालें ।। १ ।। जन्मोनी पोसणा तुमचाच दास । आतां निकट सहवासी अंतरलों ।। २ ।। उच्छिष्टाची आस सरलीसे दिसे । प्रारब्धयासरसें वोढवलें ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा दंडवत पायीं । करीं आतां साई कृपेची तूं ।। ४ ।।

३००) देहांत अवसान भरलेसे दिसे । म्हणोनी पंढरी निवासे मोकलिलें ।। १ ।। कर्माचें संचित प्रालब्धाचा भोग । न सुटे भागा भाग निढळीचा ।। २ ।। तया अक्षरासी न पडेचि उणें । भोग तो भागणें सुखदु:ख ।। ३ ।। चोखा म्हणे देवा तुझ्याकडे काय । आमुचें तें होय पूर्व कर्म ।। ४ ।।

३०१) येथं तो दु:खाचे डोंगर आठवती । वाटतसे खंती मना माझ्या ।। १ ।। कां हो पंढरीराया परदेशीं केलें । कोणी न देखे आपुलें काय करूं ।। २ ।। आठवे पंढरी आठवे महाद्वार । संतांचा भार आठवतो ।। ३ ।। आठवतो नामा पुंडलिक सखा । चोखा म्हणे देखा तळमळ वाटे ।। ४ ।।

३०२) रात्रंदिवस पडिलों हाव भरी । मातीची उकरी कुसुवाची ।। १ ।। विसरलों रूप विसरलों ध्यान । विसरलो भजन तुझें देवा ।। २ ।। भले या विठ्ठलें घातलें सांकडे । काय माझें कोडें तुम्हां होतें ।। ३ ।। करोनियां आस बैसलोंसे द्वारीं । चोखा म्हणे कां बाहेरी मोकलिलें ।। ४ ।।

३०३) रूदन स्फुंदन अहर्निशी करी । परी वाचे हरी हरी जप सदां ।। १ ।। न लागे गोड खातां पाणी पितां । आवडी सर्वथा पंढरीची ।। २ ।। निद्रा न लागे करी ऊठी बसी । म्हणे देवा ऐसी तुटी कां केली ।। ३ ।। दिन रात हेचि होय मनीं चिंता । चोखा म्हणे आतां काय करूं ।। ४ ।।

।। नामदेव स्तुती ।।

३०४) अखंड ते चित्त वेडावलें मन । कोण आवरोन धरी यासी ।। १ ।। काय बा करावें काय बा करावें । वोखटें सांगावें कवणापाशीं ।। २ ।। न करावें तें करिताहे बळें । आमुचिये मेळे न मिळेची ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां कवणासी लागूं । तोंडायाचा सांगू नामदेव ।। ४ ।।

३०५) अनुभवें सार पाडिला विसर । केला संवसार देशधडी ।। १ ।। कैसें हें लाघव गुरूराया केलें । मज दावियेलें माझें हित ।। २ ।। बहु काळवरी वाहातसे चिंता । ती आजि सर्वथा दूर केली ।। ३ ।। चोखा म्हणे या नामयाचे पाय । न विसंबे वो माय जन्मोजन्मीं ।। ४ ।।

३०६) अवघें वर्म कळलें आतां । बोलतां लाज वाटे चित्ता ।। १ ।। ही बरी नव्हे गोष्टी । अंतर बाहेर करी दृष्टी ।। २ ।। वर्म आलें नाहीं हातां । तोंवरी वाव सर्वथा ।। ३ ।। नामा म्हणे चोखियासी । खूण कळली नाहीं तुसी ।। ४ ।।

३०७) अवघें वाहिलें अवघें चाळिलें । अवघें पाळिलें सुखें आजी ।। १ ।। अवघे वंदिलें अवघें निंदिलें । अवघे पाळिलें सुखें आजी ।। २ ।। अवघें गांजले अवघें पांगलें । अवघें पाळिलें सुखें आजी ।। ३ ।। अवघे या नामयाते अवघें रंगलें । अवघें चोखियाते भरोन उरले ।। ४ ।।

३०८) अवघ्याचि लाभें अवघेचि आलें । अवघें संचले अवघें रूप ।। १ ।। अवघें गोजिरें अवघें साजिरें । अवघ्या परिहारें अवघेंचि ।। २ ।। अवघें आनंदाचें अवघेचि वोतिलें । अवघें प्रकाशलें अवघेंपणें ।। ३ ।। चोखा म्हणे अवघें नामया फावलें । अवघेंचि दाविलें तेणं मज ।। ४ ।।

३०९) असंग हा संग होतसे अन्याय । कवण तो उपाय न सुचे यासी ।। १ ।। अवघाचि मातेरा केलासे देहाचा । साच ते सुखाचा नाश केला ।। २ ।। बीज ना फळ फोलकट झालें । सेवटासी आलें रितें माप ।। ३ ।। मोजितां मोजिलें दृष्टिनें पाहिलें । चोखा म्हणे गेलें वांयाविण ।। ४ ।।

३१०) आजि सोनियाचा दिवस धन्य झाला । प्रत्यक्ष भेटला नामदेव ।। १ ।। माझें मज दिलें माझे मज दिलें । माझें मज दिले प्रेमसुख ।। २ ।। बहुत आटणी करितां दाटणी । सुखाचें सुख मनीं कोंदाटलें ।। ३ ।। माझा मज देव दावियेला देहीं । मी तूं पण गेलें ठायींच्या ठायीं ।। ४ ।। चोखा म्हणे माझा जीवीचा विसावा । पोकरितों धांवा नामदेवा ।। ४ ।।

३११) आपुलें आपण करावें कारण । दुजीयासी खूण न कळेचि ।। १ ।। जयाचा ठेवा तो तयासीच ठावा । येरा कळे हेवा त्याचा कांही ।। २ ।। जयाची खूण तयासीच ते ठायी । येरा नेणें जीवी सोय त्याची ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा नामया तो भला । उगाणा दाविला अनुभवाचा ।। ४ ।।

३१२) करणेंचि नाहीं रितियाचा शोक । कासया हव्यास लाभ नाहीं ।। १ ।। पुढेंही आड मागें दिसे विहीर । ऐसिया विचारीं पडिलोंसे ।। २ ।। बहु रंगे रंग रंगोनी दाटला । परि कोण प्याला तयापरी ।।३।।चोखा म्हणे ऐसा सर्वही प्रकार । किती कर कर करूं वाया ।। ४ ।।

३१३) काय पाहूं काय ध्याऊं । काय गाऊं कवणातें ।। १ ।। कोठें जाऊं कोठें राहूं । कोठें पाहूं काय तें ।। २ ।। कोठें सुख कोठे दु:ख । कोठे अवघें पाहाणें देख ।। ३ ।। चोखा म्हणे नामया सुजाणा । वोळखोनी खुणा सांगे मज ।। ४ ।।

३१४) किती किती वाण एकचि प्रकार । न करितां सारासार न भरे गोणी ।। १ ।। नवल वाटलें हाटतें गुंतलें । रिकामें आले गेले वायाविण ।। २ ।। फिरत फिरत जे जे वाण पाहाती । हांवचि भरती रिती गोणी ।। ३ ।। चोखा म्हणे हें तो न कळे लाघव । वोळखें जो धांव डाव विरळा एक ।। ४ ।।

३१५) किती या हाटासी येवोनिया गेले । आहे ते संचले जैसें तैसें ।। १ ।। बहुतांचे मत बहुत प्रकार । वाण हा अपार निवडिला ।। २ ।। जो जया आवडे तोचि घेतो वाण । पुढील कारण विसरोनि ।। ३ ।। चोखा म्हणे अवघा वाण तो देखिला । रिकामाची आला नामदेव ।। ४ ।।

३१६) कैसा हा हाट कवणाची गोणी । वेगळाचि राहिला मालधणी ।। १ ।। कवणाचा वाण विकितसे कवण । अवघा पसारा ठेवी झाकोन ।। २ ।। मावळला दिन झाकलासे हाट । अवघा बोभाट वारलासे ।। ३ ।। चोखा म्हणे माप भरियेलें सिगें । आतां कोणाचे पदरी देऊं उगे ।। ४ ।।

३१७) कोणाचा संग धरूं कोणासाठीं । तों दु:खाचीच मिठी पडे तेणें ।। १ ।। म्हणोनी नामयाचे धरियेले पाय । आठवितां होय समाधान ।। २ ।। सुखाचें सुख मज दावियेलें डोळा । आनंद सांवळा विटेवरी ।। ३ ।। चोखा म्हणे माझा नामदेव प्राण । घालीन लोटांगण जीवें भावें ।। ४ ।।

३१८) गोणी भरियेली रितिया मापाची । भाव अभावाची बैलापाठीं ।। १ ।। आवडीच्या हाटा घेऊनियां जाय । आशा दंभ पाहे गिऱ्हाईक ।। २ ।। मांडिलें दुकान घातिला पसारा । झाला सारावारा बाजाराचा ।। ३ ।। चोखा म्हणे हाट संपोनिया नेला । एकला उरला नामदेव ।। ४ ।।

३१९) जें मन गांजलें विषयाचें पोखें । तें केलें पारखें कृपादृष्टी ।। १ ।। काम आणि क्रोध जे जीवें मारिले । दंभ मान केलें दूर देशी ।। २ ।। आशा आणि ममता दवडिली चिंता । नाहीं भय आतां संसाराचें ।। ३ ।। चोखा म्हणे अवघा संदेह फिटला । उपकार हा केला नामयानें ।। ४ ।।

३२०) धन्य धन्य नामदेव । माझा निरसला भेव ।। १ ।। विठ्ठल मंत्र त्रिअक्षरी । खून सांगितली निर्धारी ।। २ ।। ठेवोनि माथा हात । दिले मज हित ।। ३ ।। दावियेले तारू । चोखा म्हणे माझा गुरू ।। ४ ।।

३२१) धन्य धन्य नामदेवा । केला उपकार जीवा ।। १ ।। माझा निरसिला भाव । दाखविला पंढरीरावो ।। २ ।। मंत्र सांगितला सोपा । निवारिलें भवतापा ।। ३ ।। माझी कृपेची माउली । चोखा म्हणे पान्हा घाली ।। ४ ।।

३२२) न करी न करी आणिक साधन । नामयानें खूण सांगितली ।। १ ।। संसार सागर भरला दुस्तर । तारक निर्धार विठ्ठल हा ।। २ ।। मंत्रांचा हा मंत्र त्रिअक्षरीं सोपा । तुटताती खेपा जन्म मरण ।।३।। चोखा म्हणे माझा धन्य गुरूराव । दाखविला देव हृदयीं माझ्या ।। ४ ।।

३२३) नव्हें तें कैसें दिसों लागलें । पाहों गेलों तें नामयानें खादलें ।। १ ।। कोणा वो सांगू कोणा वो सांगू । कोणा वो सांगू नामदेवा ।। २ ।। दृष्टीचे परतें दृष्टिच भासलें । दृश्य आणि दृष्टी नामया लाधलें ।। ३ ।। चोखा म्हणे तें नामया फावलें । मुळींचे संचलें जैसें तैसें ।। ४ ।।

३२४) नामदेवें आजि उपकार केला । हाटाचा हाट चौबारा ठेला ।। १ ।। अवघ्या वाणांची देवोनिया गांठ । बांधली मोट सरळ तेणें ।। २ ।। अवघ्या पसारा उघड जो होता । झाकिला तत्वता निजबळें ।। ३ ।। चोखा म्हणे आतां वाणचि पावलों । गोणी विसरलों हाटामाजी ।। ४ ।।

३२५) पाहातां पाहाणें लया गेलें । तें पाहाणें नामया आलें ।। १ ।। अवघें डोळां जे ग्रासिलें । तेंचि नामया फावलें ।। २ ।। जया नाहीं रूप नांव । गांव ना ठाव नामयातें ।। ३ ।। चोखा म्हणे नामदेवा । बरवें चोज दाविलें जीवा ।। ४ ।।

३२६) बहू हीन याति देह अमंगळ । न कळे चोखाळ चोखट तें ।। १ ।। परी इहीं केलें मज कृपादान । निरसिलें अज्ञान मळकट ।। २ ।। बहुतां परीचा बहुतांचा बोल । तो झाला फोल कृपादृष्टी ।।३।। म्हणोनि जीवें धरियेले पाय । चोखा म्हणे काय बोलूं आतां ।। ४ ।।

३२७) बहु दुर्लभ होतें तें सुलभचि झालें । तेथें मन गुंतले सर्वभावें ।। १ ।। तें रूप अरूप रूपाची वेगळें । हृदयीं बिंबलें सर्व काळ ।। २ ।। नामगोष्टी अवघी भरली हे सृष्टी । द्वैत भाव पोटीं नाहींसा झाला ।।३।। चोखा म्हणे ज्याचा उपदेश भला । सहज निरसला भेदाभेद ।।४।।

३२८) ब्रह्मादिकां माव न कळे हें लाघव । तेथें हे जीव नेणती कांही ।। १ ।। ऐसें जें चरित्र केलेंसे देवें । तें सुखें गावें अहर्निशी ।। २ ।। भलतिया भरी पडुं नये साच । नामाचा भरंवसा जीवें धरा ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुम्ही माय हो माउली । कृपेची साउली नामदेवा ।। ४ ।।

३२९) बोल जो बोलतां तोचि मावळला । आतां काय बोला बोलावें तें ।। १ ।। बोलाचें बोलणें खुंटलें बोल वरी । बोलाचीच परी नाठवे ते ।। २ ।। कोणासी तो बोल कोणें तो बोलावा । उरला नाहीं ठावा बोलल्यासी ।। ३ ।। चोखा म्हणे नामया तें बोणलें खुंटले । बोली बोल आटले सर्व दिसे ।। ४ ।।

३३०) भक्तिभाव मज तुम्ही दाखविला । आनंद सोहळा सुखाचाचि ।। १ ।। तें प्रेम मज नये सांगतां । कोंदाटलों चित्ता सुखानंदें ।। २ ।। रूपदृष्टी घाय पाहातां न समाये । बोलतांचि न ये काय करूं ।। ३ ।। चोखा म्हणे धन्य नामया तूं गुरू । फेडिला आधारू जीवित्वाचा ।। ४ ।।

३३१) माझे सुख मज दाखविलें । पावन केलें तिहीं लोकीं ।। १ ।। नवलाव झाला नवलाव झाला । हृदयींच दाविला देव मज ।। २ ।। निवारोनी भवताप । दाविलें रूप प्रत्यक्ष ।। ३ ।। चोखा म्हणे नामदेवा । चुकविला हेवा जन्म मरण ।। ४ ।।

३३२) मोकाटाचे परी हिंडे दारोदारीं । शुध्दि ते न धरी काय करूं ।। १ ।। न कळे न कळे विंदान ययाचे । भांबावलों साचे बोलवेना ।। २ ।। शब्दाचा शब्द खुंटला प्रकार । कैसा हा विचार न सुचे कांही ।।३।। चोखा म्हणे अहो नामया श्रीगुरू । कैसा हा प्रकारू सांगा मज ।।४।।

३३३) मोकाट हें मन करितां बावरे । हिंडतां वावरें न सांपडेचि ।। १ ।। तयाचिये पायीं दृढ घाली बेडी । न करी वोढावोढी कोणी मग ।। २ ।। निवांतचि राहे ऐसा हा उपाय । नेणे आन सोय दुजी कांही ।। ३ ।। चोखा म्हणे तुम्ही जें शिकविलें । तेचि फळा आले नामदेवा ।। ४ ।।

३३४) विपरीत हे कहाणी ऐकतां नवल । पाहतां सखोल ज्ञानदृष्टी ।। १ ।। तें सुख आपुले आपण भोगावें । येरा काय सांगावे वेडगळासी ।। २ ।। जयाचिया मनी साच नाहीं भाव । अवघाचि ठाव वोस तया ।। ३ ।। चोखा म्हणे अहो नामया सुजाणा । केशवासी खुणा पुसो जावे ।। ४ ।।

३३५) सांज झाल्यावरी हाटा कोण पुसे । सहज ते नासे वाणावाण ।। १ ।। नाहीं तो हाट नाहीं तो पसारा । पडिला अंधार चहूंकडे ।। २ ।। गोणी रिती झाली माप उलंडिलें । गिऱ्हाइक गेलें जेथिंचें तेथें ।। ३ ।। अवघें हें नवल नामयानें दाविलें । चोखिया लाधलें जन्मोजन्मी ।। ४ ।।

।। ज्ञानेश्वर स्तुती ।।

३३६) उघडोनी वेदार्थांचा ठेवा । केला तरणोपाय जीवा ।। १ ।। ऐसा समर्थ ज्ञानदेव । तया चरणीं ठेवा भाव ।। २ ।। प्रत्यक्ष प्रचित लोचनीं । अस्थि विरती जीवनीं ।। ३ ।। पुढें सोन्याचा पिंपळ । ऐसी साक्ष असे अढळ ।। ४ ।। कर जोडोनिया दोन्ही । चोखा जातो लोटांगणी ।। ५ ।।

३३७) धन्य धन्य महाराज । केलें अनाथाचें काज ।। १ ।। घेवोनी अवतार । उतरिला भूमिभार ।। २ ।। महापातकी तारिले । ब्रीद त्रिभुवनीं गाजलें ।। ३ ।। ज्यांच्या पापा नाहीं गणती । वैकुंठी त्यां केली वस्ती ।। ४ ।। ऐसा नामाचा महिमा । चोखा म्हणे झाली सीमा ।। ५ ।।

३३८) महाविष्णूचा अवतार । प्राण सखा ज्ञानेश्वर ।। १ ।। आदिनाथाचा अवतार । निवृत्ती म्हणती साचार ।। २ ।। चतुराननाचा अवतार । तो हा सोपान निर्धार ।। ३ ।। आदिमाया मुक्ताबाई । चांगा उपदेशिला पाहीं ।। ४ ।। ऐशा संतांच्या चरणीं । चोखा घालतो लोळणी ।। ५ ।।

३३९) सुख अनुपम संतांचे चरणीं । प्रत्यक्ष अलंका भुवनीं नांदतसे ।। १ ।। तो हा महाराज ज्ञानेश्वर माऊली । जेणें निगमवल्ली प्रगट केली ।। २ ।। संसारी आसक्त माया मोहेरत । ऐसे जे पतित तारावया ।। ३ ।। चोखा म्हणे श्रेष्ठ ज्ञानदेवी ग्रंथ । वाचितां सनाथ जीव होती ।। ४ ।।

३४०) ज्ञानेश्वर नामें धरिला अवतार । क्षेत्र अलंकापूर इंद्रायणी ।। १ ।। अद्वैत ज्ञानाची करूनी उजरी । टीका ज्ञानेश्वरी ग्रंथ केला ।। २ ।। अमृत अनुभवी गरूगम्य ज्ञान । दाऊनियां जन उध्दरिले ।। ३ ।। बाराशतें अठरा शक शालिवाहन । दुर्मुख अभिधान संवत्सर ।। ४ ।। कृष्ण त्रयोदशी कार्तिक हा मास । बैसे समाधीस ज्ञानदेव ।। ५ ।। जातीहीन चोखा विनवी जोडुनि कर । समाधी निर्धार संजीवनी ।। ६ ।।

।। संकीर्ण ।।

३४१) कैसा या लोभें गोवियेला । हा तो आपैसाचि राहिला ।। १ ।। मज तो वाटे चोज याचे । खातां खादलें खाय साचें ।। २ ।। ऐसी काय तुझी भीड । पडली ते न कळे गूढ ।। ३ ।। चोखा म्हणे भुलवण्या । धन्य नामया शाहाण्या ।। ४ ।।

३४२) पंधरा सतरांचा हो मेळा । कारखाना झाला गोळा । वाजविती आपुल्या कळा । प्रेमबाळा आनंदे ।। १ ।। झडतो नामाचा चौघडा । ब्रह्मी ब्रह्मरूपीचा हुडा । संत ऐकती कोडा । प्रेमबाळा आनंदे ।। २ ।। जनाबाई घड्याळ मोगरी । घटिका भरितां टोला मारी । काळ व्यर्थचि गेला तरी । गजर करी आनंद ।। ३ ।। रामा दामा दोनी काळू । नारा विटा दमामे फैलू । चौघी सुना चारी हेळु । कडाकडा बोल उमटती ।। ४ ।। गोंदा म्हादा कर्णेकरी । नादें दुमदुमली पंढरी । आऊबाई प्रेम तुतारी । मंजुळ स्वर उमटती ।। ६ ।। तेथें चोखा बारीदार । काटवण इंधन आणि सार । अवघे झाडवाणी महार । उतरले पार संत संगें ।। ७ ।।

।। जोहार ।।

३४३) कोपटी तळपती गाई । हाडाचीं बेडी पडेल पायीं । तोंड चुकवितां इज्जत जाई । मनग वाचोनियां । काय कीजे मायबाप ।। १ ।। जोहार पाटील बाजी । चावडी चलाना कां जी । ऐसें सांगत आलों आजी । बहुत बाकीं थकली की मायबाप ।। २ ।। हिमायत येथें न चले कांही । दुस्तर वार्ता पुढें भाई । वरते पाय खालीं डोई । नव महिने होईल कीं जी मायबाप ।। ३ ।। उगलीं कां कोंडितां गुरें । गांवीची कां बुजवितां द्वारें । फेडा झाला बरोबर । नका उणें पुरें की मायबाप ।। ४ ।। यंदा आली देवाची पाळीं । तोंडें कां जी

करितां काळीं । चावडी चला वेळीं । शिव्या गाळी घेऊं नका की मायबाप ।। ५ ।। कुळकर्णी आपुल्या स्वाधी करा । आडखर्चाचा ताळा धरा । दयाळु मायाळु बाप करा । येईल मुजरा निजसत्वें की मायबाप ।। ६ ।। विठु पाटलाचा महार चोखामेळ्याचा जोहार । सकळ संतांचा कारभार । मज नफराचे शिरीं की जी मायबाप ।। ७ ।।

३४४) जोहार मायबाप जोहार । तुमच्या महाराचा मी महार ।। १ ।। बहु भुकेला जाहलों । तुमच्या उष्ट्यासाठीं आलों ।। २ ।। बहु केली आस । तुमच्या दासाचा मी दास ।। ३ ।। चोखा म्हणे पाटील । आणिली तुमच्या उष्ट्यासाठीं ।। ४ ।।

३४५) जोहार मायबाप जोहार । मी विठोबारायाचा महार । हिशेब देतों तारोतार । लंबे बाकीचा कारभार । मज नफराचे शिरीं कीं जी मायबाप ।। १ ।। सकाळींच मी निजून उठतो । आईबापाचे नांवे पांच ग्रास घेतों । झाडोनी पाटी दरबार आणितों । अविद्या केर पुंजा की ।। २ ।। आवास जेवा सांगोन येतों । रखुमाईस तुकडा मागून खातों । सारी रात गवरापाशीं जागतों । बीज सेवितो प्रेमाचें की ।। ३ ।। मी नफर चोरूं नेणें आंग । हातीं वागवितों धन्याची ढांग । यमदूत देखतां सुमाग । त्यांचे ढुंगावरी लगबगें हाणतो की ।। ४ ।। माझे धन्याचे हातीं । अठरा पगड निपजल्या याती । सात वार सत्तावीस नक्षत्रें पंधरा तिथी । दिनरात वर्षाचे किती की ।। ५ ।। येवढें तरी जगड्व्याळ । ब्रह्मयानें केलें विशाळ । परी तें काय गा परवांचे बाळ । माझे धन्याचें कमळ नाळा माजी बुळबुळ करित होतें की ।। ६ ।। कायसी ब्रम्हयाची कहाणी । महादेव सेवितो पायवणी । महा थोर बैसले खेचर ध्यानीं । परी तो मनीं न सांपडे की ।। ७ ।। आम्हांसी ना कळे म्हणाल जरी । तरी खेळवितो पंचतत्वांची दोरी । पाप पुण्याचा निवाडा करी । द्वैत राक्षत संहारी की ।। ८ ।। चारी खाणी चारी वाणी । चौऱ्यांशी लक्ष जीव योनी । स्थावर जंगम अणुरेणूचा धणी । करणी करून वेगळा की ।। ९ ।। येवढी याची आटणी दाटणी । ऐसी याची नका करूं घोकणी । यमाजी मारील ढुसणी । काढील तांबडें पाणी । बोलू नेदी की ।। १० ।। देहपूर पाठणीचें ठाणें । यमाजी दूताचें झालिया धांवणे । मग जिवाजी मर्दमानें । कोठें चुकवोनी पळतील की ।। ११ ।। विठूरायाचा मर्द निजबीज । आहे मी नफर सरदाज । कानी ऐकतां आवाज । आलों महाराज जवळ की ।। १२ ।। वैकुंठाहुनी माझ्या धन्याची उडी ।

नरसिंहरूपें सोडी । ढूस मारून पोट फोडी । या हिरण्यकश्यपाचे की ।। १३ ।। नरसो बाबाजी स्वता खंब । त्याचा कारभार वेगळेचि थोंब । मोठा रागीट एकचि बोंब । रोडगे बंब मागतो की ।। १४ ।। परी तो आमुचा आहे सखा भाऊ । एकमेकांचे आवडते जीऊ । ऐसें ध्यान पहावया जाऊं । नफराचा ठाऊ नुरे की ।। १५ ।। विठोबाची करितों चाकरी । खावया मागतों भाकरी । अखंड चोखा महाद्वारीं । कृपा दीनांवरी करा की जी मायबाप ।। १६ ।।

।। पांडुरंगाला शेवटचे मागणे ।।

३४६) पुढें आतां मज उपजवी पंढरी । अथवा हरिदासा घरीं देई जन्म ।। १ ।। हेंचि वारंवार मागणें तुम्हा देवा । विसावीया जीवा मायबापा ।। २ ।। अंतकाळीं मज परदेशी केलें । माझेंचि फळलें पाप दिसे ।। ३ ।। चोखा म्हणे विठ्ठला हेचि मज देई । जन्मोजन्मी घेई सेवा माझी ।। ४ ।।

३४७) माझी तूं माउली माझी तू माउली । माझी तू माउली विठ्ठला तूं ।। १ ।। मज कां मोकलिले वेगळे कां केले । कां बा धाडियेले मंगळवेढ्या ।। २ ।। काय माझा भार झालासे जोजार । म्हणोनी केलें दूर पायापरतें ।। ३ ।। चोखा म्हणे मज द्रव्याची नाहीं चाड । तुझें नाम गोड मुखीं गातां ।। ४ ।।

३४८) राहिली वासना पायासवे चाड । आन नाही कोड माझें कांहीं ।। १ ।। तुमची कृपादृष्टी असावी मजवरी । आणि नामया सेजारी सुखवस्ती ।। २ ।। महाद्वारापुढें मज ठाव द्यावा । हेचि केशवा मागतसे ।। ३ ।। चोखा म्हणे आजि वाटते उदास । घडिये घडिये आस पंढरीची ।। ४ ।।

।। प्रसाद ।।

३४९) वासुदेव दिंडी गान । प्रसाद मागूं आले दान । आणिक आले कोण कोण । त्यांची नांवे परिसावी ।। १ ।। ब्राह्मण क्षत्रिय शूद्र वाणी । मांगू आल्या चारी खाणी । लिहिणार जोशी पंडित गाणीं । चाटे भाट आले ते ।। २ ।। गोंधळ डफ गाणें बहीरव जोगी । बाळसंतोषी आणि बैरागी । फकीर डाकुलता तो वेगी । कान फाड्या आला तो ।। ३ ।। सारमंडळी आलासे । राहा विनोदें बोलतसे । चोखा महार जोहार करितसे । प्रसाद देई म्हणोनी ।। ४ ।।

।। नवीन उपलब्धी ।।

३५०) खबरदार खबरदार दवंडी पिटीतो महार । सारासार विचार करा कीं जी मायबाप ।। १ ।। रात्री अविद्या अंधार । अज्ञानाचे गडद फार । कामादिक चोर फार । जागे की जी मायबाप ।। २ ।। राहू नका बेहुशार । करा स्वहिताचा विचार । केवळनाथ चोखा महार । दवंडी पिटी पंढरपुरात की जी मायबाप ।। ३ ।।

३५१) उभी आहे महाद्वारी । मुर्ति सावळी गोजिर । पाहता पाहता मी पण गेले । रूप तद्रुप होऊनि ठेले । चोखामेळा म्हणे पाही । कैचा विठ्ठल कैचि राही ।।

३५२) येणे मोहिले मन हे माझे । तनु शाम विराजे । धृ. ।। कमलोभ्दव जनिता कंदर्पतात । अमरारीजैत । सिंधु ज्या प्रिय त्रिलोकनाथ ।। १ ।। सर्पारी साजे ज्यांसी वहान । मदनारी ध्यान । केवळनाथ चोखा म्हणे । ब्रह्मसनातन ।। २ ।।

३५३) देह हे पंढरी आत्मा पांडुरंग । नित्य करी संग अहर्निशी ।। १ ।। मन पुंडलिक आवरूनि धरा । होईल सोयरा पांडुरंग ।। २ ।। चहू या देहांची करूनही या वीट । इटेवरी नीट उभा असे ।। ३ ।। मेरूचे शीखरी समावी कुमारी । भुवैकुंठावरी चंद्रभागा ।। ४ ।। चोखा म्हणे अलक्ष लक्षोनी अंतरी । तरीं तो संसारी धन्य जाला ।। ५ ।।

३५४) अबीर गुलाल उधळीत रंग । नाथा घरी नाचे माझा सखा पांडुरंग ।। उंबरठ्याशी कैसे शिवू आम्ही जाती हिनं । रूप तुझे कैसे पाहू त्यात आम्हीं दीनं ।। पायरीशी होऊ दंग गाऊनी अभंग । नाथा घरी नाचे माझा सखा पांडुरंग ।। १ ।। वाळवंटी नाचू आम्ही वाळवंटी गाऊ । चंद्रभागेच्या पाण्याचे अंग अंग न्हाऊ ।। विठ्ठलाचे नाम घेऊ होऊनिया दंग । नाथा घरी नाचे माझा सखा पांडुरंग ।। २ ।। आषाढी कार्तिकी भक्त गोळा होती । चंद्रभागेच्या वाळवंटी संत गोळा होती ।। चोखा म्हणे नाम घेता भक्त होती दंग । नाथा घरी नाचे माझा सखा पांडुरंग ।। ३ ।।

३५५) श्रम न करितां भागलों जी देवा । न मिळे विसावा मज कोठें ।। १ ।। लागलेंसे कर्म आमुचे पाठारी । आतां कोणावरी बोल ठेऊं ।। २ ।। सांपडलों वैरियाचे भांडवली । न कळे चिखली रोवियेलो ।। ३ ।। चोखा म्हणे अहो पंढरीनिवासा । तुम्हांविण फांसा उगवी कोण ।। ४ ।।

३५६) हीण याती माझी विठो । घडे तु सेवा ।। धृ. ।। काहीं करिता भजेन । द्वेशी ताती उत्तम कुळी जन ।। १ ।। सांगा काय करू याशी । कृपाळु वा रूशीकेशी ।। २ ।। न करी उदास गोपाळा । करूणा भाकी चोखामेळा ।। ३ ।।

३५७) न करी न करी कोन्हाची तू निंदा । अंतरी गोविंदा पावसील ।। १ ।। जनी जनार्दन कोनासी निंदावे । साक्षेपे वंदावे विश्वरूप ।। २ ।। विश्री हा ईश्वर शास्त्रे हे बोलती । जे नर निंदीती त्यासी न कळे ।। ३ ।। ज्याचे जैसे कर्म त्याचीया ते माया । आपण सर्वथा बोलो नये ।। ४ ।। बोलिले जे कर्म तोचिरे गुंतले । येर ते सुटले सहज स्थिती ।। ५ ।। सहज स्थिती कर्म चोखामेळा करी । कर्म माजी हरी दिसता हे ।। ६ ।।

३५८) विठ्ठलनाम उघडा मंत्र सद्‌भावे जपा । जपता जपता हृदयी खंडन होय पापा ।। धृ. ।।
दीपक देखुनि पतंग आपुले भावे घालि उडी ।। लटकिच माया जाईल लया तोडी प्रपंचाची बेडी ।। स्वानंदाचा प्याला प्यालो अमृताची गोडी ।। आकार निराकार म्हणुनी ध्यातो स्वरूपा ।। १ ।। परापश्यंती मध्यमा वाचा बोलती वैखरी ।। षट्‌दळचक्रावरती एक सत्रावी सुंदरी ।। जीवशिव आत्मा तेथे गुप्त ध्यान करी ।। जन्मा येऊनी सावध व्हावे होईल गुरूकृपा ।। २ ।। खेचरी भूचरी चांचरी अगोचरी अलक्ष मुद्रा लावुनि उन्मानि ।। उगम पिपीलिका मार्ग नामें पाहे धुंडोनी ।। सुईचे अग्र अस्मान दरवाजा येणे तेथोनी ।। चोखामेळा दास हरीचा ध्यातो स्वरूपा ।। ३ ।।

संत चोखामेळा कुटुंबीय यांचे अभंग

।। संत सोयराबाई ।।

१) अवघा रंग एक झाला । रंगी रंगला श्रीरंग ।। १ ।। मी तूं पण गेलें वायां । पाहता पंढरीच्या राया ।। २ ।। नाहीं भेदाचें तें काम । पळोनी गेले क्रोध काम ।। ३ ।। देहीं असुनी तूं विदेही । सदा समाधिस्थ पाही ।। ४ ।। पाहते पाहणें गेलें दूरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ५ ।।

२) अवघे सुखाचे सांगाती । दु:ख होतां पळती आपोआप ।। १ ।। भार्या पुत्र भगिनी माता आणि पिता । हे अवघे सर्वथा सुखाचेचि ।। २ ।। इष्ट आणि मित्र स्वजन सोयरे । सुखाचे निर्धारिं आप्तवर्ग ।। ३ ।। अंतकाळीं कोणी नये बरोबरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३) अहो पंढरीच्या राया । दंडवत तुमच्या पाया ।। १ ।। तूंचि उदार त्रिभुवनीं । ऋद्धि सिद्धि तुझे चरणीं ।। २ ।। भुक्ति मुक्तिचा तूं दाता । मी तों काय वानूं आतां ।। ३ ।। बैसेन महाद्वारीं । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

४) आजि माझा सर्व पुरावा नवस । देखिलें पायांस विठोबाच्या ।। १ ।। अनंता जन्माचें फिटलें सांकडें । कोंदाटलें पुढें रूप त्याचें ।। २ ।। आठवीत होतें गोमटी पाऊलें । तीचि देखियेली विटेवरी ।। ३ ।। आनंद नसमाय मनाचे अंतरीं । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

५) आणिक देवाचें न करा साधन । वायां होय शीण आदि अंतीं ।। १ ।। आपुलिया पोटा आणिकां पीडिती । ते काय पुरविती मन इच्छा ।। २ ।। रीटी सुठी लागी पीडिताती जगा । हेंचि त्यांचे अंगा देवपणा ।। ३ ।। म्हणोनि तयांचे नका पडूं भरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

६) आनंद सोहळा आषाढी पंढरी । कीर्तन गजरी वाळुवंटी ।। १ ।। होतो जयजयकार आनंद सोहळा । अमृत गळाला वैष्णवासी ।। २ ।। नाठवे भावना देहाचा विसर । विठ्ठल उच्चार संतजनीं ।। ३ ।। तेथें जीवें भावें प्रेमाची आरती । लोटांगणी जाती सोयरा भावें ।। ४ ।।

७) आमची तो दशा विपरीत झाली । कोण आम्हां घाली पोटामध्यें ।। १ ।। आमचें पालन करील बा कोण । तुजविण जाण दुजें आतां ।। २ ।। कळेल तें करा तुमचे उचित । माझी तो नित निवेदिली ।। ३ ।। सोयरा म्हणे माझा जीवप्राण तुम्ही । आणिक तो आम्ही कोठें जावें ।। ४ ।।

८) आमुचे सुख दु:ख कोण दुजा वारी । तुम्हीच श्रीहरि मायबाप ।। १ ।। तुमच्या उच्छिष्टाची धरोनियां आस । बैसलें रात्र-दिवस धरणें करीं ।। २ ।। परी तुम्हां नये आमुची करूणा । केधवां येईल मना तुमचिया ।। ३ ।। काम क्रोध लोभ मदमत्सर वैरी । हे झडकरी वारी मायबापा ।। ४ ।। म्हणोनी धरिलें तुमचे पदरा । म्हणतसे सोयरा चोखियाची ।। ५ ।।

९) उदारा पंढरीराया नको अंत पाहूं । कोठ वरि मी पाहूं वाट तुझी ।। १ ।। माय तूं माउली जीवींचा जिव्हाळा । पुरवावा लळा माय बाप ।। २ ।। सर्वांपरी उणें दिसतें कठीण । आतां नका शीण मानूं माझा ।। ३ ।। निवांतचि ठेवा तुमचिये दारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

१०) उपजता कर्ममेळा । वाचे विठ्ठल सांवळा ।। १ ।। विठ्ठल नामाचा गजर । वेगें धांवे रूक्मिणीवर ।। २ ।। विठ्ठल रूक्मिणी । बारसे करी आनंदानी ।। ३ ।। करी साहित्य सामुग्री । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

११) उपाधी भक्तांपाठी । कां जगजेठी लाविली ।। १ ।। तोडा तोडा मायाजाळें । कृपाबळें आपुलिया ।। २ ।। नका पाहूं गुणदोष । पूर्वीची भाष सांभाळा ।। ३ ।। जगीं आसुनी तूं बा हरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

१२) ऐसा आनंदांत एक मासवरी । राहिली निर्धारी पंढरीये ।। १ ।। नित्य जावोनियां चंद्रभागे स्नान । घाली लोटांगण पुंडलिका ।। २ ।। क्षेत्र प्रदक्षिणा नामाच्या गजरी । येवोनी महाद्वारी हरि वंदी ।। ३ ।। सोयरा म्हणे ऐसा सारोनिया नेम । वाचें गाय नाम विठोबाचे ।। ४ ।।

१३) ऐसा आनंद सोहळा । निर्मळा पाहे आपुले डोळां ।। १ ।। आनंद न माय गगनीं । वैष्णव नाचती रंगणी ।। २ ।। जेथें नाहीं भेदाभेद । अवघा भरला गोविंद ।। ३ ।। तया सुखाची सुखराशी । वोळली ती निर्मळेसी ।। ४ ।। सोयरा देखोनी आनंदली । वेळोवेळां विठु न्याहाळी ।। ५ ।।

१४) कळिकाळ कापे नाम उच्चारितां । विठ्ठल म्हणतां कार्य सिध्दी ।। १ ।। त्रिअक्षरी जप सुलभ सोपारा । वाचें तो उच्चारा सर्व काळ ।। २ ।। भवताप श्रम हरे भवव्यथा । आन नका पंथा जाऊं कोणी ।। ३ ।। नामाचा विश्वास दृढ धरा अंतरीं । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

१५) किती शिणताती प्रपंच परमार्थ । परी न घडे सर्वथा हित कोणा ।। १ ।। न घडे प्रपंच न घडे परमार्थ । न घडेचि स्वार्थ दोन्ही विषी ।। २ ।। एकांची एकास न पडेचि गांठी । तेणें होय कष्टी सुखदु:खे ।। ३ ।। सोयरा चोखियाची म्हणे पंढरीराया । दंडवत पाया तुमचिया ।। ४ ।।

१६) किती हें सुख मानिती संसाराचें । काय हें साचें मृगजळ ।। १ ।। अभ्रीची छाया काय साच खरी । तैसीच हे परी संसाराची ।। २ ।। मी आणि माझें वागविती भार । पुढील विचार न करतां ।। ३ ।। कां हे गुंतले स्त्रीपुत्रधना । कांही वासना न सुटे याची ।। ४ ।। सोयरा म्हणे अंती कोण सोडवील । फजिती होईल जन्मोजन्मीं ।। ५ ।।

१७) किती हे मरती किती हे रडती । कितिक हांसती आपआपणा ।। १ ।। पाहातां विचार काय हें खरें । खोट्या लागी झुरे प्राणी देखा ।। २ ।। मरती ते काय रडती ते काय । हांसती ते काय कवण कवणा ।। ३ ।। कवण तो मेला कवण तो राहिला । हांसती रडती कवणाला न कळे कांही ।। ४ ।। सोयरा म्हणे याचें नवल वाटतें । परि नाठविते देवा कोणी ।। ५ ।।

१८) किती किती बोलूं देवा । किती करूं आतां हेवा ।। १ ।। बहु चाळवणा तूं होसी । नाहीं कां रे म्हणे मजसी ।। २ ।। आतां न धरी तुमची भीड । मज नाहीं दुजी चाड ।। ३ ।। किती बोलूं देवा । आतां राग न धरावा ।। ४ ।। धरणें घेतिलें तुमचे द्वारी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ५ ।।

१९) कोण या पांगिला होइल संसारा । कन्या पुत्र दारा त्यजोनियां ।। १ ।। कां हे गुंतले वायां मृगजळा । कां यांसी कंटाळा येईच ना ।। २ ।। कां हे नाठविती हरिनाम चित्तीं । येतां जातां फजिती किती होती ।। ३ ।। कां हे न धरीती संत समागम । कासयाचा भ्रम पडिला यांसी ।।४।। स्वप्नाचीये परी गुंतले नरनारी । म्हणतसें महारी चोखियाची ।।५।।

२०) कोण दुजा वारी शीण । तुम्हां विण उगला ।। १ ।। माय बाप बहिण आई । दुजें तुजविण नाहीं ।। २ ।। घेतिलें पदरीं । आतां न टाकावें दुरी ।। ३ ।। अवघी माझी वासना । पुरवावी नारायणा ।। ४ ।। आतां नका धरूं दुरी । म्हणे चोखियाची महारी ।। ५ ।।

२१) गर्जती नाचती आनंदे डोलती । सप्रेम फुंदती विठ्ठल नामें ।। १ ।। तया सुखाचा पार न कळे ब्रह्मादिकां । पुंडलिके देखा भुलविलें ।। २ ।। नावडे वैकुंठ नावडे भुषण । नावडे आसन वसन कांही ।। ३ ।। कीर्तनीं गजरी नाचतो श्रीहरि । म्हणतसे महारी चोखियाची ।।४ ।।

२२) चोखा बैसतां समाधीसी । निर्मळा आली पंढरीसी ।। १ ।। पाहोनी आनंद सोहळा । म्हणे विठ्ठल दयाळा ।। २ ।। चोखा मेळविला रूपीं । माझी आतां कोण गती ।। ३ ।। देव बैसोनी निकटी । निर्मळासी सांगे गोष्टी ।। ४ ।। ऐसें देखोनियां नयनीं । सोयरा मिठी घाली चरणीं ।। ५ ।।

२३) चोखा निर्मळा एकरूप । दरूशनें हरे ताप ।। १ ।। वाचे विठ्ठल नाम छंद । नाहीं भेद उभयतां ।। २ ।। तीर्थ उत्तम निर्मळा ।वाहे भागीरथी जळा ।। ३ ।। ऐसी तारक मेहुणपुरी । म्हणे चोखियाची महारी ।। ४ ।।

२४) जन हें आंधळे भुलले पैं वायां । विठ्ठल सखया वांचोनियां ।। १ ।। भुलली बापुडी पायीं तेणें बेडी । कोण तोडातोडी करील त्यांची ।। २ ।। यमाची यातना होईल बा जेव्हां । सोडविल तेव्हां कोण त्यासी ।। ३ ।। याच लागी म्हणा रामकृष्ण हरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

२५) जयाचिये वाचे विठोबाचें नाम । तयाचा तो जन्म सफळचि ।। १ ।। तयासी काचणी नाहीं बा जाचणी । यम पायवणी वंदी त्याची ।। २ ।। हेंचि निजसार नामाचा उच्चार । मंत्र हा निर्धार सुलभचि ।। ३ ।। सोयरा म्हणे पावन हें नाम । जपतां सुखधाम वैकुंठीचें ।। ४ ।।

२६) जें तुम्हां कळे तें करा गोमटें । बरें कां वोखटे गोड दिसे ।। १ ।। मी तो झालें बोलोनी उतराई । तुमचिये पायी समर्पिलें ।। २ ।। होता जो वृत्तांत माझिये जीवींचा । बोलियेला वाचा तुम्हांपुढे ।। ३ ।। सोयरा म्हणे माझें सकळ गणगोत । तुंचि माझें हित करी देवा ।। ४ ।।

२७) टाळ दिंडीचा गजर । विठ्ठल नामाचा उच्चार ।। १ ।। दोष पळाले कपाटी । नाम उच्चारितां ओठी ।। २ ।। योग यागादि साधनें । अवघियांसी येथे पेणें ।। ३ ।। सुख नाहीं संसारी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

२८) देखोनी आंधळे कां बा जन होती । न कळे यां गति मजलागीं ।। १ ।। एकाते मरतां आपणचि देखती । तयासी रडती आपणचि ।। २ ।। हा कैसा नवलाव न कळे यांचा भाव । कोण घाव डाव आम्हांलागीं ।। ३ ।। अवघेचि मज नवलाची परी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

२९) देहासी विटाळ म्हणती सकळ । आत्मा तो निर्मळ शुध्द बुध्द ।। १ ।। देहींचा विटाळ देहींच जन्मला । सोंवळा तो झाला कवणधर्म ।। २ ।। विटाळा वांचोनी उत्पत्तीचें स्थान । कोण देह निर्माण नाहीं जगी ।। ३ ।। म्हणुनी पांडुरंगा वानितसे थोरी । विटाळ देहांतरी वसतसे ।। ४ ।। देहाचा विटाळ देहीच निर्धारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ५ ।।

३०) कां बा उदास मज केलें । कोण म्हणे तुम्हां भलें ।। १ ।। आम्हीं बैसलोंसे दारी । दे दे म्हणोनी मागतों हरि ।। २ ।। घेऊनी बैसलासी बहुतांचे । गोड कैसें तुम्हां वाटे ।। ३ ।। ही नीत नव्हे बरी । म्हणे चोखियाची महारी ।। ४ ।।

३१) दोघी बैसल्या सुखासनी । सोयरा न्याहाळीतसे नयनीं ।। १ ।। कृपाळुवा माझा बाप । विठ्ठल निर्मळ एकरूप ।। २ ।। अवघ्या सांगतां वृतांता । रडे चोखियाची कांता ।। ३ ।। विठ्ठल रूपाचिये थोरी । म्हणे चोखियाची महारी ।। ४ ।।

३२) नवल पाहा नामाचें विंदान । पातकी पावन इहलोकीं ।। १ ।। कलियुगामाजीं सोपें हें साधन । वाचें रामकृष्ण जपे सदा ।। २ ।। भवसागरांत नाम निज नौका । रामकृष्ण सखा उच्चारितां ।। ३ ।। म्हणोनी आळस नको करूं संसारीं । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३३) नामाचा भरंवसा मानिलासे सार । उतरले पार भवनदी ।। १ ।। नाम हें सोपें नाम हें सोपें । नाम हें सोपें मुखी गातां ।। २ ।। नामाची आवडी सदां सर्वकाळ । नाहीं काळ वेळ नाम गातां ।। ३ ।। नामेंचि जन तरती संसारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३४) नामाचें चिंतन करा सर्वकाळ । नाहीं काळ वेळ नामालागीं ।। १ ।। सुलभ हें सोपें नाम आठवितां । हरि हरि म्हणता मोक्षमुक्ती ।। २ ।। सायासाचें नाही येथें हें साधन । नामाचें चिंतन करा सुखें ।। ३ ।। नामाचें सामर्थ्य जपतां श्रीहरि । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३५) नामाचें चिंतन अखंड जया वाचे । हेंचि साधनाचें सार एक ।। १ ।। मागिल परीहार पुढें बारे शिण । नाम बीज खूण सांगितली ।। २ ।। अवघ्या उपाधि तुटताती नामें । भाविकांसी वर्म सोपें हेंचि ।। ३ ।। आणिक नका पडूं गबाळाचे भरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३६) नामेंचि तरले नर आणि नारी । तरले दुराचारी हरिनामें ।। १ ।। पाहा अनुभव आपले अंतरी । नामेंचि उध्दरी जडजीवां ।। २ ।। नामेंचि भुक्ति नामेंचि मुक्ति । नामेंचि शांती सुख दु:ख ।। ३ ।। नामा परते सार नाहीं हो निर्धारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।।४।।

३७) नामंचि पावन होती जगीं जाण । नाम सुलभ म्हणा विठोबाचें ।। १ ।। संसार बंधनें नामेंचि तुटती । भुक्ति आणि मुक्ति नामा पासी ।। २ ।। नाम हे जपतां पाप ताप जाय । अनुभव हा आहे जनामाजीं ।। ३ ।। नामाचा गजर वाचे जो उच्चारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

३८) नाहीं उरली वासना । तुम्हां नारायणा पाहतां ।। १ ।। उरला नाहीं भेदाभेद । झालें शुध्द अंतर ।। २ ।। विटाळाचें होते जाळें । तुटले बळें नामाच्या ।। ३ ।। चौदेहाची सुटली दोरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

३९) निर्मळेसी करितां स्नान । कोटी प्रयाग समान ।। १ ।। तेथें करितां अन्नदान । स्वयें तुष्टे नारायण ।। २ ।। तेथें करितां प्रदक्षिणा । कोटी तीर्थे घडली जाणा ।। ३ ।। ऐसी विख्यात मेहुणपुरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

४०) पंच हीं भूतें अवघा त्यांचा खेळ । आत्मा तो निर्मळ शुध्द आहे ।। १ ।। तेथे मरतें तें कोण राहते तें कोण । जयाचें कारण तोचि जाणे ।। २ ।। वायाचि वोझें घेती आपुलातें शिरीं । वाउगें हांव भरी होती वाया ।। ३ ।। सोयरा म्हणे यांचे वाटतें नवल । न कळे कांही वाल परमार्थाची ।। ४ ।।

४१) पंच महा पातकी विश्वासघातकी । राम नामें सुखी विश्वजन ।। १ ।। महा पापराशी वाल्हा तो तारिला। उद्धार तो केला गणिकेचा ।। २ ।। पुत्राचिया नामें वैकुंठाची गती । अजामेळा मुक्ति हरीनामें ।। ३ ।। नामेंची तरले नर आणि नारी । म्हणजसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

४२) पंढरीचे ब्राह्मणें चोख्यासी छळीलें । तयालागीं केलें नवल देवें ।। १ ।। सकळ समुदाव चोखियाचे घरीं । ऋद्धि सिद्धि द्वारीं तिष्ठताती ।। २ ।। रंगमाळा सडे गुढीया तोरणें । आनंद कीर्तन वैष्णवाचे ।। ३ ।। असंख्य ब्राह्मण बैसल्या पंगती । विमानी पाहती सुरवर ।। ४ ।। तो सुख सोहळा दिवाळी दसरा । वोवाळी सोयरा चोखियासी ।। ५ ।।

४३) पुसोनी सर्वांसी निर्मळा निघाली । येउनी पोंहचली मेहुणपुरी ।। १ ।। सर्वकाळ छंद वाचें नाम गाय । आठवीत आहे चोखियासी ।। २ ।। म्हणे विठोबा दयाळा मागणें आहे तुज । तुझा भक्तराज सांभाळी तूं ।। ३ ।। सोयरा म्हणे ऐसा सुखाचा सोहळा । भोगी अवलीळा निर्मळा ती ।। ४ ।।

४४) बहुतां परी वानितसे देवा । न कळे केशवा कांही मज ।। १ ।। सेवा कैसी करूं काय ध्यान करूं । न कळे साचार कांही मज ।। २ ।। कैसी ती भक्ति करावी देवा । न कळे कांही हेवा दुजा मज ।। ३ ।। तुमच्या उच्छिष्टाची आस निर्धारी । म्हणतसे म्हारी चोखियाची ।।४।।

४५) बैसोनी एकांती बोले गुजगोष्टी । घालोनिया मिठी चरणासी ।। १ ।। बहु दीस झाले वाटतसे खंती । केशवां भेटती बाई मज ।। २ ।। तुम्हांसी तो चाड नाहीं आणिकांची । परी वासना आमुची अनिवार ।। ३ ।। सोयरा म्हणे चला जाऊं तेथवरी । गुजगोष्टी चारी बोलूं कांही ।। ४ ।।

४६) माझें मन तुमचें चरणी । तूंचि माझा देवा धणी ।। १ ।। धरणें घेऊनी दारांत । बैसलेंस नाम गात ।। २ ।। दुजा धंदा कांही नेणें । तुमचें कृपेचें पोसणें ।। ३ ।। द्वारी बैसोनी हांका मारी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

४७) माझें माझें म्हणुनी गुंतले हावभरी । वाया या संसारी मृगजळा ।। १ ।। आपली आपण करा आठवण । संसार बंधन तोडा वेगी ।। २ ।। नाम निज नौका विठ्ठल हें तारूं । भवाचा सागरू उतरील ।। ३ ।। हाचि पैं विश्वास धरावा अंतरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

४८) माय तूं माउली अनाथांची देवा । धांवे देवाधिदेवा लवलाहे ।। १ ।। पतित पावन नाम गाजे त्रिभुवनीं । भक्त शिरोमणी तुम्ही देवा ।। २ ।। अनाथांचे धांवणे करणें चक्रपाणी । सकळ मुगुटमणी विठ्ठला तूं ।। ३ ।। मज अव्हेरितां कोण म्हणेल थोरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

४९) याचिये संगती अपायचि मोठा । दु:खाचा शेलवटा भागा आला ।। १ ।। आतां पुरे हरि आतां पुरे हरि । सोडवी निर्धारी यांतोनिया ।। २ ।। अहुतचि खंती करितसे मन । दाखवा चरण मजलागीं ।। ३ ।। गहिंवर नावरे उदास अंतरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

५०) येई वो विठ्ठले येई लवकरी । धांवे तूं सत्वरी मजलागी ।। १ ।। आमुचा विचार आतां काय देवा । सांभाळी केशवा मायबापा ।। २ ।। आतां कवणाची पाहू मी वास । अवघेंचि वोस दिसतसे ।। ३ ।। सोयरा म्हणे अहो पंढरीच्या राया । आमुची ती दया येऊं द्यावी ।। ४ ।।

५१) येई येई गरूडध्वजा । विटे सहित करीन पूजा ।। १ ।। धूप दीप पुष्पमाळा । तुज समर्पू गोपाळा ।। २ ।। पुढें ठेवोनियां पान । वाढी कुटुंबी तें अन्न ।। ३ ।। तुम्हां योग्य नव्हे देवा । गोड करूनियां जेवा ।। ४ ।। विदूरा घरच्या पातळ कण्या । खासी मायबाप धन्या ।। ५ ।। द्रौपदीच्या भाजी पाना । तृप्ती झाली नारायणा ।। ६ ।। तैसी झाली येथें परी । म्हणे

चोख्याची महारी ।। ७ ।।

५२) वाउगें घरदार वाउगा संसार । वाउगे शरीर नाशिवंत ।। १ ।। एक नाम सार वाउगा पसार । नामचि निर्धार तरती जन ।। २ ।। वाउग्या या गोष्टी वाउग्या कल्पना । वाउग्या ब्रह्मज्ञाना कोण पुसे ।। ३ ।। वाउग्या व्युत्पत्ती वाउग्या शब्द आटी । वाउग्या ज्ञान गोष्टी बोलून काई ।। ४ ।। वाउगें तें मन स्थीर नाहीं तरी । मग कैचा हरी मिळे तया ।। ५ ।। वाउगे ते बोल बोलणें तोंवरी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ६ ।।

५३) शिणल्या भागलयांचा तूंचि विसावा । धांवे तूं केशवा मायबापा ।। १ ।। किती किती मन आवरोनी धरूं । परी न सुचे विचारू काय करूं ।। २ ।। तुम्ही तंव समर्थ आपुल्याच भारें । आमुचें खोटें खरें काय जाणा ।। ३ ।। मी तो बैसलें तुमचिये द्वारी । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

५४) शीण वाटतसे मना । नारायणा न पाहतां ।। १ ।। वाया आचार विचार । सदां मलीन अंतर ।। २ ।। सोंगाचें तें सोंग । दावी रंग कथेचा ।। ३ ।। परधनी सदा मन । वरी दावितसे डोलून ।। ४ ।। ऐसा नर तो दुराचारी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

५५) सदां सर्वकाळ नामाचा छंद । रामकृष्ण गोविंद जपे सदां ।। १ ।। अखंड वाचेसि नाहीं पैं खंडण । नाम नारायण सुलभ हें ।। २ ।। सुखदु:ख कांही न पडे आघात । होय मन शांत जपतां नाम ।। ३ ।। सोयरा म्हणें मज आलीसे प्रचित । नामेंचि पतित उद्धरती ।। ४ ।।

५६) सलगीनें बहु बोलिलें उत्तर । परी तुम्ही उदार मायबाप ।। १ ।। उदार तों तुम्ही तिही लोकि किर्ति । म्हणोनी कमळापती शरण आलें ।। २ ।। रंजलें गांजले पोकारिती धांवा । त्यांच्या धांवण्यासी धांवा मायबाप ।। ३ ।। सोयरा म्हणोन दंडवत घाली । तूं माय माउली पांडुरंगा ।। ४ ।।

५७) संतासी तो खूण बाणली तुमची । तरी कां आमुची सांडी केली ।। १ ।। काय साचपण मानूं आतां देवा । न कळे हा गोंवा उगवा कधीं ।। २ ।। रात्रंदिवस भ्रमलें हें मन । नव्हे समाधान काय करूं ।। ३ ।। सोयरा म्हणे आहे पंढरीनिवासा । लवकरी फांसा तोडा आतां ।। ४ ।।

५८) सुखाचें हें नाम आवडींने गावें । वाचें आळवावे विठोबासी ।। १ ।। संसार सुखाचा होईल निर्धार । नामाचा गजर सर्वकाळ ।। २ ।। काम क्रोधांचे न चलेचि कांही । आशा मनशा पाहीं भूर होती ।। ३ ।। आवडी धरोनी वाचें म्हणे हरि हरि । म्हणतसे महारी चोखियाची ।। ४ ।।

५९) सुलभ सोपें वाचे नाम गातां । पापाच्या चळथा पळती पुढें ।। १ ।। वाचे हरी हरी जो कोणी उच्चारी । नर अथवा नारी पवित्र ते ।। २ ।। जात वित गोत नको हा विचार । हरिनाम सार कलिमाजीं ।। ३ ।। सोयरा म्हणे मज नामाची आवडी । जाय देशोधडी कळिकाळ ।। ४ ।।

६०) सोयरा म्हणे पती । मनी आली बाइची खंती ।। १ ।। चोखा सोयरा कर्ममेळा । भेटूं आले त्या निर्मळा ।। २ ।। झालो निर्मळेची भेटी । सोयरा पायीं घाली मिठी ।। ३ ।। धन्य बाई मेहुणपुरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

६१) हीन दीन म्हणोनी कां गा मोकलिलें । परी म्यां धरिलें पदरीं तुमच्या ।। १ ।। आतां मोकलितां नव्हे नित बरी । थोरा साजे थोरी थोरपणें ।। २ ।। शरण आलिया दावितसां पाठी । काय घोर गोष्टी बानूं देवा ।। ३ ।। सोयरा म्हणे आहे पंढरीनिवासा । तुमचा तो ठसा त्रिभुवनीं ।। ४ ।।

६२) हीन मी काय वानू देवा । तुम्ही केशवा उदार ।। १ ।। करा माझें समाधान । दाखवा चरण आपुलें ।। २ ।। लोटलेंसे महानदी । नाहीं शुद्धी देहाची ।। ३ ।। बुडत्यें काढावें बाहेरी । म्हणे चोख्याची महारी ।। ४ ।।

।। संत बंका ।।

१) आधीच निर्मळ वदन सोज्वळ । विठोबा दयाळू पंढरीये ।। १ ।। समचरण गोड गोजिरी पाउलें । कर मिरवले कटावरी ।। २ ।। ध्यान दिगंबर तुळशीमाळा गळां । पांघुरया पिंवळा पीतांबर ।।३।। बंका म्हणे सर्व सुखाचे आगर । तो हा विटेवर विठ्ठल देवो ।। ४ ।।

२) आपुलिया ब्रीदा आपण सांभाळी । तूंचि माझा बळी मायबाप ।। १ ।। तुम्हांविण कोणा जाऊं मी शरण । कां हो अभिमान नये माझा ।। २ ।। हीन याती दीन पतीत आगळा । म्हणोनि कळवळा नये माझा ।। ३ ।। बंका म्हणे आहे पंढरीनिवासा । तुजविण आशा दुजी नाहीं ।। ४ ।।

३) आपुल्या भक्तांचा धरोनि अभिमान । सगुण निर्गुण रूप धरी ।। १ ।। जयाची वासना तेची पुरवीत । उभा राहे तिष्टत बळीचे द्वारीं ।। २ ।। विदुराचे घरीं आवडी खाय कण्या । धांवतसे धांवण्या भाजी पाना ।। ३ ।। बंका म्हणे अंब ऋषी कारणें । दहा जन्म घेणें गर्भवास ।। ४ ।।

४) आम्ही तो जातीचे आहे ती महार । तुम्ही तो थोर उंच वर्ण ।। १ ।। अन्नपाणी देतां निंदितील जन । करतील ताडण मजलागीं ।। २ ।। ऐकोनियां मात येरू बोले वचन । यातीस कारण नाहीं मज ।। ३ ।। माझा तूं वांचवी अन्न देउनी प्राण । पुढील कारण पाहूं नको ।। ४ ।। ऐकोनी उत्तर सोयरा उठली । घरामध्यें आली लवलाही ।। ५ ।। दहीं आणि भात घेतला वाटीभरी । आणोनियां करीं दिला तिनें ।। ६ ।। बांक म्हणे हरी खावोनी तुष्टला । म्हणे माग मला देतों तुज ।। ७ ।।

५) इतुक्या माजी चोखा घरासी तो आला । वृत्तांत निवेदिला सोयराई ।। १ ।। येरू म्हणे हे काय अनुचित केलें । बोल ते लाविले आपणासी ।। २ ।। जातिचे तो महार जग जाणताती । आपुली फजिती आपुल्या हातें ।। ३ ।। कासयाचा पुत्र कोणाचा तो कोण । आपुलें कारण साधीं आधीं ।। ४ ।। बंका म्हणे ऐसे बोल ते ऐकोनी । सोयरा चरणीं घाली मिठी ।। ५ ।।

६) उपाधीच्या भेणें आलोंसें शरण । काया वाचा मनें सहित देवा ।। १ ।। तूं माझा मायबाप सकळ वित्त गोत । तूं माझें गणगोत पंढरिराया ।। २ ।। तूं माझी साउली तूं माझी गाउली । प्रेमाची माउली तूंचि माझी ।। ३ ।। बां म्हणे तुज विकिला जीव प्राण । काया वाचा मन सत्य देवा ।। ४ ।।

७) एक एकादशी जरी होय पंढरीसी । सुकृताच्या राशी ब्रह्म नेणें ।। १ ।। चंद्रभागे तीरी चतुर्भुज नरनारी । तेथें उभा हरी पंढरीराव ।। २ ।। परतोनि मागुता ऐसा कई होसी । जाउनी पंढरीसी पाहे डोळां ।। ३ ।। तुझे देह गेह ऐसें पै न म्हण । साधीं हें निधान पांडुरंग ।। ४ ।। पुनरपि संसार न येसी मागुता । आणिक सर्वथा ऐसा नाहीं ।। ५ ।। बंका म्हणे पहाल भजाल देही । तापत्रय गेलें सर्वही पांडुरंगीं ।। ६ ।।

८) जे सुख ऐकतां मन तें निवांत । तेचि मूर्तिमंत विटेवरी ।। १ ।। साजिरें गोजिरें श्रीमुख चांगले । कर मिरवले कटावरी ।। २ ।। समचरण दोनी शोभती पाउलें । ध्यान मिरवलें पंढरीये ।। ३ ।। आनंदी आनंद सुखाचा सुखराशी । घाली चरणासी बंका मिठी ।। ४ ।।

९) तुळशी वृंदावनी उभा तो ब्राह्मण । पुसे घरी कोण आहे बाई ।। १ ।। कोणाचें हें घर दिसते साजिरें । मुलें आणि लेकुरें काय आहे ।। २ ।। ऐकोनि उत्तर चोखयाची कांता । प्रेमजल नेत्रां भरियेले ।। ३ ।। म्हणे घरधण्यासी विठोबाचा छंद । आठविती गोविंद रात्रं दिवस ।। ४ ।। संसारी सुख नाही अणुमात्र । सदा अहोरात्र हाय हाय ।। ५ ।। पोटी ही संतान न देखेची कांही । वांया जन्म पाही झाला माझा ।। ६ ।। बंका म्हणे ऐसी बोलोनीयां मात । घाली दंडवत ब्राह्मणासी ।। ७ ।।

१०) न कळे योग याग तपादि साधनें । नेणेंची लक्षण यांचे कांही ।। १ ।। सुलभ सोपारे नाम आठवितां । न पडेची गुंता कर्म धर्म ।। २ ।। विधि निषेधाचें न घेवो ओझें । आणीक सहजें न कळे कांही ।। ३ ।। बंका म्हणे मज नामाचा आधार । उतरेन पार भवनदी ।।४।।

११) न कळे वो माव आगमा निगमा । जयाचा महिमा श्रुति शास्त्रां ।। १ ।। तो म्यां डोळे भरी पाहिला श्रीहरी । भीवरेची तीरीं विठ्ठलरूप ।। २ ।। सुखाचा सागर भक्तांचा कैवारी । ब्रीद चराचरी गाजतसे ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा जयाचा महिमा । सुलभ तो आम्हां भाविकांसी ।। ४ ।।

१२) न पुसतां गेला बहिणीचीया घरा । गांव मेहुणपुरा नांदतसे ।। १ ।। नाम तें निर्मळ निर्मळेचे तीरी । वाचे निरंतरी नाम घोष ।। २ ।। चोखा तैसी बहिण बहिण तैसा चोखा । सदा नाम मुखा विठोबाचे ।। ३ ।। बंका म्हणे धन्य ज्याचा अमृत जन्म । निघे अस्थी नाम विठोबाचें ।। ४ ।।

१३) नाहीं प्रेमभाव न कळे मान्यता । सलगी बोलतां सुख वाटे ।। १ ।। अखंड नामावळी गाईन वेळोवेळीं । नित्य ती दिवाळी आम्हां घरीं ।। २ ।। संत समागम वैष्णवांचा हाट । पंढरीये पेठ दुमदुमली ।। ३ ।। बंका म्हणे सुख तयाचे संगती । बैसेन पंगती हरिदासा ।। ४ ।।

१४) पहा हो नवल गोरियाचे घरीं । कुल्लाळ भीतरी स्वयें झाला ।। १ ।। त्रैलोकीं गमन तें झालें गाढव । आपुलें वैभव परतें ठेवी ।। २ ।। गोणी भरोनियां स्वयें आणि हरी । त्याचें साहित्य करी रखुमाई ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसी आवडी भक्ताची । बोलतां वेदांची वाचा मौन्य ।। ४ ।।

१५) पांडुरंगावाचोनी दुजा कोण सखा । निर्वाणीचा देखा मायबाप ।। १ ।। तारीतसे एका नावासाठीं जगा । ऐसा हा पैं बा श्रेष्टाचार ।। २ ।। गणिका गजेंद्र यासी उद्धरिलें । प्रत्यक्ष तारिलें अजामेळा ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा आहे हा भरवंसा । मज तंव सर्वेशा विठोबाचा ।। ४ ।।

१६) प्रेमाचा पुतळा विठोबा सांवळा । उभा तो देखिला भीमातटीं ।। १ ।। कर कटावरी पाउलें साजिरी । शंख चक्र करीं मिरवतसे ।। २ ।। योगियांचा राणा गोपी मोहन कान्हा । भक्तीचा आंदणा घरोघरीं ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा कृपेचा कोवळा । पाळी भक्तलळा प्रेमासाठीं ।। ४ ।।

१७) कासया गा मज घातिलें संसारा । पाडिलें विसरा तुमच्या नामा ।। १ ।। कोठवरी हांव करितों दिवस राती । गुंतलोंसे भ्रांती माया मोहें ।। २ ।। न कळे उकला करितां येरझारी । माझा मीच वैरी झालों दिसे ।। ३ ।। बंका म्हणे सुख संताचे संगती । ती मज विश्रांती द्यावी देवा ।। ४ ।।

१८) कोण भाग्य तया सेना न्हावियाचें । नीच काम त्याचें स्वयें करी ।। १ ।। घेउनी धोकटी हजामत करी । आरसा दावी करी बादशहासी ।। २ ।। कसाबाचे घरी विकितसे मांस । राका मेहल्यास हुंडी भरी ।। ३ ।। बंका म्हणे ज्याचे पुराणी पवाडे । तो भक्त सांकडें वारीतसे ।। ४ ।।

१९) कौतुकें आनंदें लोटहा कांही काळ । तों आलें असे फळ प्रसादाचें ।। १ ।। चोखियाची कांता जालीसे गार्भीण । लागलासे पूर्ण नववा मास ।। २ ।। स्वभावें विनंती करी पतीलागीं । घरीं नाहीं सामोग्री कैसे करूं ।। ३ ।। बंका म्हणें ऐसी ऐकोनिया मात । निघाला त्वरित बहिणी घरा ।। ४ ।।

२०) गोकुळीं लाघव गौळियांचे घरी । रांगता श्रीहरी स्वयें झाला ।। १ ।। दही दूध लोणी चोरोनियां खाये । नाहीं म्हणोनी वाहे आण मातें ।। २ ।। गाई चारी सुखें करीतसे काला । ठकवी देवाला ब्रह्मादिकां ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा लाघवी सूत्रधारी । कीर्ति चराचरी वाढलीसे ।। ४ ।।

२१) चरण मिरवले विटेवरी दोनीं । ध्यातसे ध्यानीं सदाशिव ।। १ ।। तो हा पंढरीराव कर दोनीं कटी । उभा असे तटीं भीवरेच्या ।। २ ।। मुगुट कुंडलें श्रीमुख शोभलें । ध्यानीं मिरविलें योगियाच्या ।। ३ ।। बंका म्हणे सर्व सिद्धीचा दातार । भक्तां अभयकर देत असे ।। ४ ।।

२२) चोखा चोखट निर्मळ । तया अंगी नाहीं मळ ।। १ ।। चोखा सुखाचा सागर । चोखा भक्तीचा आगर ।। २ ।। चोखा प्रेमाची माउली । चोखा कृपेची साउली ।। ३ ।। चोखा मनाचें मोहन । बंका घाली लोटांगण ।। ४ ।।

२३) चोखियाचे घरीं नवल वर्तलें । पाहुणे ते आले देवराव ।। १ ।। सोयरा निर्मळा होत्या दोघीं घरीं । पाहुणा श्रीहरि आला तेव्हां ।। २ ।। खोपट मोडकें द्वारी वृंदावन । बैसे नारायण तया ठायीं ।। ३ ।। दोघीं प्रेम भरित धरिती चरण । घालिती लोटांगण जीवें भावें ।। ४ ।। कोठोनियां स्वामी आलेती तें सांगा । येरू म्हणे पैं गा दूर देशी ।। ५ ।। झाले दोन प्रहर क्षुधेनें पीडिलों । म्हणोनियां आलों तुमचे सदनीं ।। ६ ।। कोणाचे हें घर सांगा हा निर्धार । ते म्हणती महार आम्हीं असो ।। ७ ।। येरू म्हणे घरीं कोण अधिकारी । कैसी चाले परी संसाराची ।। ८ ।। मग त्या ऐकोनी तयाचे बोलणें । म्हणती देवाजीनें निकें केलें ।। ९ ।। बंका म्हणे ऐसा कृपाळु श्रीहरि । चोखियाचे घरीं राहे सुखें ।। १० ।।

२४) चोखियाचे घरीं चोखियाची कांता । सोयरा तत्वतां नाम जीचें ।। १ ।। बहु दिवस करीं प्रपंच कारण । परि नव्हे संतान तिजलागी ।।२ ।। बैसोनिया एकांती आठवी पंढरीराणा । म्हणे कां वो नारायणा विसरलासी ।। ३ ।। आमुचीया कुळी नाही वो संतान । तेणें वाट शीण मना माझ्या ।। ४ ।। ऐकोनी पंढरीराव हांसलासे मनीं । म्हणे ऐकें रूक्मिणी गोष्ट एक ।। ५ ।। चोखियाचे कांता चिंताक्रांत मनीं । संसारी असोनी उदास वृत्ती ।। ६ ।। पोटीं नाहीं मूल करी तळमळ । बंका म्हणे विठ्ठल काय करी ।। ७ ।।

२५) चोखियाचे घरा आले नारायण । होउनी ब्राह्मण दीनें वृध्द ।। १ ।। हातांमध्ये कांठी सांवळा जगजेठी । तुळसीमाळा कंठी बुका भाळी ।। २ ।। कांपत कांपत जातसे चांचरी । मोठा नट धारी घरघेणा ।। ३ ।। चोखियाचे घर पुसतसे लोकां । वैकुंठीचा सखा भक्त काजा ।। ४ ।। देरोनियां पाहे चोख्याची अंतुरी । तव तो आला द्वारीं चोखियाच्या ।। ५ ।। हांतस कांपत मुखानें बोलत । लाळही गळत मुखावाटे ।। ७ ।। बंका म्हणे ऐसा पंढरीचा राणा । देखिला नयना सोयराई ।। ८ ।।

२६) भक्तांची आवडी घरोनी हृषीकेशी । उभा पंढरीसी विटेवरी ।। १ ।। नामदेवासाठीं दूध पिये वाटी । मीराबाईचें घोटी विष स्वयें ।। २ ।। जनीचिया संगे दळू कांडू लागे । चोखामेळ्या संगे ढोरें वोढी ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा भक्तांचा आळुका । ज्ञानियाची देखा भिंत वोढी ।। ४ ।।

२७) भांबावोनी प्राणी संसारी गुंतले । माझें म्हणोनि श्रमले भव नदी ।। १ ।। नामाची सांगडी न बांधिती कोणी । चौऱ्यांशीची खाणी भोगिताती ।। २ ।। आपुला आपण झाला असे वैरी । हिंडें दारोदारी भीक मागा ।। ३ ।। बंका म्हणे नाम सांडोनी विठ्ठल । वाचे बोलती बोल वाउगाची ।। ४ ।।

२८) भोळ्या भाविकांसी सांपडलें वर्म । सुलभ हें नाम विठाबाचें ।। १ ।। भवाचा उतार हरिनाम सांगडी । जाऊं पैलथडी हेळामात्रें ।। २ ।। आनंद सोहळा हरिकथा माउली । भाविकां बोळली प्रेम पान्हा ।। ३ ।। बंका म्हणे माझा हाची निर्धार । येणें संसार देशधडी ।। ४ ।।

२९) मग पंढरीराणा बोलतसे वाणी । आलों मी दुरोनी येचि मार्गे ।। १ ।। क्षुधा मज बहु लागली साजणी । देई कांही आणोनी फराळासी ।। २ ।। येरी म्हणे आम्ही नीच याती महार । कैसा हा विचार करूं आतां ।। ३ ।। येरू म्हणे माझा जाऊं पाहे प्राण । यातीसी कारण नाहीं मज ।। ४ ।। कांही तरी अन्न असेल शिळें भिळें । देई येची वेळे लवकरी ।। ५ ।। बंका म्हणे ऐसें लाघव श्रीहरी । करोनि पसरी हात पुढें ।। ६ ।।

३०) मनाचेनि मनें केला हा निर्धार । भवसिंधुपार तरावया ।। १ ।। नामची चांगलें नामची चांगलें । जडजीव उद्धरले नेणों किती ।। २ ।। नाम निज नौका संतांची संगती । हेच श्रीपती द्यावी मज ।। ३ ।। बंका म्हणे देवा पुरवावी आळी । देईन जीव बळी संतांपायीं ।। ४ ।।

३१) येणें जाणें दोनी खुंटले मारग । अवघा केला त्याग इंद्रियांचा ।। १ ।। एक धरिला मनीं पंढरीचा राणा । वेदशास्त्र पुराणां अकळ तो ।। २ ।। आगमाची आटी निगमा न कळे । बहु शीणले वाखाणितां ।। ३ ।। बंका म्हणे तो हा पहा विटेवरी । पाउलें गोजिरीं कर कटीं ।। ४ ।।

३२) येरी म्हणे मज काय देतां स्वामी । उच्छिष्टाचे आम्ही धणी असों ।। १ ।। तुमचे कृपेचा प्रसाद तुम्ही ठेवा । तोचि प्रियदेवा आहे आम्हां ।। २ ।। येरू म्हणे घास घेई माझा करीं । मूल ते निर्धारी होईल तुज ।। ३ ।। ऐकतां आनंदें घाली लोटांगण । वंदिलें चरण जीवें भावें ।। ४ ।। बंका म्हणे ऐसं लाघव करोनी । गेलासे निघोनी चक्रपाणी ।। ५ ।।

३३) वासना उडाली तृष्णा मावळली । कल्पना गळाली अहंकृती ।। १ ।। तोंची भक्त जाणा दया शांती वसे । काम क्रोध फासे न बांधी त्या ।। २ ।। मोह ममतेचे तोडोनियां जाळें । केलें निजबळें तृणप्राय ।। ३ ।। बंका म्हणे तोचि प्राणाचाही प्राण । आणिक प्रमाण नाहीं मज ।। ४ ।।

३४) संसार दु:खें पीडिलों दातारा । किती येरझारा जन्म मरण ।। १ ।। सोडवी गा देवा भवाची काचणी । जातो आडरानीं विषयसंगें ।। २ ।। भवाचिया डोहीं बुडतो वेळोवेळां । कां नये कळवळा तुज देवा ।। ३ ।। बंका म्हणे तुम्ही जरी मोकलिलें । कवणातें वहिलें शरण जाऊं ।। ४ ।।

३५) सांवळें सगुण उभें कर कटीं । मूर्ति हे गोमटी बाळरूप ।। १ ।। शंख चक्र करीं ते कटावरी । पीतांबर धारी चतुर्भुज ।। २ ।। लावण्याचा गाभा श्रीमुख चांगलें । श्रीवत्स शोभलें हृदयावरी ।। ३ ।। बंका म्हणे धन्य देवांचा हा देव । वैकुंठीचा राव पंढरीये ।। ४ ।।

३६) सुखाचा सागर चोखा हा निर्धार । काय मी पामर गुण वानूं ।। १ ।। धन्य प्रेम पान्हा पाजूनियां मातें । केलें असे सरतें आपणा माजी ।। २ ।। आनंदी आनंद दाविलासे डोळां । दिली जीवनकळा माझी मज ।। ३ ।। बंका म्हणे माझी प्रेमाची माउली । कृपेची साउली केली मज ।। ४ ।।

३७) सोयराईनें मनीं करोनी विचार । म्हणे हा अविचार करूं कैसा ।। १ ।। हा तंव आहे वृध्द ब्राह्मण । दंत कानहीन दुर्बल तो ।। २ ।। यासी अन्न देतां आपुला विचार । मज मारामार करिती लोक ।। ३ ।। विन्मुख हा जातां पति रागावेल । बोल हा लागेल कपाळासी ।। ३ ।। बंका म्हणे ऐसा करोनी निर्धार । ठेवी पायांवर डोई तेव्हां ।। ४ ।।

३८) हीन याती पतीत अपराधी दुर्बळ । परि तुम्हीं दयाळ दीनानाथ ।। १ ।। अनाथा कैवारी त्रिभुवनीं ठसा । नामाचा भरंवसा त्रिभुवनीं ।। २ ।। नाम घेतां कोणी न दिसे वायां गेला । ऐसाची गमला भावबळें ।। ३ ।। बंका म्हणे सर्वज्ञा विठोबा दयाळा । पुरवावा लळा हाची माझा ।। ४ ।।

३९) ज्ञानियाचा राजा ज्ञानेश्वर माउली । खेचरा बोळली कृपासिंधु ।। १ ।। ज्ञानदेवा चरणीं खेचर शरण । नामदेवा पूर्ण कृपा केली ।। २ ।। नामदेवें हात चोखियाचे शिरी । विठ्ठल ती अक्षरी उपदेशिलें ।। ३ ।। बंका म्हणे माझा चोखा गुरू माउली । तयाचे पाउलीं लोटांगण ।। ४ ।।

४०) एक एकादशी जरी होय पंढरीसी । सुकृताच्या राशी ब्रह्मा नेणे ।। १ ।। चंद्रभागेतरीरीं सांगडी । जाऊं पैलथडी हेळामात्रें ।। २ ।। आनंद सोहळा हरिकथा माउली । भाविका वोळली प्रेमपान्हा ।। ३ ।। बंका म्हणे माझा हाची निर्धार । येणें संसार देशधडी ।। ४ ।।

४१) आदिनाथ गुरू सकळ सिध्दांचा । मच्छिंद्र तयाचा मुख्य शिष्य ।। १ ।। मच्छिंद्राने बोध गोरक्षासी केला । गोरक्ष वोळला गहिनीप्रती ।। २ ।। गहिनी प्रसादे निवृत्ती दातार । ज्ञानेदेव सार चोजविंले ।। ३ ।।

।। संत कर्ममेळा ।।

१) अखंड तें मन ठेवलें चरणीं । आणिक तें ध्यानीं आहे माझे ।। १ ।। गोड गोजिरी विठोबाचीं पाउलें । सुखें म्यां ठेविलें मस्तकासी ।। २ ।। वायां तोंडपिटी करा कशासाठी । तुमची तो रहाटी कळों आली ।। ३ ।। कमर्मळा म्हणे लोटांगण पायीं । मागणे तें देई हेंचि एक ।। ४ ।।

२) आजिवरी धरली आस । परी मनीं झाली निरास ।। १ ।। आतां शरण जाऊं कवणा । तुजविण नारायणा ।। २ ।। दु:खसागरी लोटलें । कोण काढील वहिलें ।। ३ ।। म्हणे चोखियाचा कर्ममेळा । देवा येऊं द्या कळवळा ।। ४ ।।

३) आणिक वासना नाहीं दुजी मना । संतचरणीं जाणा मस्तक हें ।। १ ।। घालीन लोटांगण वंदीन पायधुळी । पूर्व कर्मा होळी होय तेणें ।। २ ।। नामाची आवडी सर्वकाळ वाचे । दुजें साधनचि नेणें कांही ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे ही माझी वासना । पुरवा नारायणा सर्वभावें ।। ४ ।।

४) आतां येथवरी । मज नका बोलू हरी ।। १ ।। तुमचें आहे तुम्हा ठावें । माझें म्यांच करावें ।। २ ।। आमुच्या संचिता । तुम्हां बोल काय आतां ।। ३ ।। माझें मन मज ग्वाही । वायां बोलोनियां काई ।। ४ ।। कर्ममेळा म्हणे जाणा । तुमचें माझें नारायणा ।। ५ ।।

५) आपण वाढवावें आपण बुडवावें । ऐसी रिती बरवें तुमचे घरीं ।। १ ।। पाळिल्या पोसिल्या विसर पाडावा । समर्थाच्या नांवा लाज येते ।। २ ।। रंक मी भिकारी उच्छिष्टाचा अधिकारी । काय भीड हरि माझी तुम्हां ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे पंढरीनिवासा । उगा हा फांसा लवकरी ।। ४ ।।

६) आमुचा बाप तुझा पोसणा । कां हो नारायणा विसरसी ।। १ ।। धाकुटपणा मज म्हणियेंलें । आतां कां हो कठिण केलें ।। २ ।। ब्रीद सांभाळी विठ्ठला । तरिच भलेपण तुला । म्हणे चोखियाचा कर्ममेळा । देवा न विसरावें मला ।। ४ ।।

७) आमुची केली हीन याती । तुज कां न कळे श्रीपती ।। १ ।। जन्म गेला उष्टे खातां । लाज न ये तुमचे चित्ता ।। २ ।। आमचे घरीं भात दहीं । खावोनी कैसा म्हणसी नाहीं ।। ३ ।। म्हणे चोखियाचा कमर्मळा । कासया जन्म दिला मला ।। ४ ।।

८) आमुच्या बापाच्या पुण्याचिया राशी । म्हणोनी जेविलासे त्याचे घरीं ।। १ ।। तेव्हा तुज काय उपवास होतो । म्हणोनी सांगातें जेविलेती ।। २ ।। तईचा तूंचि देवा झालासि पारिखा । आम्हां कां सारिखा न धरसी ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे तुज आमुची आण । आमुची निजखूण दावीं देवा ।। ४ ।।

९) आमुच्या बापाचें ठेवणें । कां तूं न देसी आम्हां कारणें ।। १ ।। कैसी तुझी नीत बरी । मागतां शिणलों मी हरी ।। २ ।। वाउग्या येरझारा । किती कराव्या दातारा ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे हरि । किती मागावें निर्धारी ।। ४ ।।

१०) आहेसी ठाउक मागां संतजनां । रिणाईत जाणा बहुतांचा ।। १ ।। घेणें ज्याचें त्यास देणें नाहीं हरि । ऐसी हे परि जाणतसी ।। २ ।। साजतसे तुम्हां थोर थोरपण । आमुचें कारण आम्हीं जाणों ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे पंढरिनिवासा । आपुला तो ठसा सांभाळावा ।। ४।।

११) उचित अनुचित आमुचे भागासी । आलें हृषीकेशी वाटतसे ।। १ ।। तुम्हांसी विसर पडियेलासे माझा । हें तंव केशीराजा कळलें मज ।। २ ।। नागवें उघडें वागविलें खांदीं । म्हणोनी उपाधी सांडियेली ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे नाम हें चांगलें । गोडा गोडावलें गोडपणें ।। ४ ।।

१२) कशासाठीं पोसियेलें । हें तूं सांग बा विठ्ठलें ।। १ ।। मज कोण आहे गणगोत । न दिसे बरी तुझी नीत ।। २ ।। मोकलित दातारा । काय येते तुझे पदरा ।। ३ ।। म्हणे चोखियाचा कर्ममेळा । वोखटपण येईल तुला ।। ४ ।।

१३) चोख्यासाठी देवें बहु नवल केलें । तयाचें खादलें भात दहीं ।। १ ।। म्हणोनी ब्राम्हणें बांधविला चोखा । सोडविलें देखा तुम्ही त्यासी ।। २ ।। तयाचिया मागें आमुचा सांभाळ । कैसा तूं दयाळ करितोसी ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे पंढरीरायातें । आतां आहे आमुतें कोण सांगा ।। ४ ।।

१४) जरी तुम्हां उबग आलासे दीनांचा । अभिमान कोणाचा कोणाकडे ।। १ ।। तारूं जाणें उदक आपण वाढविलें । हें तुम्हां न कळे कैसें देवा ।। २ ।। यापरि पोसणा तुमचे उच्छिष्टाचा । भार तयाचा तुम्हां झाला ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे जोडोनी ठेविलें । तेंचि वहिलें मज देईं ।। ४ ।।

१५) जें जें दिसें व्यापलें तें तें फलकट । वाउगा बोभाट करोनी काई ।। १ ।। विश्वीं विश्वंभर संतांचें वचन । तेंचि प्रमाण मानूं आतां ।। २ ।। नामाची आवडी परमार्थ रोकडा । नासे भव पीडा संसाराची ।।३ ।। कर्ममेळा म्हणे सुलभ सोपारें । साच हेंचि खरे वर्म एक ।।४।।

१६) झालों परदेशी एकटा येकला । परी तुझा अंकिला दास देवा ।। १ ।। आतां बुझावण करणें तुम्हांसी । मी तो पायांपासी ठाव मागे ।। २ ।। मोकलितां तुम्ही कोण पुसे मज । थोरीव सहज बुडालीसे ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे आतां दंडवत । करा माझें हित तुम्ही देवा ।। ४ ।।

१७) तुमचा तो कळला भाव । माझा झाला पारखा ठाव ।। १ ।। घेवोनी बैसलासी ठेवणें । माझें द्यावें मजकारणें ।। २ ।। कायसा करिसी वादावाद । मुळींच खुण्टलासे भेद ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे हरि । तुम्हां मज नाहीं उरी ।। ४ ।।

१८) तुमच्या संगतीचें काय सुख आम्हां । तुम्हां मेघश्यामा न कळे कांहीं ।। १ ।। हीनत्व आम्हांसी हीनत्व आम्हांसी । हीनत्व आम्हांसी देवराया ।। २ ।। गोड कधी न मिळेचि अन्नें । सदा लाजीरवाणें जगामध्यें ।। ३ ।। तुम्हांसी आनंद सुखाचा सोहळा । आमुचे कपाळा वोखटपण ।। ४ ।। चोखियाचा म्हणे कर्ममेळा देवा । हचि आमुचा ठेवा भागाभाग ।। ५ ।।

१९) न कळे न कळे तुमचें महिमान । सलगी पायीं जाण करितसे ।। १ ।। कमाविलें जेणें तेंचि देई मज । येवढेंचि काम माझे आहे ।। २ ।। जाणीवा शाहाणीव नको भरोवरी । नेणतें मी हरि पोसणें तुमचें ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे जीवींची निजखूण । दाखवा चरण तुमचे देवा ।। ४ ।।

२०) नाहीं मी मागत आणिकाचें काहीं । आमुचें आम्हां देई पांडुरंगा ।। १ ।। समर्थ म्हणोनी धरितों पदरा । वाउगा पसारा दाऊं नको ।। २ ।। ब्रीद बांधिलें कासया चरणीं । तें सोडी चक्रपाणी पांडुरंगा ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे तुज आमुची आण । नको निर्वाण करूं आतां ।। ४ ।।

२१) नेणता म्हणूनी चाळविसी मज । परी जीवीचें गुज कळेचिना ।। १ ।। न कळे न कळे तुमचें मानस । मी तो कासाविस जीवें झालों ।। २ ।। बोलतां न येचि बहुत प्रकार । प्रथमचि भार वागविला ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे ऐक पंढरीराया । बोलियेलें वाया बोल नको ।। ४।।

२२) पाळिलीं । पोसिलीं तुमचिया नावें । तें वर्म ठावें झालें आतां ।। १ ।। नष्ट क्रियमाण होसी तूंचि देवा । काय बा केशवा म्हणों तुज ।। २ ।। विश्वाचा साक्षी असोनि वेगळा । तयासी लागला बोल देवा ।।३ ।। कर्ममेळा म्हणे तुमची हे नित । तुम्हांसी उचित गोड वाटे ।।४।।

२३) बहु अपराध घडले मजसी । म्हणोनी तुम्हांसी पडली तुटी ।। १ ।। आमुचें संचित जैसें जैसें आहे । तैंसें तैसें होय आपेआप ।। २ ।। तुम्हांसी हो बोल नाहीं नारायणा । आमुच्या आचरणा ग्वाही तुम्ही ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे तुम्हांसी बोल । वाया काय फोल वेंचूं देवा ।। ४ ।।

२४) भरंवसा मानिला परी झाली निरास । म्हणोनी कासावीस जीवें झालों ।। १ ।। बोलिल्या वचना तें कांही साचपण । नयेचि दिसोन अद्यापवरी ।। २ ।। किती किती मन आवरूनी धरूं । कवणासी विचारूं पुसूं आतां ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे कर्महीन माझें । भोगणें सहजें सहज असे ।। ४ ।।

२५) संतांची संगती आवडे या जीवा । आणिक केशवा दुजे नको ।। १ ।। वाया हाव भरी होऊं नेदीं मन । राखा आवरोन तुमचें तुम्ही ।। २ ।। कर्ममेळा म्हणे पंढरीनिवासा । पुरवावी आशा हीचि माझी ।। ३ ।।

२६) साधनाच्या कांही न पडे कचाटीं । जावोनी कपाटी काय पाहूं ।। १ ।। सुंदर श्रीमुख विटे जें शोभलें । कर मिरविले कटावरी ।। २ ।। तो हा श्रीहरी उभा भिवरेतीरीं । भक्तां अभयकरी पालवितो ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे सर्व सुखाचें आगर । तो हा विटेवर उभा असे ।। ४ ।।

२७) सुख दु:ख दोन्हीं आमुचे पदरीं । पूर्वीच निर्धारी बांधियेली ।। १ ।। आतां का वाईट म्हणो कशासाठीं । आपुली ती राहाटी भोगूं आम्ही ।। २ ।। तुम्ही तो व्यापक सर्वांसी निराळें । आमुची कर्मफळे भोगूं आम्ही ।। ३ ।। कर्ममेळा म्हणे वचन प्रमाण । आमुची निजखूण कळली आम्हां ।। ४ ।।

।। संत निर्मळा ।।

१) अनाथांचा नाथ कृपावंत देवा । घडो तुमची सेवा अहर्निशीं ।। १ ।। अठ्ठाविस युगे विटेवरी उभा । वामभागीं शोभा रूक्मादेवी ।। २ ।। पतित पावन गाजे ब्रीदावळी । पुरवावी आळी हीच माझी ।। ३ ।। उभा विटेवरी ठेवोनी चरण । म्हणतसे बहिण चोखियाची ।। ४ ।।

२) अनंता जन्मांचे सुकृत पदरीं । तोचि उच्चारी होठी हरिनाम ।। १ ।। अनंता जन्माचें पुण्य जयागांठी । तोचि उच्चारी होठी हरिनामा ।। २ ।। अनंता जन्माचें तपादि साधन । तोची नारायण जपे नाम ।। ३ ।। अनंता जन्मांची सोडियेली जोडी । तरीच लागे गोडी हरिनामीं ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे अनंता जन्माचें । उच्चारतां वाचे पाप जाय ।। ५ ।।

३) आजिवरी तुम्हीं तयासी पाळिलें । अपराध साहिले चोखियाचे ।। १ ।। तयाचिया पाठी आमुचा कंटाळा । आला कां दयाळा सांगा मज ।। २ ।। हीन दीन मी पातकांची राशी । शरण पायांसी जीवें भावें ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे तुम्ही तो दयाळ । म्हणोनी सांभाळ करा माझा ।। ४ ।।

४) आतां बहु बोलणें सारोनियां ठेवा । उगवा हा गोंवा मायबापा ।। १ ।। संसाराचा छंद नकोसा हा झाला । परमार्थ भला संतांसंगें ।। २ ।। जें आहे कडु तें तें लागे गोडू । गोडाचे जें गोडु तें लागे कडु ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे सुख तुमचे पायीं । आणिक मी कांही नेणें दुजें ।। ४ ।।

५) आनंदें वोविया तुम्हासी गाईन । जीवें भावें वोवाळीन पायांवरी ।। १ ।। सुकुमार साजिरी पाउलें गोजिरीं । ते हे मिरवली विटेवरी ।। २ ।। कटावरी कर धरोनी श्रीहरी । उभा भीमातीरी पंढरीये ।। ३ ।। महाद्वारीं चोखा तयाची बहिण । घाली लोटांगण उभयतां ।। ४ ।।

६) ऐकोनिया मात चोखा सांगे तिसी । पूर्ण नव मासांसी भरियेलें ।। १ ।। साहित्य सामुग्री नाहीं कांही घरीं । म्हणोनी निर्धारी बोलियेली ।। २ ।। ऐसा हा घोर कोणें वागवावा । म्हणोनी तुझे गांवा वेगें आलों ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे अनुचित केलें । तुम्हां काय वहिलें म्हणो आतां ।। ४ ।।

७) ऐसे आनंदाने एक मास राहिला । परी हेत गुंतला पांडुरंगी ।। १ ।। रात्रंदिवस छंद विठ्ठल नामाचा । नाहीं संसाराचा हेत मनीं ।। २ ।। भोजन सारूनी बैसले एकांती । निर्मळा बोलती चोखियासी ।। ३ ।। बहु दिस झाले खंती वाटे मना । पंढरीचा राणा आठवत ।। ४ ।। गोडधड जिवासी ते कांही । कई हो डोई पायीं ठेवीन मी ।। ५ ।। निर्मळा म्हणे अहो देवराया । भेटी लवलाह्या देई मज ।। ६ ।।

८) कृपेच्या सागरा परिसा विनवणी । मस्तक चरणीं असो माझा ।। १ ।। बहुत प्रकार मज तें कळेना । घातली चरणा मिठी बळें ।। २ ।। देह मन चित्त करी तळमळ । न चालेचि बळ काय करूं ।। ३ ।। न सुटे संसार पडतसे मिठी । तेणें पडे तुटी तुम्हां सर्वे ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे काय करूं आतां । तुम्ही तो परतें मोकलिलें ।। ५ ।।

९) कां बा पंढरिराया मोकलिलें मज । नाठवेचि मज दुजें कांहीं ।। १ ।। मज तंव असे पायांसवें चाड । आणिक कैवाड कांही नेणें ।। २ ।। चोखियासी सुख विश्रांति दिधली । माझी सांड केली दिसतसे ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे तुम्ही तो सुजाण । माझा भाग शीण कोण वारी ।। ४ ।।

१०) कां हो पांडुरंगा मज मोकलिलें । पराधीन केलें जिणें माझें ।। १ ।। किती हे जाचणी संसार घसणी । करिती दाटणी काम क्रोध ।। २ ।। आशा मनशा तृष्णा बहू या वोढाळ । लाविलासे चाळा येणें मज ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे जीवीच्या जीवना । येऊं द्या करूणा देवराया ।। ४ ।।

११) चहूंकडे देवा दाटला वणवा । कां न ये कनवा तुजलागीं ।। १ ।। सांपडलें संधी संसाराचे अंगी । सोडवी लगबगी मायबापा ।। २ ।। बहु मज उबग आला असे देवा । धांवे तूं केशवा लवलाही ।। ३ ।। तुजविण मज कोण गणगोत । तूंचि माझा हितकर्ता देवा ।। ४ ।। निर्मळा म्हणोनी पायीं घाली मिठी । परतें न लोटीं मायबापा ।। ५ ।।

१२) चोखा म्हणे निर्मळेसी । नाम गावे अहर्निशी ।। १ ।। तेणें संसार सुखाचा । इह परलोक साचा ।। २ ।। साधन हेंचि थोर असे । शांति क्षमा दया वसे ।। ३ ।। ऐकताचि आनंदली । निर्मळा मिठी चरणीं घाली ।। ४ ।।

१३) जीवीचें सांकडें वारी देवराया । अहो पंढरीराया धांवा वेगीं ।। १ ।। कां बा मोकलितां शरण आलिया । कां बा न ये दया तुम्हांलागीं ।। २ ।। अनाथ परदेशी तुम्हांविण कोण । सुखें समाधान करा माझें ।। ३ ।। तुमचिया पोटीं बहु वाव आहे । अधीर हा होय जीव माझा ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे बोलण्याची मात । माझा तो वृत्तांत निवेदिला ।। ५ ।।

१४) तिहीं त्रिभुवनीं विस्तारिली कीर्ती । तो हा श्रीपती उभा विटे ।। १ ।। अनाथाचा नाथ पतित पावन । हें आम्हां वचन सांपडलें ।। २ ।। नाम धारकाच्या लागेन चरणीं । घेईन पायवणी पोटभरी ।। ३ ।। आनंदे निर्भर नाचेन महाद्वारीं । संत अधिकारी तेथीचे जे ।। ४ ।। निर्मळा करी प्रेमाची आर्ती । करोनी श्रीपति वोवाळित ।। ५ ।।

१५) तुमचा भरंवसा धरोनी मानसीं । दृढ पायांसी शरण आलें ।। १ ।। आतां कळेल तो करावा विचार । मी आपुला भार उतरिला ।। २ ।। मांडीवरी मान ठेविली संपूर्ण । पुढील कारण जाणोनियां ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे तारा अथवा मारा । तुमचें तुम्ही सारा वोझें आतां ।। ४ ।।

१६) न होई पांगिला संसाराचे ठायीं । आणिक प्रवाहीं पडूं नको ।। १ ।। चित्त शुध्द करी मन शुध्द करी । वाचे हरि हरि जप सदा ।। २ ।। या परतें साधन आन नाहीं दुजें । हेंचि केशवराजे सांगितलें ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे चोखिया सुंजाणा । अनुभवीं खुणा मना तूंचि ।।४ ।।

१७) नाहीं मज आशा आणिक कोणाची । स्तुति मानवाची करूनी काय ।। १ ।। काय हे देतील नाशिवंत सारे । यांचे या विचारों यांसी न पुरे ।। २ ।। ऐंसें ज्याचें देणें कल्पांती न सरे । तेंचि एक बरें आम्हांलागीं ।। ३ ।। जो भक्तांचा विसावा वैकुंठनिवासी । तो पंढरीसी उभा विटें ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे सुखाचा सागर । लावण्य आगर रूप ज्याचें ।। ५ ।।

१८) परमार्थ साधावा बोलती या गोष्टी । पुरी न ये हातवटी कांही त्यांची ।। १ ।। शुध्द भक्तिभाव नामाचें चिंतन । हेंचि मुख्य कारण परमार्था ।। २ ।। निंदा दोष स्तुति मान अपमान । वमनासमान लेखा आधीं ।। ३ ।। परद्रव्य परान्न परनारीचा विटाळ । मानावा अढळ परमार्थी ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे हाचि परमार्थ । संतांचा सांगात दिननिशीं ।। ५ ।।

१९) मज नामाची आवडी । संसार केला देशधडी ।। १ ।। सापडलें वर्म सोपें । विठ्ठल नाम मंत्र जपे ।। २ ।। नाहीं आणिक साधन । सदां गाय नारायण ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे देवा । छंद येवढा पुरवावा ।। ४ ।।

२०) रात्रंदिवस मन करी तळमळ । बहु हळ हळ वाटे जीवा ।। १ ।। काय करूं आतां पाउलें न दिसती । पाडिलीसे गुंती न सुटे गळे ।। २ ।। बहु हा उबग आला संसाराचा । तोडा फांसा याचा मायबापा ।।३।। निर्मळा म्हणे आतां दुजेपण । चोखियाची आण तुमहां असे ।।४।।

२१) वडील तूं बंधु असोनी अविचार । केला कां निर्धार सांग मज ।। १ ।। न पुसतां कां बा आलासि धांवत । वहिनी आकांत करतील कीं ।। २ ।। येरू म्हणे विठु पुरविले सामोग्री । भार तयावरी घातिलासे ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे ही बरी नोहे गोष्टी । विठोबासी कष्टी करणें काज ।। ४ ।।

२२) संसाराचे भय घेवोनी मानसीं । चोखा मेहुणपुरीसी जाता झाला ।। १ ।। देखोनी निर्मळा आनंदली मनीं । धांवोनी चरणीं मिठी घाली ।। २ ।। बैसोनी शेजारी पुसे सुखमात । वहिनीं क्षेमवंत आहेत कीं ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे पुढील विचार । कैसा तो साचार सांगे मज ।। ४ ।।

२३) संसाराचे कोण कोड । नाहीं मज त्याची चाड ।। १ ।। एका नामेंचि विश्वास । दृढ घालोनियां कांस ।। २ ।। जेथें न चले काळसत्ता । विठोबाचें नाम गातां ।। ३ ।। शास्त्रें पुराणें वदती । नाम तारक म्हणती ।। ४ ।। निर्मळा म्हणे नामसार । वेदशास्त्रांचा निर्धार ।। ५ ।।

२४) सुख अणुमात्र नाहीं संसारी । सदा हावभारी रात्रंदिवस ।। १ ।। न घडे न घडे नामाचे चिंतन । संतांचें पूजन न घडेचि ।। २ ।। न बैसे मन एके ठायीं निश्चळ । सदा तळमळ अहोरात्र ।। ३ ।। निर्मळा म्हणे चोखिया सुजाणा । पंढरीचा राणा जीवीं घरी ।। ४ ।।